

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Jana Koblasová

Dohoda o vině a trestu

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Bc. Jiří Říha, Ph.D.

Katedra: Trestního práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 24. listopadu 2021

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracovala samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 206 100 znaků včetně mezer.

V Praze dne 24. listopadu 2021

.....

Jana Koblasová

Poděkování

Tímto bych ráda poděkovala panu JUDr. Bc. Jiřímu Říhovi, Ph.D., za veškerou poskytnutou pomoc a cenné rady, které mi v průběhu vedení mé diplomové práce poskytl. Dále patří velké poděkování mé rodině za podporu a trpělivost.

Obsah

Úvod.....	1
1. Dohoda o vině a trestu jako odklon v trestním řízení	3
1.1 Vymezení odklonu.....	3
1.2 Vývoj odklonů v českém právním řádu.....	4
2. Historický kontext dohody o vině a trestu	6
2.1 Změny provedené zákonem č. 333/2020 Sb.....	9
3. Základní zásady a dohoda o vině a trestu	12
3.1 Obecně	12
3.2 Zásada materiální pravdy.....	12
3.3 Zásady dokazování	13
3.4 Zásada veřejnosti	15
3.5 Právo na spravedlivý proces	15
4. Dohoda o vině a trestu v České republice de lege lata.....	19
4.1 Jednání o dohodě o vině a trestu.....	19
4.2 Podmínky sjednání dohody o vině a trestu	25
4.3 Dohoda o vině a trestu sjednávána v přípravném řízení nebo po předběžném projednání obžaloby.....	31
4.3.1 Podání návrhu na schválení dohody o vině a trestu	31
4.3.2 Přezkoumání návrhu na schválení dohody o vině a trestu	35
4.3.3 Předběžné projednání návrhu na schválení dohody o vině a trestu	42
4.3.4 Veřejné zasedání o návrhu na schválení dohody o vině a trestu.....	48
4.3.5 Rozhodnutí o schválení či neschválení dohody o vině a trestu.....	53
4.4 Dohoda o vině a trestu sjednávána po zahájení hlavního líčení	59
4.5 Opravné prostředky	61
5. Dohadovací řízení na Slovensku a v USA	63
5.1 Slovensko.....	63
5.2 USA	68
6. Uplatňování dohody o vině a trestu v praxi a doporučení de lege ferenda.....	74
6.1 Používání dohody o vině a trestu v praxi.....	74
6.2 Doporučení de lege ferenda	75
Závěr.....	79
Seznam zkratk.....	81
Seznam použitých zdrojů	82
Abstrakt	86
Abstract	88

Úvod

Dohoda o vině a trestu představuje zvláštní způsob vyřízení věci v trestním řízení. Její podstatou je sjednání dohody mezi státním zástupcem a obviněným, ve které se obviněný přiznává ke spáchání skutku výměnou za mírnější trest. Následně dohodu schvaluje soud, čímž je naplněn požadavek, aby o vině a trestu vždy rozhodoval soud (čl. 90 Ústavy).

Institut dohody o vině a trestu pochází z angloamerického právního systému, kde je již dlouhou řadu let hojně využíván. Do českého právního řádu byl zaveden zákonem č. 193/2012 Sb., který nabyl účinnosti dne 1. 9. 2012. Zákonodárce očekával, že se díky dohodě o vině a trestu trestní řízení podstatně zrychlí a zjednoduší. Následná praxe však tato očekávání nenaplnila a bylo nutné začít pracovat na změnách v institutu dohody o vině a trestu. Tyto změny byly přijaty zákonem č. 333/2020 Sb., který nabyl účinnosti dne 1. 10. 2020.

Ve své práci se budu nejprve věnovat tomu, zda je možné dohodu o vině a trestu zařadit mezi odklony v trestním řízení. Zároveň nastíním i vývoj odklonů v českém trestním řádu. Samostatně se pak budu věnovat historickému kontextu zavádění dohody o vině a trestu do českého právního řádu. Budu se věnovat nejen období, kdy dohoda o vině a trestu byla již zavedena, ale i neúspěšným snahám, které tomuto předcházely.

Dále se ve své práci pokusím zjistit, zda institut dohody o vině a trestu může obstát z hlediska souladu se základními zásadami trestního řízení a s právem na spravedlivý proces. Současně budu brát zřetel i na judikaturu Evropského soudu pro lidská práva.

Následovat bude rozbor současné právní úpravy dohody o vině a trestu s použitím účinného znění trestního řádu. Rozliším proces u dohody sjednávané v přípravném řízení a po předběžném projednání obžaloby soudem (případně přezkoumání samosoudcem), a dohody sjednávané po zahájení hlavního líčení.

Pokračovat budu srovnáním dohadovacího řízení v České republice s tím na Slovensku a ve Spojených státech. Slovenskou úpravu jsem si vybrala z toho důvodu, že se právní řády obou zemí vyvinuly z jednoho společného řádu a mají tak mnoho společného. Srovnání naší právní úpravy s tou ve Spojených státech mi přišlo vhodné proto, že dohadovací řízení ze Spojených států pochází a má zde mnohaletou historii.

Nakonec se ve své práci zaměřím na výzkum využívání dohody o vině a trestu v praxi. Z dat poskytnutých Ministerstvem spravedlnosti na základě žádosti o informace vypracuji tabulku,

kteřá ukáže počet uzavíraných a schvalovaných dohod v období od roku 2012 do konce srpna roku 2020. Dále v této kapitole uvedu doporučení de lege ferenda, na základě kterých by mohla být současná právní úprava pozměněna.

Cílem práce je analýza současné právní úpravy dohody o vině a trestu, kritické zhodnocení této úpravy, navržení vhodných změn a komparace s právními úpravami v jiných státech. Při psaní práce použiji odbornou literaturu, právní předpisy a judikaturu českých soudů, Evropského soudu pro lidská práva a Nejvyššího soudu USA.

1. Dohoda o vině a trestu jako odklon v trestním řízení

1.1 Vymezení odklonu

Dohoda o vině a trestu bývá někdy řazena mezi odklony v trestním řízení. K zodpovězení otázky, zda je možné dohodu o vině a trestu považovat za odklon v trestním řízení, je nejprve potřeba vymežit samotný pojem odklonu. Pojem odklonu není v žádném zákoně definován a jsou tedy možná různá pojetí.

Pojetí odklonů lze rozdělit na pojetí v širším a užším smyslu. Odklonem v širším smyslu se dříve rozuměla odchylka od standardního průběhu trestního řízení za použití schématu obžaloba – hlavní líčení – rozsudek. Dle takového pojetí byly za odklony považovány podmíněné zastavení trestního stíhání (resp. ve zkráceném přípravném řízení podmíněné odložení podání návrhu na potrestání), narovnání (resp. ve zkráceném přípravném řízení podmíněné odložení věci při schválení narovnání), řízení o schválení dohody o vině a trestu, odstoupení od trestního stíhání v řízení o provinění a trestní příkaz.¹ Dnes pokud bychom chtěli tento výčet zachovat musíme schéma upravit na následující: obžaloba – plnohodnotné hlavní líčení s dokazováním – rozsudek. Je tomu tak proto, že po změnách, které přinesl zákon č. 333/2020 Sb., je možné dohodu o vině a trestu uzavřít i po zahájení hlavního líčení, a tedy by nebylo možné užít původního schématu.

V užším smyslu lze odklon vymežit jako odchylku od standardního průběhu trestního řízení, kdy nedochází k vyslovení viny, ale věc se vyřídí mimosoudním postupem nebo zastavením trestního stíhání. Do tohoto pojetí bychom nemohli zařadit trestní příkaz a dohodu o vině a trestu.²

Osobně se přikláním k širšímu pojetí a vnímám jak trestní příkaz, tak dohodu o vině a trestu, jako formy odklonu. Jde totiž u obou případů o zvláštní způsob řízení, který neodpovídá klasickému, již zmíněnému, schématu obžaloba – plnohodnotné hlavní líčení s dokazováním – rozsudek. To, že některé odklony obsahují i prvek zastavení trestního stíhání neznamena, že tento prvek je nezbytnou součástí všech odklonů. Vždy se najde určitý společný prvek u některých odklonů, zatímco u jiných nikoliv. Z tohoto širšího pojetí odklonů budu tedy nadále vycházet.

¹ PELC, Vladimír, TEJNSKÁ, Katarína, In: JELÍNEK, Jiří, a kol. *Trestní právo procesní*. Vyd. 5., Praha: Leges, 2018, s. 734-737.

² PELC, Vladimír, TEJNSKÁ, Katarína, In: JELÍNEK, Jiří, a kol. op. cit. sub 1, s. 734-737.

1.2 Vývoj odklonů v českém právním řádu

Trestní právo se v průběhu času mění tím, jak se mění společnost a její vnímání škodlivosti určitých činů. Postupně tak vznikají nové koncepce trestní spravedlnosti. Jednou z těchto novodobých je koncepce, která považuje za správný nástroj ochrany společnosti omezení pachatelovy osobní svobody. Není však zcela jisté, zda trest odnětí svobody vede efektivně k resocializaci a nápravě pachatele. Proto se začalo přemýšlet nad alternativními přístupy jak v trestním právu hmotném, tak v trestním právu procesním. V procesním právu se postupně objevují alternativy ke standardnímu procesu. Tyto alternativy lze podle předchozí kapitoly označit jako odklony v trestním řízení.³

Odklony mají za cíl mimo jiné racionalizovat justici (ulevit soudům a zkrátit trestní řízení). Ukazuje se, že běžné formy trestní represe nemohou dlouhodobě řešit zvýšení kriminality a společenské problémy s tím spojené. Proto je nezbytné doplnit standardní procesní postupy orgánů činných v trestním řízení o odklony, tak aby bylo možné vyřešit méně závažné a skutkově a právně jednodušší věci mimo plnohodnotné hlavní líčení s dokazováním. Zároveň však musí racionalita respektovat demokracii, rovnost, humanitu a zákonnost a odklony nesmí vylučovat možnost obviněného, aby jeho věc byla projednána ve standardním trestním řízení.⁴

V roce 1993, zákonem č. 292/1993 Sb., byl znovu zaveden do trestního procesu trestní příkaz, jako jedna z možností vyřízení věci, pokud je dána příslušnost samosoudce. Dále tato novela přinesla podmíněné zastavení trestního stíhání jako další z typů odklonů. Zákon č. 152/1995 Sb. pak zakotvil možnost skončení trestní věci narovnáním. Následovalo i zavedení dalších druhů odklonů, a to podmíněného odložení podání návrhu na potrestání a odstoupení od trestního stíhání v řízení proti mladistvým.⁵

V roce 2012 nabyl účinnosti zákon č. 193/2012 Sb., který zavedl do českého trestního práva dohodu o vině a trestu. Dále tato novela rozšířila možnosti využití odklonů v trestním řízení, a to především podmíněného zastavení trestního stíhání a podmíněného odložení podání návrhu na potrestání.⁶

³ ŠÁMAL, Pavel, ŘÍHA, Jiří, STRYA, Jan. *Odklony v justiční praxi – 1. část*. Trestněprávní revue, 2019, č. 9, s. 177.

⁴ ŠÁMAL, Pavel, a kol. *Trestní řád*. Vyd. 7., Praha: C.H.Beck, 2013, s. 3474 – 3500.

⁵ ŠČERBA, Filip, a kol. *Dohoda o vině a trestu a další prostředky racionalizace trestní justice*. Praha: Leges, 2012, s. 9-12.

⁶ ŠČERBA, Filip, a kol. *op. cit.* sub 5, s. 76-87.

Při zavádění dohody o vině a trestu zákonodárce očekával zjednodušení, zrychlení a zefektivnění trestního řízení.⁷ K tomuto ovšem nedošlo, jelikož institut dohody o vině a trestu nebyl v praxi po roce 2012 příliš využíván.⁸ Zvýšit počet uzavíraných dohod měla novela z roku 2020, která byla provedena zákonem č. 333/2020 Sb. Tímto zákonem se zjednodušily podmínky pro využívání dohody o vině a v trestu v praxi, a to především tím, že se umožnilo uzavřít dohodu i u zvláště závažných zločinů (trestných činů, u nichž činí horní hranice trestní sazby nejméně 10 let), samotné sjednávání dohody již není důvodem nutné obhajoby a umožnilo se uzavření dohody i po zahájení hlavního líčení.

⁷ ŘÍHA, Jiří, In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. op. cit. sub 4, s. 2260.

⁸ ŠÁMAL, Pavel, ŘÍHA, Jiří, STRYA, Jan. op. cit. sub 3, s. 183.

2. Historický kontext dohody o vině a trestu

Již na konci roku 2004 byl poslanecké sněmovně předložen návrh zákona, který by zavedl do českého trestního řádu dohadvací řízení.⁹ Tento návrh poslanců Jiřího Pospíšila a Radima Chytky měl za cíl za pomoci dohadvacího řízení dosáhnout zkrácení doby mezi spácháním trestného činu a potrestáním pachatele. Neprovádělo by se složité dokazování před soudem a věc by byla vyřízena v jednom hlavním líčení.¹⁰ Dohodu by bylo možné uzavřít u těch trestných činů, na které zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšuje 5 let. Nutná obhajoba by přicházela v úvahu jen pokud by byl navrhován nepodmíněný trest odnětí svobody.¹¹ Návrh skončil neúspěchem a byl v prvním čtení zamítnut.

Další návrh předložila vláda v roce 2008. Smyslem tohoto návrhu byla snaha ulevit justici a zefektivnit a zrychlit trestní řízení. Tvůrci návrhu argumentovali tím, že právo na to, aby byla trestní věc projednána v přiměřené lhůtě, je i součástí práva na spravedlivý proces. Toto právo má odraz jak ve vnitrostátním právu, tak v právu Evropské unie. Další výhodou dohody měla být i ochrana obětí před sekundární viktimizací, jelikož nebudou muset opakovaně svědčit před soudem. I tento návrh předpokládal možnost sjednání dohody pouze u těch trestných činů, jejichž horní hranice trestu odnětí svobody nepřevyšuje pět let. Brňáková a Korbel tuto hranici zpochybňovali. Dle jejich názoru se většina méně závažné činnosti vyřídí jiným typem odklonů a pro dohodu o vině a trestu již nezbude místo. Návrh dále počítal se zavedením nutné obhajoby při sjednávání dohody. Fáze, kdy mohlo nejpozději dojít ke sjednání dohody o vině a trestu, měla být stanovena na předběžné projednání obžaloby. V hlavním líčení by již dohoda uzavřena být nemohla.¹² Toto navazuje na myšlenku, se kterou měl být institut dohody zaveden. Tedy, že hledáme způsob, který výrazně zrychlí projednání trestní věci za současného omezení dokazování na minimum. Přípravné řízení mělo proto být ideální fází, ve které by se dohoda sjednávala. O schválení dohody by rozhodoval soud odsuzujícím rozsudkem. Rovněž Král pozitivně hodnotil zavedení dohody o vině a trestu, nicméně i on poukazoval na to, že limitujícím faktorem pro praxi bude zmíněná horní hranice pěti let. Upozornil na jiné možnosti

⁹ Sněmovní tisk 836/0. In psp.cz [online]. [cit. 2021-08-30]. Dostupné z: <https://public.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=4&t=836>.

¹⁰ Důvodová zpráva k návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 283/1993 Sb., o statním zastupitelství, ve znění pozdějších předpisů a zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů.

¹¹ ŠÁMAL, Pavel. *Nad poslaneckým návrhem novely trestního řádu směřujícím k zavedení dohadvacího řízení do českého trestního procesu*. Právní rozhledy, 2005, č. 1, s. 2.

¹² BRŇÁKOVÁ, Simona, KORBEL, František. *Dohoda o vině a trestu*. Trestněprávní revue, 2008, č. 9, s. 271.

zjednodušení trestního řízení u těchto trestných činů (například to může být trestní příkaz).¹³ Hranice pěti let byla inspirována slovenským trestním řádem č. 301/2005 Z. z. Návrh skončil opět neúspěchem a nebyl předložen ani do třetího čtení.¹⁴

Jak bylo zmíněno výše, dohoda o vině a trestu byla do českého právního řádu zavedena zákonem č. 193/2012 Sb., který nebyl účinnosti 1. 9. 2012. Důvodová zpráva k návrhu tohoto zákona opět odkazuje na právo na spravedlivý proces dle čl. 6 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv, jehož součástí je i vyřízení věci v přiměřené době. Pomalý výkon spravedlnosti měla dohoda o vině a trestu vyřešit, přičemž se poukazovalo i na fakt, že v zemích common law je mnohem méně stížností na průtahy v řízení, a to i díky velkému množství přiznání viny před soudem. Inspirací dohody o vině a trestu tak byl angloamerický systém dohodovacího řízení.¹⁵ Podstatou nově přijatého institutu byla možnost státního zástupce zahájit jednání o dohodě o vině a trestu, pokud výsledky vyšetřování dostatečně prokazují závěr, že skutek je trestným činem a spáchal jej obviněný. Původní návrh zákona umožňoval uzavření dohody ve všech řízeních, vyjma řízení o zločinech podle části druhé hlavy IX a XIII tr. zákoníku a řízení o trestných činech, kterými byla či měla být úmyslně způsobena smrt, nešlo-li by o zabití nebo o trestný čin vraždy novorozeného dítěte matkou. Rovněž by nebylo možné dohodu sjednat v řízení proti uprchlému a v řízení s osobou mladší osmnácti let. Nakonec však ústavněprávní výbor Poslanecké sněmovně navrhl změnu, kdy dohodu mělo být možné sjednat ve všech řízeních, kromě řízení o zvláště závažném zločinu, řízení proti uprchlému a řízení s mladistvým. V takové podobě nakonec byla úprava přijata.¹⁶ Ve fázi sjednávání dohody o vině a trestu bylo zavedeno povinné zastoupení obviněného obhájcem, čímž se naše úprava lišila od té slovenské. Vzdání se obhájce podle § 36b tr. řádu nebylo v tomto případě možné. Dle Jelínka nebylo správné, že povinné zastoupení obhájcem bylo nutné jen při sjednávání dohody, ale již nikoliv při řízení o jejím schválení v řízení před soudem. Dohodu o vině a trestu bylo od 1.9.2012 možné sjednat pouze v přípravném řízení, případně po předběžném projednání obžaloby.¹⁷

V následné praxi se ukázalo, že dohoda o vině a trestu není příliš využívána. Zjištění důvodů nedostatečného užívání odklonů v praxi a úvahy o odstranění těchto příčin byly předmětem

¹³ KRÁL, Vladimír. *Dohoda o vině a trestu v návrhu novelizace trestního řádu*. Právní rozhledy, 2008, č. 20, s. 2.

¹⁴ Sněmovní tisk 574/0. In www.psp.cz [online]. [cit. 2021-06-25]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=5&CT=574&CT1=0>.

¹⁵ Sněmovní tisk 510/0. In www.psp.cz [online]. [cit. 2021-08-30]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=6&CT=510&CT1=0>.

¹⁶ LOBOTKA, Andrej. *Dohoda o vině a trestu a její vztah k účelu trestu*. Právní rozhledy, 2012, č. 19, s. 674.

¹⁷ JELÍNEK, Jiří. *Dohodovací řízení v trestním procesu a otázky související*. Bulletin advokacie, 2012, č. 10, s. 19.

seminářů věnovaných problematice využívání odklonů, které probíhaly na jaře roku 2018 z podnětu Nejvyššího soudu a Nejvyššího státního zastupitelství.¹⁸

V roce 2018 bylo mezi Nejvyšším státním zastupitelstvím a Českou advokátní komorou uzavřeno Memorandum o součinnosti (dále jen Memorandum). Cílem Memoranda bylo podpořit vzájemnou komunikaci mezi státním zástupcem a obhájcem především v oblasti využívání odklonů v trestním řízení a při uzavírání dohod o vině a trestu. V druhém článku Memoranda jsou stanoveny zásady komunikace mezi obhájcem a státním zástupcem. Jde například o zásadu zachování profesní etiky nebo zásadu, že komunikace nesmí být v rozporu se zásadami trestního řízení ani se zájmy, které jsou strany povinny hájit. Dle třetího článku by pak mělo docházet ke každoročnímu vyhodnocení spolupráce.¹⁹ Podle prvního vyhodnocení za rok 2019 nebyla v oblasti uzavírání dohod o vině a trestu za rok 2019 zaznamenána významně četnější komunikace mezi státními zástupci a obhájci než v předchozích letech. Obhájci namítali, že státní zástupci a soudci neradi podmíněně zastavují trestní stíhání pro přečin ohrožení pod vlivem návykové látky nebo, že dochází k odmítání odklonů v případech, kdy je přečinem dotčen veřejný zájem. Státní zástupci poukazovali na malé povědomí obhájců o Memorandu. Do dalších let bylo doporučeno zvyšovat povědomí zúčastněných stran o Memorandu a docílit jeho většího využívání v praxi.²⁰ Vyhodnocení za rok 2020 bylo provedeno na osobním setkání nejvyššího státního zástupce s předsedou České advokátní komory na počátku roku 2021. Zápis z tohoto setkání sice pořízen nebyl, ale lze vycházet z informace, kterou přednesl nejvyšší státní zástupce na poradě s vrchními a krajskými státními zástupci konané dne 26.1.2021. Dle této informace započatá spolupráce nadále pokračuje, ale plánovaná vzájemná setkání na regionální úrovni nemohla být z důvodu pandemie uskutečněna. Nebyly zaznamenány negativní poznatky a v souvislosti s novelou tr. zákoníku a tr. řádu z roku 2020, došlo k nárůstu kontaktů ze strany obhajoby.²¹

¹⁸ ŠÁMAL, Pavel, ŘÍHA, Jiří, STRYA, Jan. op. cit. sub 3, s. 183.

¹⁹ Memorandum o součinnosti mezi Nejvyšším státním zastupitelstvím a Českou advokátní komorou ze dne 7. 12. 2018. Dostupné na: <https://www.cak.cz/assets/memorandum-o-soucinnosti.pdf>

²⁰ Přípis nejvyššího státního zástupce JUDr. Pavla Zemana adresovaný předsedovi České advokátní komory JUDr. Vladimíru Jirouskovi ze dne 12. 2. 2020, č. j. 109/2020-14.

²¹ Porada nejvyššího státního zástupce s vrchními a krajskými státními zástupci konaná dne 26.1.2021, formou videokonference.

2.1 Změny provedené zákonem č. 333/2020 Sb.

Určité změny do institutu dohody o vině a trestu přinesl zákon č. 333/2020 Sb., který nabyl účinnosti 1. 10. 2020. Zákon reagoval na nedostatky, na které už delší dobu upozorňovala praxe. Cílem provedených změn byl vyšší podíl uzavíraných dohod o vině a trestu.

Výraznou změnou v institutu dohody o vině a trestu je zrušení nutné obhajoby v § 36 odst. 1 písm. d) tr. řádu. Reagovalo se tím i na námitky odborné veřejnosti, podle kterých byla nutná obhajoba jedním z hlavních důvodů, proč se dohoda uplatňovala v praxi tak málo. Pokud totiž státní zástupce chtěl uzavřít dohodu o vině a trestu, musel obviněného vyzvat k tomu, aby si zvolil obhájce. Pokud ke zvolení obhájce ze strany obviněného nedošlo, musel se obviněnému obhájce ustanovit, a to v situaci, kdy jednání o dohodě ještě ani nezačalo. Nově bude státní zástupce dohodu o vině a trestu sjednávat s obviněným s tím, že nutná obhajoba bude zachována pouze v těch případech, kdy budou dány obecné důvody nutné obhajoby zakotvené v § 36 tr. řádu. Státní zástupce by tak měl být více motivován k uzavření dohody o vině a trestu.²²

Další zásadní změnou je umožnění sjednávat dohodu o vině a trestu vždy, vyjma trestního řízení proti uprchlému a řízení proti osobám mladším osmnácti let. Oproti předešlé úpravě je tedy nyní možné vyřešit dohodou o vině a trestu i řízení o zvlášť závažném zločinu. To je velmi přínosné vzhledem k tomu, že u zvlášť závažných zločinů nepřichází v úvahu jiné alternativy vyřízení věci jako je například trestní příkaz. U trestného činu znásilnění podle § 185 odst. 1, 2 tr. zákoníku by navíc tento způsob vyřízení věci mohl být vhodný, jelikož oběť nebude muset nadále vídat pachatele při jednáních.²³

Změna byla provedena i v rozšíření možnosti státního zástupce označit obviněného za spolupracujícího nejen v obžalobě, ale i v dohodě o vině a trestu (§ 178a odst. 1 tr. řádu). Výhodou pro takového spolupracujícího obviněného může být rychlé ukončení jeho věci, jelikož je možné očekávat, že délka řízení při rozkrývání trestné činnosti organizované skupiny zabere delší čas. Tím pádem může obviněný výrazně ušetřit na vlastních nákladech obhajoby. Vzhledem k rychlému ukončení věci v případě řízení o dohodě o vině a trestu bylo nutné do trestního řádu zakotvit povinnost spolupráce až do skončení trestního řízení proti ostatním

²² KUČERA, Jakub. *Novelizace dohody o vině a trestu a její možné dopady*. Trestněprávní revue, 2021, č. 2, s. 71.

²³ KOCINA, Jan. *Velká novela trestních předpisů: Aktuální otázky dohody o vině a trestu*. Bulletin advokacie, 2020, č. 11, s. 17.

obviněným. Díky této záruce si orgány činné v trestním řízení podrží spolupráci obviněného až do skončení celé věci.²⁴

Novela do trestního řádu zavedla nový § 206b tr. řádu, který umožňuje dohodu o vině a trestu sjednat i po zahájení hlavního líčení. Pokud předseda senátu usoudí, že je vhodné v dané věci uzavřít dohodu o vině a trestu, poučí o takové možnosti obžalovaného. Rovněž ho poučí o důsledcích s tím spojených. Pokud budou mít státní zástupce a obžalovaný zájem uzavřít dohodu, předseda senátu jednání přeruší, případně odročí. Je-li dohoda sjednána pokračuje se v hlavním líčení a na daný proces se použije přiměřeně § 314q odst. 3 až 5 tr. řádu.²⁵ Více k dohodě sjednávané po zahájení hlavního líčení v kapitole 4.4.

Od účinnosti novely má státní zástupce povinnost v obžalobě uvádět návrh na uložení trestu s uvedením druhu a výměry nebo návrh na upuštění od potrestání [§ 177 písm. d) tr. řádu]. Díky tomu bude obviněný dříve znát svůj potenciální trest, který by mohl být uložen ve standartním řízení. I to pomůže uzavírání dohody o vině a trestu, jelikož díky znalosti potenciálního trestu ve standartním řízení bude obviněný spíše ochotný vyjednávat a přistoupí na jednání o dohodě o vině a trestu.

Došlo rovněž k novelizaci § 196 tr. řádu, a to rozšířením tohoto zákonného ustanovení o dva další odstavce pod čísly 2 a 3. První odstavec zůstal nezměněn a předseda senátu má nadále povinnost doručit opis obžaloby obžalovanému a jeho obhájci. Nový odstavec druhý říká, že pokud bude předsedou senátu na základě obžaloby nařízeno hlavní líčení, potom spolu s doručením opisu obžaloby předseda upozorní obžalovaného na právo vyjádřit se ve stanovené lhůtě ke skutečnostem uvedeným v obžalobě. Zejména jsou to skutečnosti jako, zda se cítí být vinen nebo nevinen spácháním skutku nebo některého ze skutků, zda má zájem uzavřít dohodu o vině a trestu nebo chce prohlásit svou vinu nebo zda souhlasí s popisem skutku a právní kvalifikací a navrženým trestem, případně které skutečnosti považuje za nesporné. Podle třetího odstavce předseda senátu obžalovaného poučí o následcích spojených s vyjádřeními dle druhého odstavce. Dále ho poučí o tom, že vyjádření za něj může učinit obhájce, pokud však nejde o doznání nebo prohlášení viny.²⁶

²⁴ KUČERA, Jakub. op. cit. sub 22, s. 71.

²⁵ KUČERA, Jakub. op. cit. sub 22, s. 71.

²⁶ VANTUCH, Pavel. *K dohodě o vině a trestu mezi obžalovaným a státním zástupcem po přednesení obžaloby*. Bulletin advokacie, 2021, č. 4, s. 24.

Prohlášení viny nebo sjednání dohody o vině a trestu se stalo od 1. 10.2020 důvodem pro mimořádné snížení trestu odnětí svobody [§ 58 odst. 2 písm. b) a § 58 odst. 3 tr. zákoníku]. Takovýto postup ale není obligatorní a záleží na soudu, případně při sjednávání dohody na státním zástupci, jakou hodnotu těmto okolnostem přizná při ukládání trestu.²⁷ Další změnou týkající se dohody o vině a trestu je doplnění odst. 3 u § 314r tr. řádu, kde se soudu kromě vrácení věci do přípravného řízení a odročení veřejného zasedání umožňuje i rozhodnout o nové dohodě o vině a trestu, která byla uzavřena ihned.

Důvodová zpráva nově přijatého zákona č. 333/2020 Sb. se ke změnám v oblasti dohody o vině a trestu nevyjadřuje. Změny týkající se dohody o vině a trestu byly vloženy do vládního návrhu zákona až ústavněprávním výborem Poslanecké sněmovny v rámci tisku 453/3. Tento tisk však neobsahuje odůvodnění jednotlivých změn v oblasti dohody o vině a trestu.²⁸ Pokud jde o odůvodnění přijatých změn, lze vycházet z tisku 466/0, ve kterém jsou jednotlivé změny vysvětleny.²⁹ Tento návrh na změnu trestního řádu skončil sice ve druhém čtení, ale návrhy v něm obsažené se promítly do přijatého zákona č. 333/2020 Sb. Z tohoto odůvodnění vyplývají stejné důvody pro zavedení změn jako jsem zmínila již výše.

²⁷ ŠČERBA, Filip. *Změny trestního zákoníku provedené novelou č. 333/2020 Sb. a jejich důsledky*. Trestněprávní revue, 2020, č. 4, 187.

²⁸ Sněmovní tisk 453/0. In psp.cz [online]. [cit. 2021-08-30]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=453&CT1=0>.

²⁹ Sněmovní tisk 466/0. In psp.cz [online]. [cit. 2021-11-03]. Dostupné z: <https://public.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=466&CT1=0>.

3. Základní zásady a dohoda o vině a trestu

3.1 Obecně

Institut dohody o vině a trestu do jisté míry narušuje tradiční pojetí českého trestního práva tím, že deformuje některé základní zásady, na nichž je české trestní právo vybudováno.³⁰ Toto byl i jeden z argumentů odpůrců zavedení dohody o vině a trestu. Jedním z nich byl i Musil, který namítal, že institut dohody narušuje zásadu materiální pravdy, zásadu volného hodnocení důkazů, zásadu veřejnosti, ústnosti a bezprostřednosti.³¹ U zákonodárce však nakonec zvítězily výhody dohody o vině a trestu, jako bylo například očekávané zrychlení trestního procesu. Otázka zásahu do základních zásad trestního řízení je stále aktuální a je potřeba se jí zabývat.

3.2 Zásada materiální pravdy

Ustanovení § 2 odst. 5 tr. řádu charakterizuje zásadu materiální pravdy tak, že „*orgány činné v trestním řízení postupují v souladu se svými právy a povinnostmi uvedenými v tomto zákoně a za součinnosti stran tak, aby byl zjištěn skutkový stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, a to v rozsahu, který je nezbytný pro jejich rozhodnutí.*“ Opačným termínem je formální pravda, která však v trestním řízení nestačí. Jinými slovy, v trestním procesu nepostačuje, pokud strany uznají něco za pravdu (na rozdíl od fikce uznání, která se běžně využívá v civilním procesu). Soud musí ve svých rozhodnutích vycházet ze zjištěného skutkového děje a není tak vázán například nepravdivým doznáním obviněného. Rozhodnutí může být učiněno pouze na základě skutkového děje, který je zjištěn bezpečně a úplně. V rámci dohodovacího řízení může státní zástupce přistoupit na jednání o dohodě v případě, že výsledky vyšetřování dostatečně prokazují, že se skutek stal, je trestným činem a spáchal jej obviněný. Další podmínkou pro sjednání dohody o vině a trestu je prohlášení obviněného, že spáchal skutek, pro který je stíhán, s výjimkou případu, kdy je důvodné podezření o pravdivosti jeho prohlášení.³² Jde o dosti podobný rozsah zjištění základních skutkových okolností, jaké jsou potřeba pro postavení obviněného před soud. Dle Říhy by v případě podmínek pro zahájení jednání o dohodě o vině a trestu měla být míra prokázání uvedených skutečností vyšší, než je potřebné pro postavení obviněného před soud. Výsledky vyšetřování by měly vést k jednoznačnému závěru, že se skutek stal, že jde o trestný čin a že jej spáchal obviněný. Pokud by důkazy ukazovaly jak na vinu, tak i

³⁰ ŠČERBA, Filip, a kol. op. cit. sub 5, s. 20.

³¹ MUSIL, Jan. *Dohoda o vině a trestu jako forma konsenzuálního trestního řízení*. Kriminalistika, 2008, č. 1, s. 3-26.

³² BERANOVÁ, Andrea. *Dohoda o vině a trestu z pohledu práva na spravedlivý proces*. In: JELÍNEK, Jiří, a kol. *Ochrana základních práv a svobod v trestním řízení*, Praha: Leges, 2020, s.236.

nevinu obviněného, pak by státní zástupce měl podat obžalobu a neměl by přistoupit k sjednání dohody o vině a trestu.³³ Beranová poukazuje na to, že plnohodnotné prokázání výše zmíněných skutečností je možné pouze v řízení před soudem, kde se mohou naplno uplatnit zásady dokazování. U dohadovacího řízení soud dokazování neprovádí a dochází proto k hrubé deformaci zásady materiální pravdy. Dle Beranové se tak může stát, že bude obviněný odsouzen za jiný trestný čin, než kterého se dopustil, anebo dojde k odsouzení nevinného.³⁴ Státní zástupci by tak nadále měli ctít zásadu materiální pravdy a dohodu o vině a trestu sjednávat pouze pokud výsledky vyšetřování dostatečně prokazují, že se skutek stal, že jde o trestný čin a že jej spáchal obviněný.

3.3 Zásady dokazování

Se zásadou materiální pravdy úzce souvisí zásada presumpce nevinu, zásada vyhledávací, zásada volného hodnocení důkazů a zásada bezprostřednosti a ústnosti, jelikož zajišťují její splnění. Zásada presumpce nevinu je v § 2 odst. 2 tr. řádu definována tak, že „*dokud pravomocným odsuzujícím rozsudkem soudu není vina vyslovena, nelze na toho, proti němuž se vede trestní řízení, hledět, jako by byl vinen*“³⁵ Evropský soud pro lidská práva (dále jen ESLP) ve věci Lutz vs. Německo rozhodl, že obviněný může s presumpcí nevinu, coby zárukou danou v jeho zájmu, volně disponovat. Práva na presumpci nevinu se proto obviněný může vzdát tak, že svoji vinu uzná.³⁶ V případě dohody o vině a trestu obviněný svoji vinu neuznává, ale pouze prohlašuje, že spáchal skutek, pro který je stíhán. Platnost presumpce nevinu tedy končí právní mocí odsuzujícího rozsudku, kterým soud schválí dohodu o vině a trestu, aniž by došlo k uznání viny obviněným.³⁷ Po stránce dokazovací znamená zásada presumpce nevinu to, že obviněný není sám povinen dokazovat svoji nevinu a vina mu musí být prokázána za pomoci zákonných prostředků. V důsledku to znamená, že nikdo nesmí být nucen k sebeobviňování. Beranová ve své publikaci odkazuje na rozhodnutí ESLP ve věci Babar Ahmad a ostatní proti Spojenému království.³⁸ Dle tohoto rozhodnutí není v rozporu se zákazem sebeobviňování poučení obviněného o možnosti zmírnění trestu výměnou za prohlášení viny či spolupráci s policejním orgánem. Pokud by však šlo o hrubý nepoměr mezi v dohodě nabízeným trestem a trestem, který by byl vyměřen ve standardním řízení obviněnému, který je nevinný nebo pokud by dohoda

³³ ŘÍHA, Jiří. In ŠÁMAL, Pavel, a kol. op. cit. sub 4, s. 2272.

³⁴ BERANOVÁ, Andrea. op. cit. sub 32, s. 236-237.

³⁵ BERANOVÁ, Andrea. op. cit. sub 32, s. 237.

³⁶ Rozhodnutí ESLP zde dne 25.8.1987, č. 9912/82, § 59, ve věci Lutz proti Německu.

³⁷ JELÍNEK, Jiří, a kol. op. cit. sub 1, s. 135-136. In: BERANOVÁ, Andrea. op. cit. sub 32, s. 238.

³⁸ Rozhodnutí ESLP ze dne 6.7.2010, č. 24027/07, § 168, ve věci Babar Ahmad a ostatní proti Spojenému království.

vyvíjela takový tlak, že by ve svém důsledku porušila právo obviněného neobviňovat sebe samého, potom by dle soudu došlo k porušení zákazu sebeobviňování. Dalším aspektem zásady presumpce nevinny je požadavek na orgány činné v trestním řízení, aby vůči obviněnému postupovaly nestranně. Dle § 175a odst. 7 tr. řádu, pokud nedojde k dohodě o vině a trestu, k prohlášení viny učiněným obviněným se v dalším řízení nepřihlíží. I přesto mohou mít strany pochybnosti o dodržení požadavku nestrannosti v případě, kdy nedojde ke sjednání dohody o vině a trestu a následně je podána obžaloba, přičemž soudce rozhoduje s vědomím, že bylo učiněno prohlášení o spáchání skutku.³⁹

Další zásadou dokazování je zásada vyhledávací. Podle této zásady orgány činné v trestním řízení zjišťují všechny podstatné okolnosti a vyhledávají o nich důkazy i bez návrhu stran. Jde vlastně o konkretizaci zásady oficiality v důkazním řízení. Ze zásady vyhledávací i ze zásady oficiality vyplývá, že orgány činné v trestním řízení vykonávají svou činnost nezávisle na vůli jednotlivců a v zájmu celé společnosti.⁴⁰ Nejvíce se zásada vyhledávací uplatňuje v přípravném řízení. V řízení před soudem se počítá s větším zapojením stran, především státního zástupce, při objasňování skutkového stavu. Soud však stále musí sám doplnit dokazování v rozsahu potřebném pro rozhodnutí. V řízení o dohodě o vině a trestu je role soudu zúžena pouze na rozhodnutí o jejím schválení. Soud v tomto případě, až na výjimky, neprovádí žádné dokazování, a tedy nerealizuje ani zásadu vyhledávací.⁴¹

Vzhledem k výjimce ze zásady vyhledávací se neuplatní ani zásada volného hodnocení důkazů. Ta je v § 2 odst. 6 tr. řádu definována tak, že „*orgány činné v trestním řízení hodnotí důkazy podle svého vnitřního přesvědčení založeného na pečlivém uvážení všech okolností případu jednotlivě i v jejich souhrnu.*“ Zásada volného hodnocení důkazů se sice uplatňuje ve všech stádiích trestního řízení, avšak nejvíce dostává svůj prostor v hlavním líčení v případě, že všechny možné důkazy byly již provedeny.⁴² Jen v takové situaci, kdy je možné přihlídnout ke všem důkazům, je možné zhodnotit důkazy z hlediska jejich pravdivosti, závažnosti a zákonnosti. V dohodovacím řízení státní zástupce a obviněný předestírají soudu určitý skutkový stav, který podkládají určitými důkazy. To ve svém důsledku znamená, že nejde o volné hodnocení důkazů všech, ale pouze hodnocení některých důkazů.⁴³

³⁹ BERANOVÁ, Andrea. op. cit. sub 32, s. 238.

⁴⁰ JELÍNEK, Jiří, a kol. op. cit. sub 1, s.151. In: BERANOVÁ, Andrea. op. cit. sub 32, s. 238.

⁴¹ BERANOVÁ, Andrea. op. cit. sub 32, s. 238-239.

⁴² JELÍNEK, Jiří, a kol. op. cit. sub 1, s.152. In: BERANOVÁ, Andrea. op. cit. sub 32, s. 239.

⁴³ JELÍNEK, Jiří. op. cit. sub 17, In: BERANOVÁ, Andrea. op. cit. sub 32, s. 239.

Neméně důležitou zásadou dokazování je i zásada ústnosti a bezprostřednosti, která přispívá k zjištění skutkového stavu v trestním řízení. Zásada ústnosti je vyjádřena v § 2 odst. 11 tr. řádu tak, že „*jednání před soudy je ústní; důkaz výpověďmi svědků, znalců a obviněného se provádí zpravidla tak, že se tyto osoby vyslychají.*“ Zásadou bezprostřednosti se dle § 2 odst. 12 tr. řádu rozumí: „*při rozhodování v hlavním líčení, jakož i ve veřejném, vazebním a neveřejném zasedání smí soud přihlídnout jen k těm důkazům, které byly při tomto jednání provedeny.*“ Obě zásady se uplatní zejména v řízení před soudem, kdy díky nim si soud může utvořit vlastní obraz o dokazované skutečnosti a rozhodnout. Protože soud schvaluje dohodu o vině a trestu na základě spisového materiálu, neuplatní se zásada ústnosti a bezprostřednosti, byť zásada ústnosti zůstává aspoň v té podobě, že jednání před soudem o schválení dohody probíhá na základě ústních přednesů.⁴⁴

3.4 Zásada veřejnosti

Jelikož se v dohadovacím řízení nekoná hlavní líčení, dochází k částečnému popření zásady veřejnosti. Veřejnost se sice může zúčastnit procesu schvalování dohody o vině a trestu, nemůže se však zúčastnit sjednávání dohody. Zatímco o schválení dohody rozhoduje soud ve veřejném zasedání a rozsudek, kterým dohodu schvaluje, je povinen veřejně vyhlásit, sjednávání dohody je neveřejné a veřejnost se nemůže zúčastnit projednávání zásadních otázek, jako je otázka viny a trestu.⁴⁵

3.5 Právo na spravedlivý proces

Právo na spravedlivý proces je zakotveno v čl. 6 Evropské úmluvy o lidských právech (dále jen EÚLP). Toto právo představuje široké spektrum záruk, jako je právo na to, aby každého záležitost byla projednána spravedlivě, veřejně a v přiměřené lhůtě nezávislým a nestranným soudem nebo povinnost vyhlášovat rozsudky veřejně. V trestním právu představuje právo na spravedlivý proces ochranu obviněného před nástroji, které jsou proti němu namířeny. Vzniká zde otázka, zda institut dohody o vině a trestu je v souladu s ustanovením čl. 6 EÚLP a není v kolizi s právem na spravedlivý proces. Beranová v této věci odkazuje na hned několik rozhodnutí ESLP. Jedním z nich je rozhodnutí ve věci Scoppola vs. Itálie⁴⁶, z něhož vyplývá, že dohoda o vině a trestu jako taková nepředstavuje rozpor s čl. 6 EÚLP, protože toto ustanovení nechrání obviněného před vzdáním se svých procesních práv, je-li učiněno svobodně. Dále dle

⁴⁴ BERANOVÁ, Andrea. op. cit. sub 32, s. 239.

⁴⁵ BERANOVÁ, Andrea. op. cit. sub 32, s. 239-240.

⁴⁶ Rozhodnutí ESLP ze dne 17.9.2009, č. 10249/03, § 135, ve věci Scoppola proti Itálii.

rozhodnutí Sodadjiev vs. Bulharsko nesmí být takové vzdání se práv v rozporu s důležitými společenskými zájmy.⁴⁷ Obviněný se tedy může platně vzdát například práva na veřejné projednání věci před soudem, pokud souhlasil s dohodou dobrovolně a obsah dohody, jakož i proces jakým byla dohoda uzavřena, jsou předmětem dostatečného soudního přezkumu.⁴⁸ I podle další judikatury ESLP není institut dohody o vině a trestu v rozporu s právem na spravedlivý proces. V již zmíněném rozhodnutí Babar Ahmad a ostatní proti Spojenému království⁴⁹ soud uvedl, že není nátlakem, pokud obžaloba nebo soud oznámí potenciální trest pro obviněného jako odměnu za brzké přiznání a dále možný trest, pokud bude až následně shledán vinným. Takový postup se nejeví problematickým a rozporným s čl. 6 EÚLP. Naopak problém by vznikl v situaci, kdy by a) rozdíl mezi nabízeným a skutečným trestem byl tak veliký, že by to mohlo být shledáno jako nepatřičný tlak na obviněného, aby uznal vinu, přičemž ten by byl ve skutečnosti neviný, b) pokud by bylo porušeno právo obviněného neobviňovat sebe sama tím, že by byl vyvíjen nepatřičný tlak skrze dohodu, anebo c) pokud by se situace jevila tak, že dohoda je jedinou možností, jak se vyhnout trestu, jež by byl v rozporu s čl. 3 EÚLP (zákaz mučení).⁵⁰ Je neakceptovatelné, aby obviněný souhlasil s alternativním vyřízením věci pod tlakem hrozby nepřiměřeně vysokého trestu.⁵¹

V rozhodnutí Natsvlshvili and Togonidze vs. Georgia⁵² ESLP vyzdvihl institut dohody, když konstatoval, že dohoda o vině a trestu je dobrým nástrojem nabízející rychlé rozhodování v trestních věcech. Dále dle rozhodnutí dohoda přispívá ke snížení trestů a ve svém důsledku ke snížení počtu vězňů, což je klíčové v kontextu vysoké míry přeplněnosti věznic v Gruzii. Soud však v navazujících rozhodnutí připomíná důležitost právní pomoci obhájce, který může obviněnému institut dohody o vině a trestu lépe vysvětlit.⁵³

V roce 2021 se soud opět zabýval otázkou vzdání se práva na spravedlivý proces, a to v kontextu prohlášení viny. Šlo o dva chlapce, kteří byli zadrženi při práci v pěstírně konopí a obviněni z trestného činu nedovolené výroby drog. Práci získali zprostředkovaně po nelegálním přicestování do Anglie. Oba se k trestnému činu doznali a byli odsouzeni k několika měsícům

⁴⁷ Rozhodnutí ESLP ze dne 5.10.2006, č. 58733/00, § 29, ve věci Sodadjiev vs. Bulharsko.

⁴⁸ BERANOVÁ, Andrea. op. cit. sub 32, s. 240., Rozhodnutí ESLP ze dne 29.4.2014, č. 9043/05, § 89, ve věci Natsvlshvili and Togonidze vs. Georgia

⁴⁹ Rozhodnutí ESLP ze dne 6.7.2010, č. 24027/07, § 168, ve věci Babar Ahmad a ostatní proti Spojenému království.

⁵⁰ KMEC, Jiří In: KMEC, Jiří, KOSAŘ, David, KRATOCHVÍL, Jan, BOBEK, Michal. *Evropská úmluva o lidských právech. Komentář*. Vyd. 1., Praha: C.H.Beck, 2012, s. 565-836.

⁵¹ Rozhodnutí ESLP ze dne 27.2.1980, č. 6903/75, § 56, ve věci Deweer vs. Belgie.

⁵² Rozhodnutí ESLP ze dne 29.4.2014, č. 9043/05, § 65, ve věci Natsvlshvili and Togonidze vs. Georgia.

⁵³ Rozhodnutí ESLP ze dne 22.2.1996, č. 17358/90, § 48, ve věci Bulut proti Rakousku.

odnětí svobody. Během trestního stíhání vzniklo podezření, že se chlapci stali oběťmi obchodování s lidmi. Nicméně se pokračovalo v trestním stíhání dále a došlo k odsouzení s tím, že dle vnitrostátních soudů nemají státy povinnost nestíhat oběti obchodování s lidmi. Dále o případu rozhodoval ESLP. Soud shledal, že pokud je tu podezření, že s osobou, proti níž se vede trestní stíhání, mohlo být obchodováno, měla by být tato osoba nejdříve posouzena odborníky specializovanými pro práci s oběťmi obchodování s lidmi. Kromě toho však soud posuzoval i prohlášení viny. Soud opět připomněl, že EÚLP nevyklučuje vzdání se práva na spravedlivý proces za podmínky, že je učiněno jednoznačně, není v rozporu s důležitými veřejnými zájmy a je doprovázeno minimálními zárukami.⁵⁴ Platným vzdáním se práv je i prohlášení viny, pokud je učiněno svobodně se srozuměním o skutečnostech případu a právních následcích z toho plynoucích.⁵⁵ Podmínka srozumění se skutečnostmi případu ze strany stěžovatelů a podmínka, že vzdání se práva nebude v rozporu s veřejnými zájmy, nebyla dle soudu splněna. Je tomu tak kvůli absenci posouzení otázky postavení stěžovatelů coby možných obětí obchodování s lidmi. Pro nesplnění výše zmíněných podmínek, které soud stanovil ve své dřívější judikatuře, se chlapci coby stěžovatelé práva na spravedlivý proces nevzdali.⁵⁶ Podmínkou sjednání dohody o vině a trestu je i prohlášení obviněného, že spáchal skutek, pro který je stíhán. Tímto prohlášením se vzdává některých práv, plynoucích z práva na spravedlivý proces. Je tedy třeba dodržovat při tomto prohlášení podmínky vytyčené judikaturou ESLP.

Jedním z aspektů práva na spravedlivý proces je i rychlost řízení. Při zavádění dohody o vině a trestu bylo argumentováno právě urychlením trestních věcí. K tomu však po několika letech praxe stejně nedošlo vzhledem k malému počtu uzavíraných dohod. Muselo se tak přistoupit ke změnám v institutu dohody, jako je možnost uzavřít ji i u zvlášť závažných zločinů nebo zrušení nutné obhajoby. Před těmito změnami varovala Beranová, jelikož by mohly významněji zasáhnout do základních zásad trestního řízení. I bez jmenovaných změn byly omezeny zásady dokazování nebo zásada materiální pravdy, jelikož se nekoná hlavní líčení, případně se koná, ale bez fáze plnohodnotného dokazování. Taktéž není možné vyloučit odsouzení nevinné osoby, nebo odsouzení za jiný trestný čin, než kterého se osoba dopustila.⁵⁷ Do práva na spravedlivý proces by mohlo zasáhnout zrušení nutné obhajoby při sjednávání dohody. ESLP v judikatuře poukazoval na to, že pokud se má obviněný platně vzdát svých práv, které mu plynou z práva na spravedlivý proces, bylo by vhodné tak učinit za současné právní pomoci obhájce. Zde si je však

⁵⁴ Rozhodnutí ESLP ze dne 23.11.1993, č. 14032/88, § 31, ve věci Poitrimol proti Francii.

⁵⁵ Rozhodnutí ESLP ze dne 29.4.2014, č. 9043/05, § 92, ve věci Natsvlshvili and Togonidze vs. Georgia.

⁵⁶ Rozhodnutí ESLP ze dne 16.2.2021, č. 77587/12, § 31, ve věci V. C. L. a A. N. proti Spojenému království.

⁵⁷ BERANOVÁ, Andrea. op. cit. sub 32, s. 241.

potřeba uvědomit, že ačkoliv sjednávání dohody již samo o sobě není důvodem pro nutnou obhajobu, stále se aplikují jiné důvody nutné obhajoby vymezené v § 36 tr. řádu.

Před změnami v institutu dohody zavedenými zákonem č. 333/2020 Sb. bylo doporučováno stanovit nemožnost sjednat dohodu s osobou omezenou ve svéprávnosti. Poukazováno bylo na to, že osobu s omezenou svéprávností je třeba chránit před neuváženými rozhodnutími.⁵⁸ Zákonodárce bohužel nakonec takové omezení nezavedl a dohodu mohou uzavřít i osoby s omezenou svéprávností. Pokud se taková osoba vzdává procesních práv nemusí to být srozuměné rozhodnutí, což je jednou z podmínek pro platné vzdání se některých procesních práv dle judikatury ESLP zmíněné výše. Proto by bylo vhodné do budoucna takové omezení stanovit. Celkově lze však shrnout, že institut dohody o vině a trestu má potenciál zrychlit a zjednodušit trestní řízení, a ačkoliv tomu tak může být na úkor některých základních zásad, je stále vhodné dohodu o vině a trestu v právním řádu mít.

⁵⁸ ŠÁMAL, Pavel, ŘÍHA, Jiří, STRYA, Jan. op. cit. sub 3, s. 183.

4. Dohoda o vině a trestu v České republice de lege lata

4.1 Jednání o dohodě o vině a trestu

Řízení o dohodě o vině a trestu lze dělit do dvou procesních fází, jednou je sjednávání dohody (upravené především v § 175a – § 175b tr. řádu), a tou druhou rozhodování soudu o návrhu na její schválení (upravené v § 314o – § 314s tr. řádu). Rozhodnutí, zda bude sjednána dohoda o vině a trestu, záleží na vůli státního zástupce [§ 175 odst. 1 písm. c) tr. řádu]. Samotná iniciativa k uzavření dohody však v souladu s § 175a odst. 1 tr. řádu může vzejít jak ze strany státního zástupce, tak ze strany obviněného.⁵⁹ Dále lze výkladem připustit, že státnímu zástupci navrhne dosažení dohody policejní orgán po provedení vyšetřování. Zákonodárce takovou možnost sice v zákoně neupravil, ale jde spíše o legislativní nedostatek. Státní zástupce totiž návrhem policejního orgánu není nijak vázán a další postup v řízení je čistě v jeho diskreci. Je tedy možné připustit takový výklad, který umožňuje policejnímu orgánu navrhnout státnímu zástupci sjednání dohody. Stále však platí, že sjednat dohodu může pouze státní zástupce, nikoli policejní orgán. Také může státní zástupce jednat z podnětu jiné osoby, například manžela či dítěte obviněného.⁶⁰ Státní zástupce na základě návrhů na zahájení jednání o dohodě rozhodne, zda se takové jednání uskuteční. Využití dohody je pouze fakultativní a na takovéto skončení věci není nárok.⁶¹

K jednání o dohodě může dojít v rámci přípravného řízení (včetně zkráceného) nebo v rámci řízení před soudem. Podstatnou změnou, kterou přinesl zákon č. 333/2020 Sb. je to, že dohodu je možné sjednat i v rámci hlavního líčení, resp. mimo hlavní líčení, jelikož samotné jednání o dohodě probíhá mimo hlavní líčení. Před touto změnou bylo možné dohodu sjednat pouze v přípravném řízení, případně na základě podnětu soudu po předběžném projednání obžaloby. Úprava sjednávání dohody po zahájení hlavního líčení je obsažena v nových ustanoveních § 206b až § 206d tr. řádu. Podle § 206b odst. 2 tr. řádu státní zástupce při sjednávání dohody o vině a trestu postupuje podle § 175a tr. řádu, níže uvedené lze tak vesměs vztáhnout i na dohody uzavírané po zahájení hlavního líčení.

Dohodu o vině a trestu může státní zástupce sjednat i s podezřelým ve zkráceném přípravném řízení. V takovém případě se na podmínky a postup při sjednávání dohody použije obdobně § 175a tr. řádu. Trestní stíhání je pak zahájeno okamžikem, kdy je návrh na schválení dohody

⁵⁹PELC, Vladimír, TEJNSKÁ, Katarína, In: JELÍNEK, Jiří, a kol. op. cit. sub 1, s. 742.

⁶⁰ŘÍHA, Jiří, In ŠÁMAL, Pavel, a kol. op. cit. sub 4, s. 2257-2292.

⁶¹KURSOVÁ, Jana, In: DRAŠTÍK, Antonín, FENYK, Jaroslav, a kol. Trestní řád (č. 141/1961 Sb.) – Komentář. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017, díl I., s.1305-1321.

doručen soudu. K takovému návrhu státní zástupce připojí sjednanou dohodou a další písemnosti, které jsou významné z hlediska soudního řízení a rozhodnutí. Pokud nedošlo k dohodě o náhradě škody nebo nemajetkové újmy nebo o vydání bezdůvodného obohacení, státní zástupce soud na tuto skutečnost upozorní, stejně jako při sjednávání dohody v klasickém přípravném řízení. Jelikož sjednávání dohody může být časově velice náročné, je možné prodloužit lhůtu, ve které musí být zkrácené přípravné řízení skončeno. Neskončí-li zkrácené přípravné řízení do dvou týdnů ode dne, kdy bylo podezřelému sděleno, že spáchání jakého skutku je podezřelý a jakého trestného činu se měl dopustit, státní zástupce může lhůtu pro skončení zkráceného přípravného řízení prodloužit, a to v případě dohody o vině a trestu o 30 dnů. Je-li státnímu zástupci předána zadržená podezřelá osoba, může ji státní zástupce propustit na svobodu, zahájit s ní trestní stíhání, nebo předat do 48 hodin od zadržení soudu s návrhem na potrestání nebo s návrhem na schválení dohody o vině a trestu.⁶²

Při úvaze, zda zahájit jednání o dohodě, se státní zástupce řídí svým přesvědčením, přičemž využívá určitá kritéria vhodnosti. Je doporučeno, aby byly vzaty do úvahy následující skutečnosti: ochota obviněného spolupracovat při vyšetřování; minulost obviněného; povaha a závažnost trestného činu, který je spatřován ve skutku, pro který se řízení vede; lítost obviněného; požadavek rychlého a přiměřeného skončení věci; míra pravděpodobnosti usvědčení obviněného v trestním řízení; možný vliv trestního řízení a dohody na svědky a veřejnost; potencionální trest v případě, že by byl obviněný usvědčen v hlavním líčení; veřejný zájem, na základě kterého by se měl případ projednat v hlavním líčení; náklady trestního řízení a také náklady odvolacího řízení; ochota obviněného nahradit škodu a vliv na práva poškozeného.⁶³

Jak již bylo zmíněno výše, státní zástupce se může rozhodnout, zda přistoupí ke sjednávání dohody či ne. Pokud neshledá návrh obviněného na zahájení jednání o dohodě o vině a trestu důvodným, pak ho dle § 175a odst. 1 tr. řádu o svém stanovisku vyrozumí. Obviněný nemá žádný opravný prostředek, pomocí kterého by mohl názor státního zástupce změnit. Může však opakovaně podávat návrh na zahájení jednání o dohodě. Negativní postoj státního zástupce není možné patrně ani přezkoumávat v rámci běžného dohledu. Možnost opravného prostředku by směřovala proti hlavnímu účelu řízení o dohodě o vině a trestu a dávala by tak prostor pro obstrukce ze strany obviněných a jejich obhájců.⁶⁴

⁶² VANTUCH, Pavel. *Trestní řízení z pohledu obhajoby*. Praha: C.H.Beck, 2019, s. 493-494.

⁶³ KUČHTA, Josef, In: ŠÁMAL, Pavel, MUSIL, Jan, KUČHTA, Josef, a kol. *Trestní právo procesní*. Vyd. 4., Praha: C.H.Beck, 2013, s. 756.

⁶⁴ KUČHTA, Josef, In: ŠÁMAL, Pavel, MUSIL, Jan, KUČHTA, Josef, a kol. *op. cit.* sub 63, s. 756-758.

Přistoupí-li státní zástupce na návrh obviněného, dá obviněného předvolat a určí místo a čas jednání o dohodě. Pokud však státní zástupce bude chtít zahájit jednání o dohodě a vině a trestu i bez předchozího návrhu obviněného, pak dle čl. 61 odst. 5 pokynu obecné povahy NSZ č. 9/2019 má nejdříve písemně vyzvat obviněného a ostatní oprávněné osoby, aby se vyjádřili. Dále pokyn stanoví v čl. 61 odst. 6, že v případě odmítnutí výzvy obviněným státní zástupce učiní záznam, který založí do trestního spisu. V záznamu pak stručně odůvodní, proč obviněný výzvu odmítl.⁶⁵ Takový postup však někteří zpochybňují. Podle Říhy není úprava výzvy a vyjádření obviněného v pokynu obecné povahy v souladu se zákonnou úpravou. Pokyn obecné povahy totiž v případě výzvy a vyjádření odkazuje na §175a odst. 2 tr. řádu, který však žádnou výzvu či vyjádření obviněného nepředpokládá. Dále pokyn obecné povahy řeší situaci, která by v praxi neměla vůbec nastat, totiž že obviněný odmítne výzvu státního zástupce na jednání o dohodě o vině a trestu, o čemž státní zástupce dle pokynu učiní záznam do trestního spisu. Trestní řád nikde nestanoví, že by státní zástupce měl obviněného vyzývat k vyjádření a že by obviněný na tuto výzvu měl nějak reagovat. Trestní řád však počítá s přítomností obviněného na jednání o dohodě. Z toho důvodu se obviněný k jednání předvolává, jde o institut zajišťující účast obviněného na trestním řízení. Obviněný si nemůže vybírat, zda se jednání o dohodě účastnit chce nebo nechce, na předvolání se dostavit musí, jinak mu hrozí nebezpečí přísnějšího opatření (zejména pořádková pokuta nebo předvedení), na což má být upozorněn. Obviněný má však pouze povinnost dostavit se na jednání, nelze ho nutit k souhlasu s dohodou nebo k prohlášení, že spáchal skutek. Obhájce a poškozený se o jednání o dohodě dle § 175a odst. 2 tr. řádu pouze vyrozumí. Dle Říhy je tak třeba ustanovení pokynu obecné povahy vykládat v souladu se zákonnou úpravou tak, že obviněný se k jednání o dohodě předvolává (písemně či jinak) a obhájce a poškozený se vyrozumívají. Na jednání o dohodě je pak zjištěn postoj obviněného neboli až na tomto jednání se obviněný vyjádří k možnosti uzavřít dohodu. Pokud obviněný na tomto jednání vyjádří nesouhlas s takovým postupem v řízení, státní zástupce učiní záznam, který založí do spisu, a musí pokračovat v řízení. Na druhou stranu jinak by měla být posuzována situace, kdy státní zástupce zná negativní postoj obviněného ke sjednání dohody. Pokud například obviněný sdělí předem, že rozhodně takovou dohodu uzavřít nehodlá, pak by státní zástupce neměl účast obviněného na jednání vynucovat. Takové vynucování by bylo samoučelné, postrádalo jakýkoliv smysl a ve svém důsledku překročilo nezbytnou míru pro

⁶⁵ KURSOVÁ, Jana, In: DRAŠTÍK, Antonín, FENYK, Jaroslav, a kol. op. cit. sub 61, díl I., s.1305-1321.

zajištění účelu trestního řízení. V případě takového negativního postoje obviněného by státní zástupce měl jednání o dohodě zrušit a pokračovat standartním způsobem v řízení.⁶⁶

Není-li stanoveno jinak, o každém úkonu trestního řízení se podle § 55 odst. 1 tr. řádu sepíše protokol, a to většinou při úkonu, nebo bezprostředně po něm. Zákon stanoví jinak v případech, kdy se má sepsat záznam. U dohody o vině a trestu má státní zástupce povinnost provést záznam do protokolu o tom, že nedošlo k dohodě (§ 175a odst. 7 tr. řádu). Záznam do protokolu znamená, že se o daném úkonu trestního řízení pořídí protokol, a do něj se následně zaznamená konkrétní informace, v tomto případě, že nedošlo ke sjednání dohody. Protokol je však pořizován i v případě, že je dohoda sjednána. Uplatní se zde obecné pravidlo v § 55 odst. 1 tr. řádu, přičemž není pro dohodu stanovena žádná výjimka z tohoto ustanovení. Protokol o sjednání dohody je pak důležitý z hlediska zpětné kontroly a dává informaci jakým způsobem bylo dohody dosaženo, zda nedošlo k porušení práva na spravedlivý proces nebo zda nebyl obviněný podroben nepřípustnému nátlaku. Také protokolace o jednání, na kterém nedošlo ke sjednání dohody, má podstatný význam, protože vysvětluje, proč si státní zástupce zvolil obviněného a obhájce k sobě, přestože toto jednání nemělo žádný efekt. Je tak možné později vyvrátit nařčení z korupčního jednání. Dále protokol dává informaci soudu, že pokus sjednat dohodu tady už byl a je tedy neúčelné tento postup navrhnout znovu.⁶⁷ Pokyn obecné povahy NSZ koresponduje se zákonnou úpravou a v čl. 61 odst. 8 uvádí, že o průběhu jednání státní zástupce vyhotoví protokol.

Sjednat dohodu lze na jednom či více jednáních. Především pro rozdílné postoje stran a jejich potřebu promyslet si návrhy protistran, zejména u právně složitějších a skutkově obsáhlejších věcí, bude vícero jednání na místě. Co se týče stálé přítomnosti osob na sjednávání dohody, zákon výslovně nic nestanoví. Je možné vyjít z § 175a odst. 3 věty druhé tr. řádu, dle které dohodu sjednává státní zástupce s obviněným a pokud jde o případ nutné obhajoby, sjednává dohodou státní zástupce s obviněným za přítomnosti obhájce. Z tohoto vyplývá nezbytná účast obviněného po celou dobu jednání o dohodě, případně i jeho obhájce. To je zřejmé z použití nedokonavého vidu slovesa, které značí opakování děje, zatímco sloveso ve vidu dokonavém (sjedná), takový význam nemá.⁶⁸ K tomu, aby se při sjednávání dohody o vině a trestu mohl

⁶⁶ ŘÍHA, Jiří, In ŠÁMAL, Pavel, a kol. op. cit. sub 4, s. 2257-2292.

⁶⁷ ŘÍHA, Jiří, In ŠÁMAL, Pavel, a kol. op. cit. sub 4, s. 2257-2292.

⁶⁸ ŘÍHA, Jiří, In ŠÁMAL, Pavel, a kol. op. cit. sub 4, s. 2257-2292.

obviněný a jeho obhájce seznámit se všemi důkazy, plně zvážit další postup a zvolit vyjednávací strategii, je třeba jim umožnit nahlížet do spisu.⁶⁹

Jak již bylo zmíněno obhájce se o jednání pouze vyrozumívá. Jeho účast je nezbytná pouze pokud jde o případ nutné obhajoby. Pokud by v dané věci byl dán důvod nutné obhajoby a dohoda by byla sjednána bez přítomnosti obhájce, pak by nemohla být soudem schválena. Chybí-li obviněnému obhájce v případě nutné obhajoby, musí si jej tedy buď sám zvolit nebo mu musí být ustanoven. Návrh na sjednání dohody však může učinit obviněný, u kterého je dán důvod nutné obhajoby, i bez obhájce.⁷⁰

Při přípravě dohody o vině a trestu je nutné v souladu s § 175a odst. 5 tr. řádu přihlížet též k právům poškozeného.⁷¹ Poškozený se o místě a době jednání o dohodě vždy vyrozumívá, jediné že by výslovně prohlásil, že se vzdává svých procesních práv (§ 175a odst. 2 tr. řádu). Při sjednávání dohody však poškozený nemusí být nutně přítomen. Nedostaví-li se poškozený, ač řádně vyrozuměn, může státní zástupce o dohodě s obviněným jednat bez ohledu na to, zda se poškozený o svém nároku vyjádřil či nikoli. Pro poškozeného je důležité, aby svůj nárok na náhradu škody, nemajetkové újmy nebo vydání bezdůvodného obohacení uplatnil nejpozději při prvním jednání o dohodě. O této skutečnosti musí být poučen.⁷² Nutnou součástí návrhu na přiznání nároku je důvod a alespoň minimální výše či rozsah nároku. Výše a rozsah mohou být uvedeny přesnou částkou nebo minimální výší způsobené škody nebo nemajetkové újmy nebo minimálním rozsahem získaného bezdůvodného obohacení. Případně stačí uvést údaje, ze kterých přesná výše vyplývá, například uvedení bodového ohodnocení bolestného.⁷³ Pokud poškozený uplatnil řádně svůj nárok a jednání není přítomen, může za něj dle § 175a odst. 5 tr. řádu rozsah a způsob náhrady dohodnout státní zástupce, a to až do výše uplatněného nároku. Uplatněnou výší nároku je státní zástupce vázán. Je-li poškozený na jednání přítomen, pak se především vyjádří ke svým nárokům a případně se také může vyjádřit k otázce viny obviněného a vhodnosti trestu. Vyjádření o vině a trestu však není pro sjednání dohody rozhodné a nijak nezavazuje státního zástupce. Při jednání o dohodě o vině a trestu státní zástupce dbá zájmů poškozeného. Výrok o povinnosti obviněného nahradit škodu, nemajetkovou újmu nebo vydat bezdůvodné obohacení by měl být součástí dohody. Výhodou pro poškozeného je, že se svých

⁶⁹ KURSOVÁ, Jana, In: DRAŠTÍK, Antonín, FENYK, Jaroslav, a kol. op. cit. sub 61, díl I., s.1305-1321.

⁷⁰ KURSOVÁ, Jana, In: DRAŠTÍK, Antonín, FENYK, Jaroslav, a kol. op. cit. sub 61, díl I., s.1305-1321.

⁷¹ FENYK, Jaroslav, PROVAZNÍK, Jan, In: FENYK, Jaroslav, CÍSAŘOVÁ, Dagmar, GRIVNA, Tomáš. a kol. *Trestní právo procesní*. Vyd. 7., Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 505.

⁷² KURSOVÁ, Jana, In: DRAŠTÍK, Antonín, FENYK, Jaroslav, a kol. op. cit. sub 61, díl I., s.1305-1321.

⁷³ ŠÁMAL, Pavel, ZEŽULOVÁ, Jana, RŮŽIČKA, Miroslav, In: GRIVNA, Tomáš, ŠÁMAL, Pavel, VÁLKOVÁ, Helena. a kol. *Oběti trestných činů*. Vyd. 2., Praha: C.H.Beck, 2020, s. 267-292.

nároků domůže dříve, než by tomu bylo v případě konání hlavního líčení. Také je možné, aby byla v dohodě přiznána poškozenému pouze část nároku, a ve zbylém rozsahu uplatnil nárok v civilním řízení. Pokud nedošlo k dohodě o nárocích poškozeného, státní zástupce na tuto skutečnost upozorní v návrhu na schválení dohody a následně o nich může rozhodnout sám soud. Dále může státní zástupce promítnout zájmy poškozeného sjednáním vhodného druhu trestu a jeho výměry. Například by měl zohlednit to, zda zvolený trest neznemožní poškozenému domoci se svých práv a zda sjednaný trest je vhodnou reakcí na trestnou činnost, která byla vůči poškozenému spáchána.⁷⁴ Negativním dopadem pozice státního zástupce jakožto quasi zástupce poškozeného je ohrožení jeho nezávislého postavení coby orgánu činného v trestním řízení. Není ani řešena situace, kdy by státní zástupce poškozenému způsobil škodu nedostatečným hájením jeho zájmů.⁷⁵

Ačkoli se uskuteční jednání o dohodě, k samotnému uzavření dohody nemusí dojít. V takovém případě se učiní záznam do spisu a v trestním řízení se pokračuje podle obecných ustanovení zákona. K prohlášení obviněného, že spáchal skutek, pro který je stíhán, se dále v řízení nepřihlíží (§ 175a odst. 7 tr. řádu). Jiná úprava se použije pro dohody o vině a trestu sjednávané po zahájení hlavního líčení, k tomu více v kapitole 4.4. Dojde-li ke sjednání dohody se všemi náležitostmi, je dohoda doručena obviněnému, obhájci, poškozenému, a nakonec soudu společně s návrhem na její schválení.⁷⁶

Hlavním předmětem vyjednávání o dohodě a vině a trestu je dohadování sankce. Trest má být dohodnut tak, aby výrok o něm mohl soud bez úprav převzít. Předpokládá se proto užití všech kritérií významných pro stanovení druhu a výměry trestu a zajištění přiměřenosti trestu ve vztahu ke spáchanému trestnému činu a osobě pachatele. V rámci dohody o vině a trestu je rovněž možné dohodnout upuštění od potrestání či uložení ochranného opatření. Nebude-li ochranné opatření dohodnuto, má státní zástupce povinnost upozornit obviněného na to, že má možnost navrhnout ochranné opatření samostatně, a že v konkrétním případě jsou pro tento postup splněny podmínky. Bez předchozího upozornění může státní zástupce navrhnout uložení ochranného opatření jen v případě, že důvody pro jeho uložení vyšly najevo až po podání návrhu na schválení dohody o vině a trestu (§ 175a odst. 4 tr. řádu).⁷⁷

⁷⁴ KURSOVÁ, Jana, In: DRAŠTÍK, Antonín, FENYK, Jaroslav, a kol. op. cit. sub 61, díl I., s.1305-1321.

⁷⁵ KUČHTA, Josef, In: ŠÁMAL, Pavel, MUSIL, Jan, KUČHTA, Josef, a kol. op. cit. sub 63, s. 756-758.

⁷⁶ PELC, Vladimír, TEJNSKÁ, Katarína In: JELÍNEK, Jiří, a kol. op. cit. sub 1, s. 743-744.

⁷⁷ KUČHTA, Josef, In: ŠÁMAL, Pavel, MUSIL, Jan, KUČHTA, Josef, a kol. op. cit. sub 63, s. 757-758.

Obviněný má být na možnost uzavřít dohodu o vině a trestu se státním zástupcem upozorněn v rámci poučení. Dále je třeba ho poučit o podstatě a důsledcích spojených se sjednáním dohody a o tom, že se vzdává práva na projednání věci v rámci hlavního líčení a práva podat odvolání proti rozsudku, kterým je dohoda schválena soudem, s výjimkou případů, kdy rozsudek není v souladu s dohodou, s níž obviněný souhlasil. Také se obviněný poučí o podmínkách, za nichž může soud rozhodnout o nároku poškozeného. Obsah poučení se poznamená do protokolu. Poučení se týká také poškozeného, který má být poučen o podmínkách uplatnění nároku, včetně toho, kdy nejpozději nárok uplatnit.⁷⁸

Dohodu o vině a trestu může státní zástupce uzavřít i v rámci trestního řízení s právnickou osobou. V takovém případě se k jednání o dohodě předvolává osoba, která je oprávněna v řízení za právnickou osobu činit úkony. Předvolání však má být adresováno přímo právnické osobě. S osobou oprávněnou za právnickou osobu jednat se pak vede jednání o dohodě.⁷⁹ Na samotné řízení o dohodě o vině a trestu s právnickou osobou se užijí dle § 1 odst. 2 zákona o odpovědnosti právnických osob ustanovení trestního řádu.

4.2 Podmínky sjednání dohody o vině a trestu

Pro zahájení jednání o dohodě a viny a trestu je nutné splnit následující podmínky:

- I) sjednání dohody je přípustné,
- II) její uzavření je odůvodněno dosavadními skutkovými zjištěními,
- III) obviněný prohlásí, že spáchal skutek.⁸⁰

Ad I) Dříve bylo možné dohodou vyřídit pouze přečiny nebo zločiny, nikoli zvláště závažné zločiny.⁸¹ Řízení o zvláště závažných zločinech jsou často časově a důkazně velmi náročná a také u nich nelze využít žádný jiný alternativní způsob vyřízení věci.⁸² Očekávalo by se tak, že institut dohody o vině a trestu bude u těchto typů trestných činů nejvíce vhodný. V reakci na požadavky praxe se nakonec zákonodárce rozhodl rozšířit možnost využití dohody i na zvláště závažné zločiny. Od října 2020 je tak možné dohodu o vině a trestu uzavřít u jakéhokoliv typu trestného činu.

⁷⁸ KURSOVÁ, Jana, In: DRAŠTÍK, Antonín, FENYK, Jaroslav, a kol. op. cit. sub 61, díl I., s. 1305-1321.

⁷⁹ GRIVNA, Tomáš In: ŠÁMAL, Pavel, DĚDIČ, Jan, GRIVNA, Tomáš, PÚRY, František, ŘÍHA, Jiří. *Trestní odpovědnost právnických osob. Komentář*. Vyd. 2., Praha: C.H.Beck, 2018, s. 564-574, 729-753.

⁸⁰ ŘÍHA, Jiří, In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. op. cit. sub 4, s. 2257-2292.

⁸¹ NOVOTNÝ, Oto, In: JELÍNEK, Jiří, a kol. *Trestní právo procesní – minulost a budoucnost*. Praha: Leges, 2017, s. 272.

⁸² KURSOVÁ, Jana, In: DRAŠTÍK, Antonín, FENYK, Jaroslav, a kol. op. cit. sub 61, díl I., s. 1305-1321.

Sjednání dohody není přípustné v řízení proti uprchlému, jak stanoví § 175a odst. 8 tr. řádu, a v řízení ve věci mladistvého, který nedovršil osmnáct let věku (§ 63 odst. 1 zákona o soudnictví ve věcech mládeže). Teoreticky lze dohodu o vině a trestu sjednat, jakmile mladistvý dovrší osmnácti let. Jak již bylo výše zmíněno, sjednání dohody není vyloučeno ani v řízení proti právnické osobě.⁸³

Ad II) Pro zahájení jednání o dohodě je dále dle § 175a odst. 1 tr. řádu nutné, aby výsledky vyšetřování dostatečně prokazovaly závěr, že se stal skutek, že tento skutek je trestným činem a že jej spáchal obviněný. Vyšetřování, resp. ve zkráceném přípravném řízení prověřování, musí být provedeno v takovém rozsahu, aby z jeho výsledků vyplýval kvalifikovaný závěr o prokázání všech tří výše zmíněných skutečností. Rozsah zjištění základních skutkových okolností bude dosti podobný tomu, který je nutný pro postavení obviněného před soud. Míra prokázání daných skutečností by však u dohody měla být větší. Výsledky vyšetřování musí dát jedinečný závěr, že se stal skutek, že tento je trestným činem a že jej spáchal obviněný. Pokud existují vážné pochybnosti a výsledky vyšetřování s ohledem na odporující si důkazy umožňují dva závěry, jednak závěr o vině, jednak závěr o nevině obviněného, pak by podmínka dostatečného prokázání splněna nebyla. Existují-li pochybnosti, které nelze rozptýlit ani vyhledáním a zajištěním dalších důkazů, měl by státní zástupce v zásadě podat obžalobu a nezahajovat jednání o dohodě o vině a trestu. V takových případech bude mít značnou roli doznání obviněného. Není však přípustné nabízet mírnější trest za sjednání dohody a vyvíjet tak nepřiměřený nátlak na obviněného, který dosud tvrdí svou nevinu a v jehož prospěch svědčí významný počet důkazů. Došlo by tak k porušení základních práv a svobod obviněného, především práva na obhajobu, presumpci nevinu a práva na spravedlivý proces.⁸⁴ Taktéž není možné obviněného nutit k označení dalších důkazů, které by prokazovaly, že skutek spáchal, a tím podmiňovat možnost uzavření dohody. Lze však připustit využití důkazů, které obviněný dobrovolně a bez nátlaku uvede v návrhu na zahájení jednání o dohodě.⁸⁵

Důvodová zpráva uvádí, že pro sjednání dohody o vině a trestu není nutné provádět vyčerpávajícím způsobem všechny dostupné důkazy, které by jinak bylo nutné provést pro podání obžaloby. Říha s tímto nesouhlasí, a naopak se domnívá, že pro zahájení jednání o dohodě musí být zjištěny skutečnosti minimálně ve stejném rozsahu, jako pro podání obžaloby, resp. někdy i v rozsahu větším. Pokud by nedošlo k prokázání skutkových okolností v nezbytné

⁸³ KURSOVÁ, Jana, In: DRAŠTÍK, Antonín, FENYK, Jaroslav, a kol. op. cit. sub 61, díl I., s. 1305-1321.

⁸⁴ ŘÍHA, Jiří, In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. op. cit. sub 4, s. 2257-2292.

⁸⁵ KUČHTA, Josef, In: ŠÁMAL, Pavel, MUSIL, Jan, KUČHTA, Josef, a kol. op. cit. sub 63, s. 753-755.

míře, pak by to znamenalo popření zásady zjištění skutkového stavu bez důvodných pochybností.⁸⁶ Na to, že důvodová zpráva není dostatečně konkrétní, upozorňuje i Šámal.⁸⁷ Souhlasím s výše uvedeným a myslím, že míra prokázání rozhodných skutečností musí být v případě dohody o vině a trestu minimálně stejná, jako je míra prokázání nutná pro podání obžaloby.

Jednou z prokazovaných skutečností je to, že se stal skutek. Dokazování by tak mělo především směřovat ke zjištění toho, zda se skutek vůbec stal, tedy zda se to, co se uvádí ve skutkové větě usnesení o zahájení trestního stíhání, skutečně stalo. Může se přitom stát, že v průběhu vyšetřování dojde ke zjištění takových skutečností, které nejsou v souladu s popisem skutku v usnesení o zahájení trestního stíhání, vždy však musí být zachována totožnost skutku.⁸⁸ Ta je daná alespoň částečnou totožností jednání nebo částečnou totožností následku.⁸⁹

Dále je nutné, aby výsledky vyšetřování dostatečně odůvodňovaly závěr, že zjištěný skutek je trestným činem. Musí tak naplňovat všechny znaky trestného činu, resp. u mladistvého provinění.⁹⁰ Těmito znaky jsou: 1. protiprávnost, 2. typové znaky trestného činu neboli znaky skutkové podstaty a 3. obecné znaky, tedy věk a přičetnost (u mladistvých ještě rozumová a mravní vyspělost).⁹¹ Všechny tyto znaky je třeba dostatečně zjistit.

Dostatečně prokázána musí být i skutečnost, že daný skutek spáchal obviněný. Výsledky vyšetřování musí dostatečně potvrdit původní předpoklad, že skutek byl spáchán právě obviněným. Jedině za takového předpokladu lze dohodu o vině a trestu sjednat.⁹²

Největší výhodou institutu dohody o vině a trestu však má být zrychlení a zefektivnění trestního řízení. Z toho důvodu není potřeba zjišťovat skutkové okolnosti do nejmenších podrobností, když k jejich plnohodnotnému prokázání může dojít pouze v hlavním líčení.⁹³ Stále však platí, že by výsledky vyšetřování měly podávat minimálně stejný obraz o rozhodných skutečnostech, jako je tomu v případě podání obžaloby.

⁸⁶ ŘÍHA, Jiří, In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. op. cit. sub 4, s. 2257-2292.

⁸⁷ KUČHTA, Josef, In: ŠÁMAL, Pavel, MUSIL, Jan, KUČHTA, Josef, a kol. op. cit. sub 63, s. 753-755.

⁸⁸ ŘÍHA, Jiří, In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. op. cit. sub 4, s. 2257-2292.

⁸⁹ JELÍNEK, Jiří, In: JELÍNEK, Jiří, a kol. op. cit. sub 1, s. 591-593.

⁹⁰ ŘÍHA, Jiří, In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. op. cit. sub 4, s. 2257-2292.

⁹¹ JELÍNEK, Jiří, In: JELÍNEK, Jiří, a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část.* Vyd. 7., Praha: Leges, 2019, s. 144.

⁹² ŘÍHA, Jiří, In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. op. cit. sub 4, s. 2257-2292.

⁹³ KURSOVÁ, Jana, In: DRAŠTIK, Antonín, FENYK, Jaroslav, a kol. op. cit. sub 61, díl I., s. 1305-1321.

Ad III) Prohlášení obviněného ohledně činu, který měl spáchat, je základním a častým předpokladem pro sjednání dohody prakticky ve všech právních úpravách, které tento institut obsahují. Dalo by se říct, že jde o obdobu prohlášení viny nebo přiznání (Plea of Guilty) pocházejících z angloamerického systému. Česká úprava institutu dohody však nevyžaduje, aby obviněný prohlásil vinu v celém rozsahu. Podle § 175a odst. 3 tr. řádu postačí, když prohlásí, že spáchal skutek, pro který je stíhán.⁹⁴ Pojem prohlášení o spáchání skutku je dále užit u institutu narovnání [§ 309 odst. 1 písm. a) tr. řádu].

Nezbytnou náležitostí dohody je i stanovení právní kvalifikace. Tato právní kvalifikaci by však neměla být předmětem vyjednávání obviněného a státního zástupce. Proto nebude-li s ní obviněný souhlasit, nelze dohodu uzavřít. To je možné vyvodit z jazykového výkladu k § 175a odst. 6 tr. řádu, podle kterého náležitosti stanovené pod písmeny a) až d) nejsou předmětem dohadování a rozhoduje o nich státní zástupce. Naopak náležitosti pod písmeny f) až h) dohadování podléhají, jelikož je u nich uvedeno, že jde o dohodnuté skutečnosti.⁹⁵

Trestní stíhání je vedeno pro určitý skutek, který je obsažen v usnesení o zahájení trestního stíhání. Pojem skutku není v trestním řádu nikde definován. Judikatura ho vymezila tak, že jde o určité jednání vedoucí k následku relevantnímu z hlediska trestního práva, kdy mezi jednáním a následkem je příčinná souvislost a tyto znaky jsou kryty zaviněním (R 8/1985). Popis skutku ve skutkové větě rozhodnutí je nutné odlišit od samostatného skutku, pro který se řízení vede. V rámci trestního stíhání vlivem provedených důkazů může dojít k upřesnění popisu skutku. Podstatné však je zachovat totožnost skutku, která je dána zachováním úplné shody v jednání, úplné shody v následku, nebo alespoň částečnou shodou v jednání či částečnou shodou v následku.⁹⁶

Prohlášení obviněného, že spáchal skutek, pro který je stíhán se tak musí vztahovat na skutek, který je popsán v usnesení o zahájení trestního stíhání, resp. ve sdělení podezření v případě zkráceného přípravného řízení. Při prohlášení se může obviněný odchýlit od popisu skutku v usnesení o zahájení trestního stíhání, resp. sdělení podezření. Vždy však musí být zachována totožnost skutku, a to alespoň částečnou totožností jednání nebo následku.⁹⁷ Za

⁹⁴ ŘÍHA, Jiří, In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. op. cit. sub 4, s. 2257-2292.

⁹⁵ KUČHTA, Josef, In: ŠÁMAL, Pavel, MUSIL, Jan, KUČHTA, Josef, a kol. op. cit. sub 63, s. 753-755.

⁹⁶ ŘÍHA, Jiří, In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. op. cit. sub 4, s. 2257-2292.

⁹⁷ ŘÍHA, Jiří, In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. op. cit. sub 4, s. 2257-2292.

žádných okolností nemůže obviněný v prohlášení upravovat skutek tak, aby ten naplňoval znaky mírnějšího trestného činu.⁹⁸

Pakliže obviněný spáchal více skutků, pro které je vedeno trestní stíhání, je možné, aby prohlášení učinil jen ohledně některých z nich, o nichž se zahájí proces sjednávání dohody. Zatímco u těch, u kterých takové prohlášení učiněno nebylo, se nadále bude konat dokazování.⁹⁹ V takovém případě záleží na ochotě státního zástupce na sjednání dohody přestoupit. Situace, kdy je obviněný stíhán pro více skutků, přičemž jen u některých obviněný uznává svou vinu, je typická pro angloamerický systém trestního práva. Tento systém je ovládán principem oportunity, nikoli principem legality. Princip oportunity vytváří státnímu zástupci široký prostor při vyjednávání viny a trestu. Výměnou za rychle přiznání viny a sjednání dohody může státní zástupce obviněnému nabídnout slib nestíhání u jiného skutků. Náš trestní řád je však postaven na zásadě legality, kde státní zástupce má povinnost stíhat všechny trestné činy, o nichž se dozví. Přesto česká právní úprava zná některé instituty, které by státní zástupce při sjednávání dohody mohl využít. Jde hlavně o možnost zastavení již probíhajícího trestního stíhání pro neúčelnost podle § 172 odst. 2 písm. a) tr. řádu, případně odložení věci pro neúčelnost před zahájením trestního stíhání podle § 159a odst. 3 tr. řádu. Těžko je však možné určit, nakolik může státní zástupce obviněnému takovýto postup přislíbit. Překážkou by například představovalo zrušení rozhodnutí o zastavení trestního stíhání nejvyšším státním zástupcem pro nezákonnost, přičemž takové zrušení je zcela nezávislé na příslibu státního zástupce. Další otázkou je vymahatelnost slibu státního zástupce, že trestní stíhání ohledně zbylých skutků bude po schválení dohody zastaveno. Přesto je možné připustit, že státní zástupce a obviněný takové možnosti v praxi využijí. Půjde jen o neformální příslib státního zástupce, který se bude zakládat na vzájemné důvěře obou stran.¹⁰⁰

Prohlášení obviněného o spáchání skutku nelze považovat za přiznání viny.¹⁰¹ Přiznání viny v sobě zahrnuje i otázku viny. Na rozdíl od toho prohlášení o spáchání skutku v žádném případě nemůže prejudikovat otázku viny. Vantuch naznačuje možné problémy ustanovení § 206a odst. 2 tr. řádu. Ten stanoví, že vyjádření k obžalobě může za obžalovaného učinit jeho obhájce, a to i v případě, že je vedeno hlavní líčení v nepřítomnosti obžalovaného. Obhájce však nemůže za obžalovaného učinit doznání nebo prohlášení viny. Vantuch vidí problém v tom, že ačkoliv se

⁹⁸ PELC, Vladimír, TEJNSKÁ, Katarína In: JELÍNEK, Jiří, a kol. op. cit. sub 1, s. 743-744.

⁹⁹ KUČHTA, Josef, In: ŠÁMAL, Pavel, MUSIL, Jan, KUČHTA, Josef, a kol. op. cit. sub 63, s. 753-755.

¹⁰⁰ ŘÍHA, Jiří, In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. op. cit. sub 4, s. 2257-2292.

¹⁰¹ JELÍNEK, Jiří, In: JELÍNEK, Jiří, a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. Praha: Leges, 2013, s. 883.

ustanovení § 206a odst. 2 tr. řádu (zákaz prohlášení viny obhájcem) týká dohody o vině a trestu, zákonodárce zde nesystematicky zařazuje i doznání obviněného. Proto dle Vantucha mohou mít někteří obhájci obavy, že spojení „učinit doznání nebo prohlášení viny“ bude pro soud mít ten význam, že prohlášení je vlastně doznáním obžalovaného.¹⁰² S tímto pojetím nesouhlasím. Prohlášení viny lze opravdu do jisté míry považovat za doznání. Pro sjednání dohody je však podmínkou pouze prohlášení o spáchání skutku, což je jiný termín než prohlášení viny. Dle mého názoru ustanovení § 206a odst. 2 tr. řádu je vázáno především na konkrétní institut prohlášení viny upravený v § 206c tr. řádu a s dohodou o vině a trestu moc nesouvisí. Zvolené formulace v zákoně jsou však celkově nešťastné, jelikož není nikde vyjasněn rozdíl mezi prohlášením viny, doznáním a prohlášením o spáchání skutku.

Prohlášení může obviněný učinit v návrhu na schválení dohody nebo při samotném jednání o dohodě.¹⁰³ Pokud z jakéhokoliv důvodu nebude dohoda o vině a trestu sjednána, případně schválena soudem, k prohlášení obviněného v dalším řízení nelze přihlížet.¹⁰⁴ Výjimka je dána u dohod sjednávaných po zahájení hlavního líčení, kde je dána možnost, aby obviněný požádal, aby jeho prohlášení bylo posuzováno jako prohlášení viny podle § 206c tr. řádu.

Další podmínkou vztahující se k prohlášení obviněného je, že na základě dosud opatřených důkazů a dalších výsledků přípravného řízení nesmí vznikat důvodné pochybnosti o pravdivosti takového prohlášení (§ 175a odst. 3 tr. řádu). Pokud by existovaly pochybnosti nemůže státní zástupce dohodu o vině a trestu sjednat. Jestliže by ji přesto sjednal, nemohla by být dohoda schválena soudem.¹⁰⁵ Důvodné pochybnosti mohou vzniknout například objevením nového důkazu, kvůli kterému by dosavadní výsledky vyšetřování dávaly zcela jiný obraz a dosud učiněné závěry by nemohly obstát bez dalšího prověřování. S pochybnostmi je pak třeba se vypořádat vyhledáním a zajištěním dalších důkazů. Následně je znovu možné přistoupit ke sjednávání dohody.¹⁰⁶ Dovětek o neexistenci důvodných pochybnosti naráží na absenci zásad veřejnosti, bezprostřednosti a ústnosti, které v hlavním líčení garantují spravedlivé rozhodnutí.¹⁰⁷

¹⁰² VANTUCH, Pavel. op. cit. sub 26, s. 24.

¹⁰³ KURSOVÁ, Jana, In: DRAŠTÍK, Antonín, FENYK, Jaroslav, a kol. op. cit. sub 61, díl I., s. 1305-1321.

¹⁰⁴ PELC, Vladimír, TEJNSKÁ, Katarína In: JELÍNEK, Jiří, a kol. op. cit. sub 1, s. 743.

¹⁰⁵ KURSOVÁ, Jana, In: DRAŠTÍK, Antonín, FENYK, Jaroslav, a kol. op. cit. sub 61, díl I., s. 1305-1321.

¹⁰⁶ ŘÍHA, Jiří, In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. op. cit. sub 4, s. 2257-2292.

¹⁰⁷ FENYK, Jaroslav, PROVAZNÍK, Jan, In: FENYK, Jaroslav, CÍSAŘOVÁ, Dagmar, GŘIVNA, Tomáš. a kol. op. cit. sub 71, s. 505.

4.3 Dohoda o vině a trestu sjednáváná v přípravném řízení nebo po předběžném projednání obžaloby

Jak bylo výše zmíněno k dohodě o vině a trestu může dojít v rámci přípravného řízení nebo po předběžném projednání obžaloby soudem (případně po přezkoumání obžaloby či návrhu na potrestání samosoudcem) nebo po zahájení hlavního líčení. Tato kapitola se věnuje těm dohodám o vině a trestu, které jsou sjednávány v přípravném řízení nebo po předběžném projednání obžaloby soudem, resp. po přezkoumání obžaloby či návrhu na potrestání samosoudcem.

4.3.1 Podání návrhu na schválení dohody o vině a trestu

Jednání o dohodě a vině a trestu může skončit dvěma různými způsoby. Prvním z nich je, že žádná dohoda sjednána není. Pak se dle § 175a odst. 7 tr. řádu provede záznam do protokolu a pokračuje se v trestním řízení podle obecných ustanovení.¹⁰⁸ Podle § 187 odst. 4 tr. řádu není-li dohoda o vině a trestu sjednána po předběžném projednání obžaloby, soud nařídí hlavní líčení nebo učiní některé z rozhodnutí uvedených v § 188 tr. řádu (obdobně pro řízení před samosoudcem). Druhým možným výsledkem jednání o dohodě je sjednání dohody. V tom případě se opis dohody doručí obviněnému, jeho obhájci (pokud ho má) a poškozenému a státní zástupce podá soudu v rozsahu sjednané dohody návrh na její schválení.¹⁰⁹

K návrhu na schválení dohody se mj. připojí i samotná dohoda. U té zákon stanoví obligatorní i fakultativní náležitosti. Tyto jsou vymezeny v § 175a odst. 6 tr. řádu poměrně podrobně. Písmena a) až f) a i) stanoví obligatorní náležitosti dohody o vině a trestu, fakultativní náležitosti jsou pak stanoveny v písmenech g) a h). Fakultativní jsou proto, že jsou v dohodě zahrnuty pouze pokud je strany sjednaly, avšak dohodou lze uzavřít i bez nich. Náležitosti dohody o vině a trestu jsou v mnohém podobné náležitostem obžaloby a rozsudku.¹¹⁰

Písmeno a) stanoví, že dohoda musí obsahovat označení státního zástupce, obviněného a poškozeného, pokud byl přítomen sjednávání dohody a souhlasí s rozsahem a způsobem náhrady škody nebo nemajetkové újmy nebo vydání bezdůvodného obohacení. Nesouhlasí-li poškozený s dohodou ohledně výroků, které se ho týkají, není stranou dohody, a proto nemá být v dohodě označen. Respektuje se zde autonomie vůle poškozeného, který se nechce podílet na dohodě, s níž nesouhlasí. Stejně tomu bude i v případě, že poškozený nesouhlasí s dohodou, která mu uplatněný nárok přiznává jen zčásti, jelikož má za to, že mu mělo být přiznáno více. Jestliže

¹⁰⁸ PELC, Vladimír, TEJNSKÁ, Katarína In: JELÍNEK, Jiří, a kol. op. cit. sub 1, s. 744.

¹⁰⁹ VANTUCH, Pavel. op. cit. sub 62, s. 492-493.

¹¹⁰ ŘÍHA, Jiří, In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. op. cit. sub 4, s. 2257-2292.

státní zástupce jednal za poškozeného, který nebyl sjednávání dohody přítomen, je vhodné na tuto skutečnost v dohodě upozornit.¹¹¹

Podle písmena b) se v dohodě uvede datum a místo jejího sepsání. Probíhalo-li více jednání o dohodě je nutné uvést datum a místo skutečného sjednání dohody. To je den, kdy došlo ke vzájemné shodě a místo, kde k tomu došlo.¹¹²

Další náležitosti dohody je podle písmena c) popis skutku, pro který je obviněný stíhán. Uvede se místo, čas a způsob spáchání skutku, případně i jiné okolnosti, za nichž k němu došlo a to tak, aby nemohl být zaměněn s jiným skutkem.

Nezbytnou součástí dohody je podle písmena d) označení trestného činu, který je ve skutku spatřován. Trestný čin se označí zákonným pojmenováním včetně určení, zda jde o přečin nebo zločin. Dále se uvede příslušné ustanovení zákona a všechny zákonné znaky, a to i ty, které odůvodňují určitou trestní sazbu. Jak již bylo jednou zmíněno o právní kvalifikaci nelze vyjednávat. Státní zástupce má povinnost skutek řádně právně kvalifikovat podle všech ustanovení, která přichází v úvahu, a to včetně okolností zvláště přitěžujících.¹¹³

V dohodě dále nesmí podle písmena e) chybět prohlášení obviněného, že spáchal skutek, pro který je stíhán a který je předmětem dohody o vině a trestu sjednané s obviněným.

Písmeno f) uvádí, že obligatorní náležitostí dohody je též dohodnutý druh, výměra a způsob výkonu trestu včetně délky zkušební doby. Dohodnutý trest musí být v souladu s trestním zákoníkem, jinak by dohoda nemohla být schválena soudem. Státní zástupce zde vychází ze stejných hledisek, jaká zohledňuje soud při výběru druhu trestu a jeho výměry.¹¹⁴ Podle čl. 61 odst. 7 pokynu obecné povahy NSZ č. 9/2019 se státní zástupce při vyjednávání o druhu a výměře trestu řídí ustanoveními páté hlavy první části trestního zákoníku. Zákon umožňuje též v dohodě sjednat upuštění od potrestání (§ 46 a násl tr. zákoníku), podmíněné upuštění od potrestání s dohledem (§ 48 tr. zákoníku) a upuštění od potrestání za současného uložení ochranného léčení nebo zabezpečovací detence (§ 47 tr. zákoníku). Dohoda může také obsahovat sjednání přiměřených omezení a přiměřených povinností podle § 48 odst. 4 tr. zákoníku. Státní zástupce má při sjednávání druhu a výměry trestu přehlédnout také k tomu, zda obviněný trestným činem získal či se snažil získat majetkový prospěch. Při sjednávání trestu se použijí

¹¹¹ ŘÍHA, Jiří, In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. op. cit. sub 4, s. 2257-2292.

¹¹² ŘÍHA, Jiří, In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. op. cit. sub 4, s. 2257-2292.

¹¹³ ŘÍHA, Jiří, In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. op. cit. sub 4, s. 2257-2292.

¹¹⁴ ŘÍHA, Jiří, In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. op. cit. sub 4, s. 2257-2292.

všechny obecné zásady pro výběr druhu trestu a jeho výměry i s ustanoveními o okolnostech polehčujících a přitěžujících, zákazu dvojího přičítání téže okolnosti a pravidlech pro uložení úhrnného, souhrnného nebo společného trestu. Pokud se ukládá trest odnětí svobody, pak je možné využít ustanovení o mimořádném snížení trestu odnětí svobody podle § 58 tr. zákoníku. Dále může státní zástupce v dohodě využít možnosti zmírnit typ věznice podle § 56 odst. 3 tr. zákoníku.¹¹⁵

Fakultativní součástí dohody je podle písmena g) rozsah a způsob náhrady škody nebo nemajetkové újmy nebo vydání bezdůvodného obohacení. Pokud se obviněný a poškozený, případně státní zástupce hájící zájmy poškozeného, na této skutečnosti nedohodnou, pak součástí dohody nebude.

Druhou fakultativní náležitostí dohody o vině a trestu stanoví písmeno h), podle něhož je součástí dohody i ochranné opatření, pokud přichází v úvahu jeho uložení a bylo dohodnuto.

Poslední náležitostí dohody (a to obligatorní) je obsažena v písmenu i), podle kterého připojí státní zástupce a obviněný k dohodě svůj podpis. Dále pokud byl přítomen obhájce, připojí i on svůj podpis. Byl-li přítomen sjednávání dohody o vině a trestu též poškozený a souhlasí-li s rozsahem a způsobem náhrady škody nebo nemajetkové újmy nebo vydání bezdůvodného obohacení, podepíše dohodu i on.

Pro úspěšný postup do řízení před soudem nestačí pouze správně sjednána dohoda se všemi náležitostmi, ale je nutné podat řádný návrh na schválení dohody o vině a trestu. Takový návrh musí korespondovat s tím, co bylo sjednáno v dohodě. Zatímco náležitosti samotné dohody jsou v trestním řádu podrobně stanoveny, právní úprava náležitostí návrhu na schválení dohody je poměrně malá. Podpůrně lze vycházet z náležitostí obžaloby nebo úpravu návrhu odvodit z požadavků na obsah dohody samotné.¹¹⁶ Tomu odpovídá i čl. 62 odst. 3 pokynu obecné povahy NSZ č. 9/2019, podle kterého státní zástupce v návrhu uvede povinné náležitosti obsahu dohody o vině a trestu tak, aby soud mohl v souladu s ní vydat odsuzující rozsudek.

V návrhu na schválení dohody o vině a trestu by měl být označen státní zástupce údaji o státním zastupitelství a konkrétním státním zástupcem, dále by zde měl být označen soud, kterému je návrh adresován. Také by v návrhu nemělo chybět datum a místo sepsání návrhu a podpis státního zástupce. Návrh na schválení by pak měl obsahovat i označení obviněného, a to

¹¹⁵ ŘÍHA, Jiří, In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. op. cit. sub 4, s. 2257-2292.

¹¹⁶ KURSOVÁ, Jana, In: DRAŠTÍK, Antonín, FENYK, Jaroslav, a kol. op. cit. sub 61, díl I., s. 1305-1321.

jménem, příjmením, datem a místem narození, bydlištěm a zaměstnáním, popřípadě dalšími údaji, které jsou potřebné k tomu, aby nemohl být zaměněn s někým jiným. Pokud byli při sjednávání dohody přítomni i obhájce a poškozený, pak se uvedou též jejich údaje. V návrhu se dále uvede, kdy a kde byla dohoda uzavřena a také to, že byla uzavřena mezi státním zástupcem a obviněným, za přítomnosti obhájce a poškozeného (pokud byli přítomni). Je zde třeba uvést přesný popis skutku, který je předmětem dohody a který musí být v souladu s popisem skutku v usnesení o zahájení trestního stíhání, resp. skutku, pro který bylo sděleno podezření v rámci zkráceného přípravného řízení. V návaznosti na to je třeba uvést též označení trestného činu, který je v předmětném skutku spatřován, a to stejně jako v samotné dohodě jeho zákonným pojmenováním, uvedením příslušných zákonných ustanovení, a to i těch, které odůvodňují určitou trestní sazbu. Dále se uvede druh, výměra a způsob výkonu trestu včetně délky zkušební doby, případně upuštění od potrestání a rozsah přiměřených omezení a povinností. Pokud bylo dohodnuto, je třeba uvést i ochranné opatření, stejně je tomu tak u rozsahu a způsobu náhrady škody nebo nemajetkové újmy nebo vydání bezdůvodného obohacení. Jestliže k dohodě ohledně posledně uvedené skutečnosti nedošlo, je třeba na tuto skutečnost soud upozornit.¹¹⁷

Stejně jako u obžaloby by součástí návrhu na schválení dohody o vině a trestu mělo být stručné odůvodnění. To by mělo konstatovat splnění podmínek pro sjednání dohody a popsat procesní postup při sjednávání dohody. V odůvodnění je dále vhodné uvést, na základě jakých výsledků vyšetřování je možné považovat za dostatečně prokázaný závěr, že se stal skutek, že tento je trestným činem a že jej spáchal obviněný. Také je vhodné zmínit, že nejsou důvodné pochybnosti o pravdivosti prohlášení obviněného o tom, že spáchal skutek, pro který je stíhán. Odůvodněná by měla být i zvolená právní kvalifikace a druh, výměra a způsob výkonu trestu. V petitu návrhu na schválení dohody státní zástupce soudu navrhne, aby dohodu schválil a aby na jejím základě vydal odsuzující rozsudek, který odpovídá sjednané dohodě o vině a trestu. V podstatě by návrh na schválení dohody měl obsahovat návrh odsuzujícího rozsudku, který obsahuje výrok o schválení dohody a také výrok o vině a výrok o trestu, případně i výrok o ochranném opatření a výrok o náhradě škody nebo nemajetkové újmy nebo o vydání bezdůvodného obohacení.¹¹⁸

Je-li potřeba návrh na schválení dohody o vině a trestu přeložit, zajistí pořízení překladu návrhu státní zástupce a překlad následně doručí soudu spolu s podaným návrhem na schválení

¹¹⁷ KURSOVÁ, Jana, In: DRAŠTÍK, Antonín, FENYK, Jaroslav, a kol. op. cit. sub 61, díl I., s. 1305-1321.

¹¹⁸ KURSOVÁ, Jana, In: DRAŠTÍK, Antonín, FENYK, Jaroslav, a kol. op. cit. sub 61, díl I., s. 1305-1321.

dohody. Překlad však státní zástupce podle čl. 62 odst. 5 pokynu obecné povahy NSZ nedoručuje obviněnému.¹¹⁹

Kromě samotné dohody o vině a trestu se k návrhu na její schválení připojí i další písemnosti, které mají význam pro soudní řízení a rozhodnutí (§ 175b odst. 2 tr. řádu). Takovou písemností je určitě protokol o jednání. V zásadě by však měl být soudu předán celý vyšetřovací spis, ve kterém budou obsaženy veškeré zjištěné důkazy nashromážděné až do sjednání dohody o vině a trestu. Spis bude obsahovat zmíněný protokol o jednání, aby soud mohl zjistit případné procesní vady v jednání o dohodě.¹²⁰

Pouze takovýto návrh, který splňuje všechna výše uvedená kritéria a obsahuje dohodu o vině a trestu se všemi podstatnými náležitostmi, by měl státní zástupce předložit soudu ke schválení.

4.3.2 Přezkoumání návrhu na schválení dohody o vině a trestu

Řízení o schválení dohody o vině a trestu se v mnohém liší od řízení po podání obžaloby i návrhu na potrestání. Z toho důvodu bylo nutné v § 314o až § 314s tr. řádu upravit nový způsob projednání návrhu na schválení dohody o vině a trestu. Návrh na schválení dohody o vině a trestu se může před soud dostat po sjednání dohody ve vyšetřování nebo ve zkráceném přípravném řízení. U zkráceného přípravného řízení pak platí, že doručením návrhu na schválení dohody se zahajuje trestní stíhání (§ 179b odst. 5 tr. řádu).¹²¹

Další možností, jak se návrh může dostat před soud, je za situace, kdy je dohoda sjednána po nařízení předběžného projednání obžaloby. Takové sjednání může iniciovat soud tím, že z důvodu obsaženého v § 186 písm. g) tr. řádu předseda senátu nařídí předběžné projednání obžaloby. Následně soud zjistí stanoviska obviněného a státního zástupce k možnosti uzavření dohody a pokud jsou tato stanoviska kladná, pak stanoví státnímu zástupci přiměřenou lhůtu k podání návrhu na schválení dohody. Samosoudce stanoví lhůtu po přezkoumání obžaloby nebo návrhu na potrestání podle § 314c odst. 1 písm. d) tr. řádu. Pokud státní zástupce návrh na schválení dohody ve stanovené lhůtě nepodá, bude soud pokračovat na podkladě původní obžaloby, případně návrhu na potrestání. Strany však nesmí být k uzavření dohody nijak nuceni.¹²²

¹¹⁹ ŘÍHA, Jiří, In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. op. cit. sub 4, s. 2292-2294.

¹²⁰ KURSOVÁ, Jana, In: DRAŠTÍK, Antonín, FENYK, Jaroslav, a kol. op. cit. sub 61, díl I., s. 1305-1321.

¹²¹ ŘÍHA, Jiří, In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. op. cit. sub 4, s. 3630-3645.

¹²² KUČHTA, Josef, In: ŠÁMAL, Pavel, MUSIL, Jan, KUČHTA, Josef, a kol. op. cit. sub 63, s. 759.

Zákon č. 333/2020 Sb. přinesl další možnost, kdy se může sjednat dohoda o vině a trestu a následně o ní bude rozhodovat soud. Jde o dohody o vině a trestu sjednávané po zahájení hlavního líčení, kterým se více věnuje kapitola 4.4.

Podáním návrhu na schválení dohody o vině a trestu je zahájena druhá fáze řízení o dohodě. Jak již bylo zmíněno úpravu řízení před soudem nalezneme v § 314o až § 314s tr. řádu. Ustanovení § 314o, § 314p a § 314s lze přirovnat k § 185 až 195 tr. řádu, protože je to jakási obdoba předběžného projednání obžaloby. Úprava v § 314o a § 314p tr. řádu se sice uplatní pouze v senátních věcech, ale podle § 314c odst. 2 tr. řádu užije stejná hlediska jako jsou v § 314o a § 314p odst. 1 tr. řádu samosoudce při přezkoumávání návrhu na schválení dohody. Předseda senátu návrh na schválení dohody o vině a trestu přezkoumává z podobných hledisek jako je přezkoumávána obžaloba. Zaměří se však na sjednanou dohodu. Bude se tedy zejména zabývat, zda přípravné řízení proběhlo v souladu s příslušnými ustanoveními zákona, především zda není řízení zatíženo procesními vadami. Zvláště se pak zaměří na způsob dosažení dohody, zda nebyla porušena práva obviněného při sjednávání dohody, zda byly splněny zákonné podmínky pro sjednání dohody a zda je dohoda správná a přiměřená z hlediska souladu se zjištěným skutkovým stavem nebo z hlediska druhu a výše navrženého trestů, případně ochranného opatření a také z hlediska rozsahu a způsobu náhrady škody nebo nemajetkové újmy nebo vydání bezdůvodného obohacení (§ 314r odst. 2). Tato fáze řízení však nemá dopodrobna zkoumat přípravné řízení a výsledky dokazování, jejím hlavním úkolem je podchytit případy, u nichž by konání veřejného zasedání postrádalo smysl, protože dohoda v žádném případě nemůže obstát. Z hlediska rozsahu přezkoumání je potřeba přezkoumat celý návrh na schválení dohody i celý spisový materiál. Přezkoumání podléhá i znovu podaný návrh na schválení dohody ve věci, ve které byl dřívější návrh již odmítnout. V zákoně není stanovena lhůta pro přezkum návrhu. S ohledem na zásadu rychlosti je možné analogicky použít § 181 odst. 3 tr. řádu, podle kterého musí okresní soud ve lhůtě tří týdnů a krajský soud ve lhůtě tří měsíců učinit úkon směřující k rozhodnutí věci. Předseda senátu má tři možnosti, jak se s návrhem vypořádat (§ 314o odst. 1 tr. řádu):

- a) může nařídit veřejné zasedání k rozhodnutí o návrhu na schválení dohody,
- b) nebo rozhodne o odmítnutí návrhu na schválení dohody,
- c) popřípadě nařídí předběžné projednání návrhu na schválení dohody.¹²³

¹²³ ŘÍHA, Jirí, In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. op. cit. sub 4, s. 3630-3645.

K písm. a): Jestliže předseda senátu návrh na schválení dohody o vině a trestu neodmítne ani nenařídí předběžné projednání tohoto návrhu, pak nařídí veřejné zasedání. O návrhu na schválení dohody se obligatorně rozhoduje ve veřejném zasedání, což vyplývá z § 314q odst. 1 tr. řádu. O vině a trestu se přitom běžně rozhoduje v hlavním líčení. Jde tedy o významnou odchylku od standardního způsobu trestního řízení, která by ho měla zrychlit, zjednodušit a zefektivnit. Stále je však umožněno soudu kontrolovat proces sjednávání dohody a srozumění obviněného s důsledky sjednání dohody. Blíže k veřejnému zasedání níže.¹²⁴

K písm. b): Předsedovi senátu je umožněno, aby sám rozhodl o odmítnutí návrhu na schválení dohody o vině a trestu, a to buď pro závažné procesní vady nebo z důvodu uvedených v § 314r odst. 2 tr. řádu, kterými jsou, že je dohoda nesprávná či nepřiměřená z hlediska souladu se zjištěným skutkovým stavem nebo z hlediska druhu a výše trestu, případně ochranné opatření, nebo je nesprávná z hlediska rozsahu a způsobu náhrady škody nebo nemajetkové újmy nebo vydání bezdůvodného obohacení, případně proto, že došlo k závažnému porušení práv obviněného při sjednávání dohody. Odmítnout návrh na schválení dohody může jak předseda senátu po přezkoumání návrhu podle § 314o odst. 1 písm. b) tr. řádu, jednak celý senát podle § 314p odst. 3 písm. f) tr. řádu po předběžném projednání návrhu. Senát bude odmítat návrh zejména v případech, kde je předběžné projednání návrhu konáno z jiných důvodů, a při tomto projednání senát dospěje k závěru, ke kterému předtím předseda senátu nedospěl, že jsou dány důvody pro odmítnutí návrhu. Dále by odmítnutí celým senátem přicházelo v úvahu, když by bylo předběžné projednání návrhu nařízeno z důvodu pochybností o dodržení zákona při sjednávání dohody, přičemž tyto pochybnosti nelze přezkoumáním návrhu odstranit. Jedním z důvodů pro odmítnutí návrhu na schválení dohody jsou závažné procesní vady. Takovými procesními vadami jsou především vady přípravného řízení, které nelze napravit v řízení před soudem a pro které nelze na základě návrhu na schválení nadále pokračovat. Dalšími závažnými procesními vadami jsou takové, které vyplývají ze samotného institutu dohody o vině a trestu, tedy lze za takovou vadu považovat, pokud byla sjednána dohoda ve věci, ve které je to ze zákona nepřípustné. Dále pokud chybí nebo je nedostatečné prohlášení obviněného, že spáchal skutek, pro který je stíhán, především pokud skutek obsažený v prohlášení není totožný se skutkem, který je uvedený v usnesení o zahájení trestního stíhání nebo v návrhu na schválení dohody. I po zavedení změn zákonem č. 333/2020 Sb. by jako závažné procesní pochybení mělo zůstat porušení práva obviněného na obhajobu z důvodu nepřítomnosti obhájce při sjednávání dohody. V § 175a odst. 3 tr. řádu je stanovena nutná přítomnost obhájce na sjednávání dohody za

¹²⁴ KURSOVÁ, Jana, In: DRAŠTÍK, Antonín, FENYK, Jaroslav, a kol. op. cit. sub 61, díl II., s. 817-844.

předpokladu, že jde o případ nutné obhajoby. K porušení práva na obhajobu tak může dojít, pokud obviněný obhájce neměl, ačkoliv v daném případě ho měl mít, tedy byl dán důvod nutné obhajoby. Nebo také pokud obviněný sice obhájce měl, ale ten se jednání neúčastnil. Dalším příkladem porušení práva obviněného na obhajobu je nepřijatelný nátlak na obviněného, aby učinil prohlášení o spáchání skutků, pro který je stíhán. Dalšími důvody pro odmítnutí návrhu na schválení dohody jsou ty uvedené v § 314r odst. 2 tr. řádu. Jde o případ, kdy dohoda je nesprávná nebo nepřiměřená z hlediska souladu se skutkovým stavem nebo jsou zde důvodné pochybnosti o pravdivosti prohlášení obviněného o spáchání skutků, pro který je stíhán. Také jde o situaci, kdy byl sjednán nezákonný trest nebo byla porušena pravidla trestních zákonů o ukládání ochranných opatření nebo je nezákonný výrok o náhradě škody, nemajetkové újmy nebo o vydání bezdůvodného obohacení. Výše uvedené důvody jsou zcela zřejmé a o dohodě nemá smysl konat veřejné zasedání. Avšak § 314r odst. 2 tr. řádu, na který je odkazováno v § 314o odst. 1 písm. b), uvádí i jako důvod odmítnutí návrhu na schválení dohody nepřiměřenost dohody, ať již jde o jakýkoliv ze shora uvedených výroků. Důvod nepřiměřenosti by však podle Říhy měl předseda senátu posuzovat sám, jen v případě, že jde o zcela zjevnou nepřiměřenost, jinak by měl tyto otázky posuzovat senát. Užije se zde zužující (restriktivní) výklad, který omezuje právo předsedy senátu přezkoumávat otázky nepřiměřenosti dohody a následně odmítat návrh na schválení dohody z důvodu nepřiměřenosti.¹²⁵ Přikláním se k tomuto názoru, protože nepřiměřenost dohody nelze dávat naroveň závažným procesním vadám, pro které je návrh na schválení dohody běžně odmítán.

V druhém odstavci § 314o tr. řádu jsou upraveny obsahové náležitosti rozhodnutí o odmítnutí návrhu na schválení dohody o vině a trestu. Rozhodnutí o odmítnutí má formu usnesení. Důležitou součástí usnesení je označení konkrétních vad nebo skutkových zjištění, pro která se návrh odmítá. Tyto vady nebo zjištění je potřeba uvést v odůvodnění usnesení. Odůvodnění je obligatorní náležitostí rozhodnutí o odmítnutí návrhu. Je potřeba, aby v usnesení byla uvedena veškerá závažná procesní pochybení, aby napříště státní zástupce tato pochybení neopakoval, a také, aby mohl státní zástupce chybu napravit a případně podat znovu návrh na schválení dohody o vině a trestu nebo obžalobu. Odůvodnění je předpokladem přezkoumatelnosti rozhodnutí. Opravným prostředkem proti usnesení o odmítnutí návrhu na schválení dohody o vině a trestu je stížnost, která má odkladný účinek (§ 314o odst. 2 tr. řádu). Usnesení o odmítnutí návrhu nabude právní moci podle § 140 odst. 1 písm. b) tr. řádu, pokud ve stanovené lhůtě nebyla stížnost podána, oprávněné osoby se jí výslovně vzdaly, nebo jí výslovně vzaly zpět, nebo došlo k

¹²⁵ ŘÍHA, Jirí, In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. op. cit. sub 4, s. 3630-3645.

zamítnutí stížnosti. Protože má stížnost odkladný účinek, nabývá usnesení vykonatelnosti spolu s právní mocí (§ 140 odst. 2 tr. řádu). Po nabytí právní moci usnesení se věc vrací do přípravného řízení (§ 314o odst. 3 tr. řádu). Podle § 314s tr. řádu se v dalším řízení ke sjednané dohodě, včetně prohlášení viny, nepřihlíží. Dále dle tohoto ustanovení vrácení věci do přípravného řízení nevylučuje sjednání dohody nové. Také pokračuje vazba v přípravném řízení, nebyl-li obviněný propuštěn na svobodu. V zákoně není stanoveno, že by byl státní zástupce po nabytí právní moci usnesení o odmítnutí návrhu vázán právním názorem soudu, co se týče důvodů, pro které byl návrh odmítnut. Tak to ovšem je, jelikož si státní zástupce v případě nesouhlasu mohl podat stížnost. Na druhé straně v zákoně není stanovena povinnost v usnesení o odmítnutí návrhu uvést závazné pokyny státnímu zástupci, podle kterých je třeba přípravné řízení doplnit, které skutečnosti je třeba objasnit, popřípadě které úkony je nutné provést. Státní zástupce by měl respektovat pravomocně vyřešenou otázku a následně ve věci postupovat tak, aby byly vytýkané vady odstraněny. Případnými pokyny předsedy senátu ohledně doplnění dokazování bude státní zástupce vázán. Po nabytí právní moci usnesení o odmítnutí návrhu musí státní zástupce odstranit závažné procesní vady, případně provést jiné úkony. Následně může podat nový návrh na schválení dohody, ovšem pouze pokud obviněný učinil nové prohlášení o spáchání skutků, pro který je stíhán, a o tomto prohlášení nejsou důvodné pochybnosti. Podle § 314s tr. řádu totiž nelze k prohlášení obviněného, které bylo učiněno před odmítnutím návrhu, dále přihlížet. Dále může státní zástupce podat obžalobu nebo učinit jiné rozhodnutí. Také přichází v úvahu vrácení věci zpět až do fáze prověřování (pokud by třeba byl odmítnut návrh na schválení dohody, který byl podán ve zkráceném přípravném řízení). V takovém případě by bylo možné i odložení nebo odevzdání věci policejním orgánem.¹²⁶

K písm. c): Vedle nařízení veřejného zasedání k rozhodnutí o návrhu na schválení dohody o vině a trestu nebo odmítnutí návrhu má soud možnost také nařídit předběžné projednání návrhu na schválení dohody [§ 314o odst. 1 písm. c) tr. řádu]. Takto učiní, pokud má za to, že věc spadá do příslušnosti jiného soudu, že má být věc postoupena, že jsou dány okolnosti odůvodňující zastavení nebo přerušování trestního stíhání, anebo pokud jsou tu okolnosti odůvodňující podmíněné zastavení trestního stíhání nebo schválení narovnání.¹²⁷ Více uvedeno v kapitole 4.3.3.

Podle odst. 4 § 314o tr. řádu má soud povinnost rozhodnout o dalším trvání vazby obviněného, který je ve vazbě. Vazba je časově omezená (§ 72a odst. 1 tr. řádu) a všechny

¹²⁶ ŘÍHA, Jiří, In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. op. cit. sub 4, s. 3630-3645.

¹²⁷ KURSOVÁ, Jana, In: DRAŠTÍK, Antonín, FENYK, Jaroslav, a kol. op. cit. sub 61, díl II., s. 817-844.

orgány činné v trestním řízení mají povinnost průběžně přezkoumávat, zda jsou dány důvody vazby a zda nelze vazbu nahradit některým z opatření v § 73 či § 73a tr. řádu. Jde o obdobné ustanovení jako je § 192 tr. řádu, kterého se užije podle § 314c odst. 3 tr. řádu i v řízení před samosoudcem. Podle tohoto ustanovení musí soud při předběžném projednání obžaloby vždy rozhodnout o vazbě. Ustanovení oddílu osmého hlavy dvacáté nemají kromě § 314r a § 314s tr. řádu vlastní ani společný název, z něhož by bylo možné dovodit, zda mají vzájemnou vazbu, a zda se mají uplatnit obecně pro všechny případy řízení o schválení dohody o vině a trestu. Z jazykového výkladu by se dalo usuzovat, že o vazbě rozhoduje soud vždy, když rozhoduje podle § 314o tr. řádu. Avšak podle odst. 1 tohoto ustanovení rozhoduje pouze předseda senátu, který ale nemůže sám o dalším trvání vazby rozhodnout, jedině že by se souhlasem státního zástupce propouštěl obviněného na svobodu. Z toho důvodu se použije výklad, podle kterého se odstavec 4 neváže jenom na postup podle § 314o odst. 1 tr. řádu, ale tohoto ustanovení se použije na celý oddíl osmý hlavy dvacáté. Je možné si představit tři možné situace, které mohou nastat po podání návrhu na schválení dohody o vině a trestu v případě, že je obviněný v této věci ve vazbě. První je situace, kdy předseda senátu nařídí veřejné zasedání. Pak může být o vazbě rozhodnuto v rámci tohoto veřejného zasedání, případně je možné nařídít vazební zasedání nebo neveřejné zasedání. K rozhodnutí o dalším trvání vazby musí dojít ve lhůtě 30 dnů od podání návrhu na schválení dohody o vině a trestu (§ 72 odst. 3 tr. řádu). Druhou možnou situací je ta, kdy předseda senátu nařídí předběžné projednání návrhu na schválení dohody o vině a trestu. V rámci tohoto předběžného projednání bude soud rozhodovat i o vazbě obviněného. Třetí možností je, že předseda senátu rozhodne o odmítnutí návrhu na schválení dohody o vině a trestu. Problémem je, že předseda senátu rozhoduje o odmítnutí sám, ale kvůli vazbě obviněného bude muset nařídít některou z forem jednání soudu, a to za účelem rozhodnutí o vazbě. Výjimkou je, že by předseda senátu obviněného se souhlasem státního zástupce propouštěl na svobodu.¹²⁸

Návrh na schválení dohody o vině a trestu může státní zástupce podle § 314o odst. 5 tr. řádu vzít zpět až do doby, než se soud odebere k závěrečné poradě. Opět je nutné zkoumat, na jaké případy toto ustanovení dopadá. Logicky není možné, aby se ustanovení vztahovalo pouze na rozhodování podle § 314o tr. řádu, jelikož podle něj rozhoduje pouze předseda senátu, který se k žádné závěrečné poradě neodebírání. Také není možné ustanovení odst. 5 vztáhnout pouze na předběžné projednání návrhu na schválení dohody o vině a trestu. Uplatní se zde argument á rubrica, podle něhož toto ustanovení spadá pod jediný společný název oddílu osmého hlavy

¹²⁸ ŘÍHA, Jirí, In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. op. cit. sub 4, s. 3630-3645.

dvacáté. Navíc by nedávalo smysl, pokud by zpětvzetí bylo možné pouze v rámci předběžného projednání, protože to se koná většinou v neveřejném zasedání a jen výjimečně ve veřejném zasedání, o kterém je státní zástupce vyrozumíván. Nejzazším okamžikem pro zpětvzetí je tedy ten, kdy se soud prvního stupně odebere k závěrečné poradě ve veřejném zasedání konaném podle § 314q tr. řádu. Říha dospívá k závěru, že vzít zpět návrh na schválení dohody o vině a trestu může státní zástupce i v případě, že v rámci předběžného projednání návrhu bylo již nepravomocně rozhodnuto. Pokud je takový postup možný u obžaloby, je dle něj možný i v případě návrhu na schválení dohody o vině a trestu. Analogii s obžalobou a ustanovením § 182 tr. řádu však nelze použít u souhlasu obviněného se zpětvzetím. U obžaloby platí, že pokud chce státní zástupce vzít obžalobu zpět po zahájení hlavního líčení, pak tak může učinit jen v případě, že obžalovaný netrvá na jeho pokračování (§ 182 tr. řádu). Podmínka souhlasu je zde dána pouze v případě konání hlavního líčení, které se však v případě posuzování návrhu na schválení dohody o vině a trestu nekoná, resp. u dohod sjednaných po zahájení hlavního líčení se hlavní líčení modifikuje. Navíc v případě dohody o vině a trestu se obviněný se státním zástupcem již dohodl na výsledku řízení, zatímco u obžaloby může mít obviněný naději ve zprošťující rozsudek.¹²⁹ Z těchto důvodů se přikláním k názoru, že souhlasu obviněného není u zpětvzetí návrhu na schválení dohody o vině a trestu třeba.

Dále lze zpětvzetí návrhu porovnat se zpětvzetím obžaloby v případě částečného zpětvzetí. Je potřeba, aby se návrh na schválení dohody o vině a trestu shodoval s uzavřenou dohodou o vině a trestu. V případě odchýlení soudu od uzavřené dohody, by byl dán důvod pro odvolání. Není tak možné vzít zpět návrh na schválení dohody pouze v části, která se týká jen některých skutků proti jednomu obviněnému, bez toho, aby byla uzavřena nová dohoda. Vzít zpět návrh na schválení dohody pouze zčásti by bylo možné, pokud by státní zástupce předložil novou dohodu a odpovídající prohlášení obviněného o spáchání skutků, pro který je stíhán, a odpovídající návrh na schválení. Dalším případem, kdy by bylo částečné zpětvzetí možné, je, pokud by se zpětvzetí týkalo pouze jednoho z více obviněných. V takovém případě se pro ostatní obviněné situace nijak zásadně nemění, a proto nemusí být uzavírána dohoda nová. Výjimkou je ovšem případ, kdy by součástí dohody o vině a trestu sjednané mezi státním zástupcem a více obviněnými byl i výrok o náhradě škody nebo nemajetkové újmy, k čemuž by bylo společně a nerozdílně zavázáno více obviněných. Potom by se zpětvzetí u jednoho obviněného dotklo významným způsobem i dalších obviněných, proti kterým by poškozený uplatnil nárok na celou škodu nebo nemajetkovou újmu, případně bezdůvodné obohacení. V tomto případě by bylo vhodné, aby byla

¹²⁹ ŘÍHA, Jiří, In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. op. cit. sub 4, s. 3646-3662.

se zbylými obviněnými uzavřena nová dohoda o vině a trestu, ve které by bylo zpětvzetí zohledněno. Státní zástupce by ve zpětvzetí návrhu měl označit přesně tu část skutků, případně obviněné, jichž se zpětvzetí týká. Pokud státní zástupce vezme návrh na schválení dohody o vině a trestu zpět, pak se věc vrací do přípravného řízení (§ 314o odst. 5 tr. řádu). U dohod sjednávaných po předběžném projednání obžaloby soud jedná na podkladě původní obžaloby (§ 187 odst. 4 tr. řádu). Kromě toho má zpětvzetí za následek to, že se nepřihlíží k dříve sjednané dohodě ani k prohlášení obviněného o spáchání skutku (§ 314s tr. řádu).¹³⁰ Přestože to trestní řád výslovně neuvádí, právo odstoupit od sjednané dohody o vině a trestu je nutné přiznat i obviněnému. Jinak by došlo k popření základního požadavku na svobodné rozhodování obviněného o takovém vyřízení věci a vzdání se práva na projednání věci před soudem.¹³¹ Toto bylo potvrzeno i rozhodnutím Ústavního soudu¹³², ve kterém se Ústavní soud ztotožnil s názorem Nejvyššího soudu, že má-li být institut dohody o vině a trestu projevem rovného postavení stran, musejí mít strany též v zásadě stejnou možnost dispozice s touto dohodou.

4.3.3 Předběžné projednání návrhu na schválení dohody o vině a trestu

Předběžné projednání návrhu na schválení dohody o vině a trestu nařídí předseda senátu tehdy, pokud je dán některý z důvodů uvedených v § 314p odst. 1 písm. a) až c) tr. řádu. Je možné najít podobnost § 314p s § 186 až 188 tr. řádu, které upravují předběžné projednání obžaloby. Stejně jako předběžné projednání obžaloby, i předběžné projednání návrhu na schválení dohody o vině a trestu má funkci filtrační a také odklonnou. Při předběžném projednání návrhu je soud vázán zákonem a postupuje z úřední povinnosti i bez návrhu stran. Kromě důvodů pro nařízení předběžného projednání návrhu vypočtených v odstavci 1, jsou zde i jiné důvody, v odstavci 1 výslovně neuvedené. Těmito neuvedenými důvody jsou například pochybnosti, zda při sjednávání dohody nedošlo k závažným procesním pochybením, kvůli kterým by dohoda musela být odmítnuta. Dalším takovým důvodem jsou okolnosti odůvodňující zastavení trestního stíhání podle § 172 odst. 2 tr. řádu. Je možné se zamyslet nad tím, zda takovým důvodem je i chybné právní posouzení skutku, jako tomu je u předběžného projednání obžaloby. V tomto případě je rozdílná úprava důvodná. Podstatnou náležitostí dohody o vině a trestu je mimo jiné právní kvalifikace, od které se soud nemůže odchýlit. Věcnou správnost a přiměřenost dohody má soud řešit ve veřejném zasedání, které je nařízené k projednání návrhu ve smyslu § 314q tr. řádu. Nesprávná právní kvalifikace skutku by tak ve většině případů neměla

¹³⁰ ŘÍHA, Jiří, In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. op. cit. sub 4, s. 3646-3662.

¹³¹ ŠČERBA, Filip, In: FENYK, Jaroslav, CÍSAŘOVÁ, Dagmar, GŘIVNA, Tomáš. a kol. op. cit. sub 71, s. 812.

¹³² Nález Ústavního soudu ze dne 4. února 2020, sp. zn. I. ÚS 1860/19.

být důvodem pro nařízení předběžného projednání návrhu.¹³³ Dalším v zákoně neuvedeným důvodem, je, že nejsou v potřebném rozsahu objasněny základní skutkové okolnosti. Je třeba vycházet z povahy dohodovacího řízení jako odklonu od standardního trestního řízení, ve kterém je prováděno plnohodnotné dokazování v hlavním líčení. Přesto i u sjednávání dohody zákon vyžaduje objasnění základních skutkových okolností do té míry, aby bylo možné dojít k závěru, že se stal skutek, je trestným činem a spáchal jej obviněný. Jinak by soud nemohl dohodou schválit. Předseda senátu může pro nesplnění této podmínky návrh na schválení dohody odmítnout (§ 314o odst. 1 písm. b) tr. řádu). Dále je možné návrh odmítnout podle § 314p odst. 3 písm. f) tr. řádu po nařízení předběžného projednání návrhu.¹³⁴

Předběžné projednání návrhu se nařídí i pokud jsou tu okolnosti odůvodňující příslušnost jiného soudu [§ 314p odst. 1 písm. a) tr. řádu]. V první řadě se v rámci předběžného projednání návrhu zkoumá věcná a místní příslušnost soudu, u něhož byl návrh na schválení dohody podán. Tento důvod má před ostatními přednost. Pokud soud není příslušný k projednání věci, pak mu nepřisluší učinit rozhodnutí, ke kterému je oprávněn pouze příslušný soud v rámci předběžného projednání návrhu. V rámci zkoumání příslušnosti není soud vázán právní kvalifikací stanovenou státním zástupcem. Jestliže byla věc soudu přikázána nadřízeným soudem, jehož rozhodnutím je vázán, nemůže zkoumat příslušnost v rámci předběžného projednání návrhu, ledaže by se mezitím podstatně změnil skutkový stav, který odůvodňuje jiné posouzení příslušnosti.¹³⁵

Okolností odůvodňující předběžné projednání návrhu je i ta, že věc má být postoupena podle § 171 odst. 1 [§ 314p odst. 1 písm. b) tr. řádu]. Předseda senátu předběžné projednání návrhu nařídí, pokud si myslí, že byl skutek chybně právně kvalifikován a že ve skutečnosti naplňuje znaky přestupku, jiného správního deliktu nebo kárného provinění. V případě takového postupu by měl být dostatečně objasněn základní skutkový stav, na jehož základě je možné uzavřít, že skutek není trestným činem. Předběžné projednání návrhu se též nařídí jsou-li tu okolnosti odůvodňující zastavení trestního stíhání podle § 172 odst. 1 tr. řádu nebo jeho přerušeni podle § 173 odst. 1 tr. řádu. I skutečnosti odůvodňující zastavení trestního stíhání podle § 172 odst. 2 jsou výslovně neuvedeným důvodem pro nařízení předběžného projednání návrhu. To, zda by trestní stíhání mělo být zastaveno či přerušeno zkoumá předseda senátu ze stejných hledisek jako státní zástupce podle § 172 odst. 1 a § 173 odst. 2 tr. řádu. Okolnosti odůvodňující zastavení či

¹³³ Avšak např. pokud by skutek byl nesprávně posouzen jako trestný čin, ačkoliv šlo by o jednání beztrestné, u kterého by navíc nebyl dán důvod pro postoupení věci, by byl dán důvod pro zastavení trestního stíhání dle § 172 odst. 1 písm. b) tr. řádu, a tedy by byl dán i důvod pro nařízení předběžného projednání návrhu.

¹³⁴ ŘÍHA, Jiří, In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. op. cit. sub 4, s. 3646-3662.

¹³⁵ ŘÍHA, Jiří, In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. op. cit. sub 4, s. 3646-3662.

přerušeni trestního stíhání tu mohly být dány již v době podání návrhu, nebo mohly nastat až po jeho podání. Předpokladem pro nařízení předběžného projednání návrhu z důvodu možného zastavení nebo přerušeni trestního stíhání je, že okolnosti odůvodňující daný postup jsou dostatečně objasněny a nejsou zde vážné pochybnosti o jejich existenci. Případně je možné takové pochybnosti rozptýlit ve veřejném zasedání konaném za účelem předběžného projednání.¹³⁶

Posledním důvodem pro nařízení předběžného projednání zmíněným v § 314p odst. 1 tr. řádu je, že jsou tu okolnosti odůvodňující podmíněné zastavení trestního stíhání podle § 307 tr. řádu nebo schválení narovnání podle § 309 tr. řádu. Jde o alternativy standardního trestního řízení, a tedy o odklony. Tyto odklony nesměřují k vyslovení viny a trestní sankce, ale věc má být vyřízená jinak než odsuzujícím rozsudkem. Dohodu o vině a trestu řadíme také mezi odklony, ačkoliv zde dochází k vyslovení viny a uložení trestu. Z toho, že zákonodárce zařadil okolnosti odůvodňující podmíněné zastavení trestního stíhání a schválení narovnání jako důvod předběžného projednání návrhu, je možné vyvodit, že jsou tato alternativní vyřízení věci upřednostněna před jiným alternativním vyřízením věci formou dohody o vině a trestu. Jsou-li splněny předpoklady pro podmíněné zastavení trestního stíhání nebo schválení narovnání, má být prioritně využito těchto institutů. Okolnosti odůvodňující podmíněné zastavení nebo schválení narovnání budou obvykle vyplývat přímo ze spisu. Je však možné že nastane situace, kdy bude třeba například vyvolat jednání mezi obviněným a poškozeným s účastí probačního úředníka nebo zjistit další informace od obviněného. Tyto skutečnosti je možné zjišťovat i v rámci předběžného projednání návrhu. Následně může předseda senátu nařídit veřejné či neveřejné zasedání k rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání nebo o schválení narovnání.¹³⁷

Pro předběžné projednání návrhu nařídí předseda senátu neveřejné, případně veřejné zasedání (§ 314p odst. 2 tr. řádu).¹³⁸ Jde o obdobnou právní úpravu jako v případě předběžného projednání obžaloby (§ 187 odst. 1 tr. řádu). Většinou se předběžné projednání návrhu na schválení dohody o vině a trestu bude konat v neveřejném zasedání. Výjimečně je však možné nařídit i veřejné zasedání, pokud je to pro rozhodnutí soudu nutné. Tak tomu bude v případě, že

¹³⁶ ŘÍHA, Jiří, In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. op. cit. sub 4, s. 3646-3662.

¹³⁷ ŘÍHA, Jiří, In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. op. cit. sub 4, s. 3646-3662.

¹³⁸ KUČHTA, Josef, In: ŠÁMAL, Pavel, MUSIL, Jan, KUČHTA, Josef, a kol. op. cit. sub 63, s. 760.

pro rozhodnutí nestačí sjednaná dohoda a spisový materiál, ale je nutné provést některý další důkaz. Podrobné a rozsáhlé dokazování však není při předběžném projednání návrhu na místě.¹³⁹

V zákoně není upraven průběh předběžného projednání návrhu na schválení dohody o vině a trestu. Je tedy možné vycházet z úpravy veřejného a neveřejného zasedání (§ 232 a násl. a § 240 a násl. tr. řádu). Analogicky lze užít ustanovení o předběžném projednání obžaloby. Návrh by při jeho předběžném projednání měl být přezkoumán celý, tedy z hlediska všech skutků, jichž se sjednává dohoda týká, a z hlediska všech obviněných. Návrh se přezkoumává na základě trestního spisu, v zásadě půjde o vyšetřovací spis. Soud však při předběžném projednání návrhu nezkoumá úplnost důkazního materiálu, jak je tomu u předběžného projednání obžaloby, protože stačí taková míra důkazů, na základě kterých je možné dospět k závěru, že se stal skutek, je trestným činem a byl spáchán obviněným.¹⁴⁰

Po předběžném projednání návrhu na schválení dohody o vině a trestu může soud učinit některé z rozhodnutí uvedené v taxativním výčtu § 314p odst. 3 a 4 tr. řádu. Jestliže pro žádné takové rozhodnutí není důvod, nařídí předseda senátu veřejné zasedání za účelem projednání návrhu na schválení dohody o vině a trestu.¹⁴¹

V rámci předběžného projednání návrhu na schválení dohody o vině a trestu soud zkoumá celý návrh, tedy všechny skutky ve vztahu ke všem obviněným. Je možné, že budou dány důvody pro rozhodnutí podle § 314p odst. 3 nebo 4 tr. řádu pouze u některých skutků nebo některých obviněných. Takový problém by neměl vzniknout u rozhodnutí o předložení věci k rozhodnutí o příslušnosti, protože zásadně probíhá u všech trestných činech spolu souvisejících společné trestní řízení, a pro tyto případy jsou jasně dána pravidla o příslušnosti soudu. Taktéž se nejeví problematickou situace, kdy dochází k odmítnutí návrhu, neboť by návrh měl být odmítán jako celek. Nejspíš problém nevznikne ani u podmíněného zastavení trestního stíhání a schválení narovnání, protože by nešlo považovat za dostačující vzhledem k osobě obviněného, jeho dosavadnímu životu a okolnostem případu, jestliže by se mělo v trestním stíhání pokračovat jen v části, stejně tak u narovnání. Vzhledem k tomu, že se trestní stíhání přerušuje jako celek, neměl by být problém ani u tohoto rozhodnutí. Větší problémy by mohly vzniknout u rozhodnutí o zastavení trestního stíhání nebo postoupení věci. Schválená dohoda musí být v souladu s tou uzavřenou. V případě odchýlení soudu od uzavřené dohody by byl dán důvod pro odvolání. Soud nemůže vyloučit část skutků k samostatnému projednání, v němž by učinil některé rozhodnutí

¹³⁹ KURSOVÁ, Jana, In: DRAŠTÍK, Antonín, FENYK, Jaroslav, a kol. op. cit. sub 61, díl II., s. 817-844.

¹⁴⁰ ŘÍHA, Jiří, In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. op. cit. sub 4, s. 3646-3662.

¹⁴¹ ŘÍHA, Jiří, In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. op. cit. sub 4, s. 3646-3662.

podle § 314p odst. 3 písm. b) nebo c) tr. řádu, a ve zbývajícím rozsahu sjednanou dohodou schválit. Nabízí se dvě možnosti řešení. Soud může vyloučit k samostatnému projednání některý skutek, u kterého bude trestní stíhání zastaveno nebo věc postoupena, přičemž ve zbývajících částech návrh na schválení dohody odmítne. Státní zástupce následně může sjednat dohodu novou ohledně zbývajících skutků. Druhou variantou je, že soud vyloučí k samostatnému projednání některé ze skutků, u nichž rozhodne o zastavení trestního stíhání nebo postoupení věci. Ve zbývajícím rozsahu soud nařídí veřejné zasedání, ve kterém návrh na schválení dohody o vině a trestu v tomto rozsahu projedná. Následně soud oznámí státnímu zástupci své výhrady a umožní jemu i obviněnému podat nový návrh dohody, ve kterém vyloučené skutky nebudou. Stejná pravidla se uplatní za situace, kdy se rozhodnutí podle odst. 3 nebo 4 § 314p tr. řádu týká jen některého z obviněných, a zároveň se změní postavení zbývajících obviněných ohledně výroku o náhradě škody. Pokud se toto postavení zbývajících obviněných nemění, pak by bez problému mělo proběhnout veřejné zasedání ohledně návrhu na schválení dohody, tak jak byla sjednána v původní podobě.¹⁴²

Jestliže je soud toho názoru, že není příslušný k projednání věci, pak po předběžném projednání návrhu na schválení dohody o vině a trestu prioritně rozhodne o předložení věci k rozhodnutí o příslušnosti soudu, který je nejbližší společně nadřízen jemu a soudu, jenž je podle něj příslušný [§ 314p odst. 3 písm. a) tr. řádu]. Toto rozhodnutí je obdobou rozhodnutí podle § 188 odst. 1 písm. a) tr. řádu, které se týká předběžného projednání obžaloby. Navazuje se zde na důvod k nařízení předběžného projednání návrhu v § 314p odst. 1 písm. a) tr. řádu. Rozhodnutí má formou usnesení, proti kterému není stížnost přípustná.¹⁴³

Pokud podle soudu výsledky přípravného řízení ukazují, že skutek není trestným činem, ale mohl by být posouzen jako přestupek, jiný správní delikt či kárné provinění, pak po předběžném projednání návrhu věc postoupí jinému orgánu [§ 314p odst. 3 písm. b) tr. řádu]. Navazuje se zde na důvod k nařízení předběžného projednání návrhu uvedený v § 314p odst. 1 písm. b) tr. řádu a jde o obdobu rozhodnutí podle § 188 odst. 1 písm. b) tr. řádu, které se činí po předběžném projednání obžaloby. Rozhodnutí má formu usnesení, proti kterému je stížnost přípustná a má odkladný účinek (§ 314p odst. 5 tr. řádu).¹⁴⁴

Soud trestní stíhání zastaví, pokud má za to, že se nestal skutek, pro který je vedeno trestní stíhání, nebo že tento skutek není trestním činem a současně není důvod k postoupení věci nebo

¹⁴² ŘÍHA, Jiří, In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. op. cit. sub 4, s. 3646-3662.

¹⁴³ KURSOVÁ, Jana, In: DRAŠTÍK, Antonín, FENYK, Jaroslav, a kol. op. cit. sub 61, díl II., s. 817-844.

¹⁴⁴ KURSOVÁ, Jana, In: DRAŠTÍK, Antonín, FENYK, Jaroslav, a kol. op. cit. sub 61, díl II., s. 817-844.

není-li prokázáno, že skutek spáchal obviněný, nebo jde-li o nepřípustné trestní stíhání nebo nebyl-li obviněný v době činu pro nepřičetnost trestně odpovědný či zanikla trestnost činu [§ 314p odst. 3 písm. c) ve spojení s § 172 odst. 1 tr. řádu]. Navazuje se zde na důvod k nařízení předběžného projednání v § 314p odst. 1 písm. c) tr. řádu. a jde o období rozhodnutí podle § 188 odst. 1 písm. c) tr. řádu, které stanoví stejné rozhodnutí po předběžném projednání obžaloby. Rozhodnutí má formou usnesení, proti kterému je stížnost přípustná a má odkladný účinek (§314p odst. 5 tr. řádu). Dále má soud možnost fakultativně zastavit trestní stíhání podle § 314p odst. 4 tr. řádu, pokud jsou tu okolnosti dle § 172 odst. 2 tr. řádu. Toto rozhodnutí navazuje na výslovně neuvedený důvod pro nařízení předběžného projednání návrhu. Důvody pro fakultativní zastavení trestního stíhání jsou, že trest, k němuž vede trestní stíhání, je zcela bez významu vedle trestu, který byl již obviněnému uložen pro jiný čin nebo který ho nejspíš postihne, dále pokud bylo rozhodnuto již jiným orgánem a takové rozhodnutí lze považovat za postačující, nebo je zřejmé, že účelu trestního řízení bylo dosaženo. Jde o období § 188 odst. 2 tr. řádu, který se uplatní u předběžného projednání obžaloby. Rozhodnutí má formu usnesení, proti kterému je stížnost přípustná a má odkladný účinek (§ 314p odst. 5 tr. řádu).¹⁴⁵

Dalším možným rozhodnutím po předběžném projednání návrhu je podle § 314p odst. 3 písm. d) tr. řádu přerušení trestního stíhání, jsou-li tu okolnosti uvedené v § 173 odst. 1 tr. řádu (např. není možné obviněného pro těžkou chorobu postavit před soud nebo věc nelze náležitě objasnit pro nepřítomnost obviněného). Jde o období rozhodnutí podle § 188 odst. 1 písm. d) tr. řádu, které se uplatní u předběžného projednání obžaloby. Navazuje se zde na důvod předběžného projednání návrhu obsažený v § 314p odst. 1 písm. c) tr. řádu. Rozhodnutí má formu usnesení, proti kterému je přípustná stížnost, která však nemá odkladný účinek (§ 314p odst. 5 tr. řádu).¹⁴⁶

Pokud jsou dle soudu dány podmínky pro podmíněné zastavení trestního stíhání nebo pro schválení narovnání, pak po předběžném projednání návrhu může některý z těchto odklonů využít [§ 314p odst. 3 písm. e) tr. řádu]. Tyto formy odklonu by měly být užity přednostně před odklonem ve formě dohody o vině a trestu. Navazuje se zde na důvod k nařízení předběžného projednání návrhu obsažený v § 314p odst. 1 písm. c) tr. řádu a jde o období § 188 odst. 1 písm. f) tr. řádu, který se užije při předběžném projednání obžaloby. Rozhodnutí má formu usnesení,

¹⁴⁵ KURSOVÁ, Jana, In: DRAŠTÍK, Antonín, FENYK, Jaroslav, a kol. op. cit. sub 61, díl II., s. 817-844.

¹⁴⁶ KURSOVÁ, Jana, In: DRAŠTÍK, Antonín, FENYK, Jaroslav, a kol. op. cit. sub 61, díl II., s. 817-844.

proti kterému je přípustná stížnost, a ta má odkladný účinek. Tuto stížnost může podat také poškozený (§ 314p odst. 5. řádu).¹⁴⁷

Dále může soud rozhodnout podle § 314p odst. 3 písm. f) tr. řádu o odmítnutí návrhu na schválení dohody o vině a trestu po předběžném projednání takového návrhu, pokud má za to, že tento návrh trpí závažnými procesními vadami, nebo jsou zde důvody obsažené v § 314r odst. 2 tr. řádu (například, že dohoda je nesprávná nebo nepřiměřená z hlediska druhu a výše navrženého trestu). Přičemž rozhodnout o odmítnutí mohl již předseda při přezkoumávání návrhu podle § 314o odst. 1 písm. b) tr. řádu. Toto rozhodnutí nenavazuje na žádný z důvodů pro nařízení předběžného projednání návrhu, které jsou uvedeny v zákoně. Předseda senátu může předběžné projednání nařídit i pokud má pochybnosti o existenci některých důvodů pro odmítnutí návrhu. Případně může rozhodnutí o odmítnutí po předběžném projednání sloužit jako pojistka pro případ, kdy předseda senátu nařídil z jiného důvodu předběžné projednání, avšak soud dospěl k názoru, že návrh je třeba odmítnout. Rozhodnutí má formu usnesení, proti kterému je možné podat stížnost, která má odkladný účinek (§ 314p odst. 5. řádu). Poté co usnesení o odmítnutí návrhu na schválení dohody o vině a trestu nabude právní moci, věc se vrací do přípravného řízení (§ 314p odst. 6. tr. řádu).¹⁴⁸ U dohod o vině a trestu sjednávaných po předběžném projednání obžaloby se dle § 187 odst. 4 tr. řádu pokračuje na podkladě původní obžaloby.

4.3.4 Veřejné zasedání o návrhu na schválení dohody o vině a trestu

Jak již bylo zmíněno, dohodu o vině a trestu je možné sjednat v přípravném řízení, v rámci předběžného projednání obžaloby nebo po přezkoumání obžaloby či návrhu na potrestání samosoudcem, případně i po zahájení hlavního líčení. Až na posledně zmíněný způsob sjednávání dohody předseda senátu, resp. samosoudce, nařídí veřejné zasedání k rozhodnutí o návrhu na schválení dohody o vině a trestu, jestliže není rozhodnuto jinak při přezkumu takového návrhu nebo při jeho předběžném projednání. Jestliže byla dohoda sjednána po zahájení hlavního líčení, pak se v tomto hlavním líčení pokračuje a návrh na schválení dohody o vině a trestu se projednává v něm (§ 206b odst. 3 tr. řádu).

Nejde-li o dohodu sjednanou po zahájení hlavního líčení, bude se o návrhu na schválení dohody o vině a trestu zásadně rozhodovat ve veřejném zasedání (§314q odst.1 tr. řádu). Je potřeba předvolat obviněného, kterému je nutné toto předvolání doručit do vlastních rukou za

¹⁴⁷ KURSOVÁ, Jana, In: DRAŠTÍK, Antonín, FENYK, Jaroslav, a kol. op. cit. sub 61, díl II., s. 817-844.

¹⁴⁸ KURSOVÁ, Jana, In: DRAŠTÍK, Antonín, FENYK, Jaroslav, a kol. op. cit. sub 61, díl II., s. 817-844.

současného vyloučení náhradního doručení. Pokud obviněný bezdůvodně odepře přijmout předvolání nestává fikce doručení. Skrývá-li se obviněný a vyhýbá se tak převzetí předvolání, zavdává tím důvod k důraznější formě zajištění jeho účasti na veřejném zasedání, například předvedením nebo příkazem k zatečení. Jestliže není možné obviněnému předvolání doručit, pak je to důvod pro přerušování trestního stíhání podle § 314r odst. 5 tr. řádu. V případě trestního řízení proti právnické osobě se předvolává fyzická osoba oprávněná za právnickou osobu činit v trestním řízení úkony podle § 34 zákona o odpovědnosti právnických osob, případně je možné tuto osobu předvést. Dále je nutné o veřejném zasedání vyrozumět státního zástupce, případně i obhájce obviněného. Stejně tak se o veřejném zasedání vyrozumí poškozený, a to i v případě, že se nepřipojí s nárokem na náhradu škody, nemajetkové újmy nebo na vydání bezdůvodného obohacení. Má-li poškozený zmocněnce, postačí vyrozumět jen jeho. Poškozený, který se vzdal procesních práv podle § 43 odst. 4 tr. řádu vyrozumíván nebude. Dále je možné uvažovat o vyrozumívání dalších osob. Lze si tak představit vyrozumívání orgánu sociálně-právní ochrany dětí nebo zákonného zástupce obviněného či poškozeného. Předvolání a vyrozumění musí obsahovat místo a dobu konání veřejného zasedání. Doba musí být stanovena tak, aby byly dodrženy zákonem stanovené lhůty pro přípravu obsažené v § 233 odst. 2 tr. řádu. V případě, že je obviněný ve vazbě a ve veřejném zasedání se má rozhodnout o dalším trvání vazby, musí být zachována i lhůta pro toto rozhodnutí. Doba veřejného zasedání je nutné určit datem a přesným stanovením jeho počátku v hodinách a minutách. Místo konání veřejného zasedání se označí adresou budovy, případně i patrem a číslem jednacích síní, kde se bude zpravidla veřejné zasedání konat. Výjimečně je možné konat veřejné zasedání mimo budovu soudu.¹⁴⁹

Při veřejném zasedání je nezbytná účast senátu, resp. samosoudce, a zapisovatele. Dále je podle § 314q odst. 1 při veřejném zasedání nutná stálá přítomnost obviněného a státního zástupce. Účast poškozeného není nezbytná a veřejné zasedání může proběhnout i bez něj. Pokud je dán důvod nutné obhajoby měl by být na veřejném zasedání přítomen i obhájce, přestože zákon výslovně nevyžaduje jeho účast. Došlo by k popření smyslu nutné obhajoby, pokud by obviněný musel mít obhájce při sjednávání dohody (§175a odst. 3 tr. řádu), zatímco při stejně důležité fázi řízení, totiž při veřejném zasedání o návrhu na schválení dohody, by ho mít nemusel. Říha odkazuje na praxi¹⁵⁰, která povinnou účast obhájce uznává v řadě případů veřejných zasedání konaných ve věcech, u kterých je dán důvod nutné obhajoby.¹⁵¹ Domnívám

¹⁴⁹ ŘÍHA, Jiří, In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. op. cit. sub 4, s. 3662-3675.

¹⁵⁰ Např. rozhodnutí R 42/1996, které se týká veřejného zasedání, v němž soud rozhoduje o uložení ochranného léčení.

¹⁵¹ ŘÍHA, Jiří, In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. op. cit. sub 4, s. 3662-3675.

se proto, že v případech nutné obhajoby je nezbytná účast obhájce nejen při sjednávání dohody, ale také na veřejném zasedání o návrhu na její schválení. Vzhledem k tomu, že od účinnosti zákona č. 333/2020 Sb. již sjednávání dohody o vině a trestu není důvodem nutné obhajoby, účast obhájce by se měla vyžadovat pouze u případů, kde je dán některý z jiných důvodů nutné obhajoby podle § 36 a § 36a tr. řádu.

Přítomnost obviněného ve veřejném zasedání je možné zajistit předvoláním, a v případě že se nedostaví, je možné využít předvedení nebo pořádkové pokuty, případně lze vydat i příkaz k zatčení. Účast státního zástupce nebo obhájce lze vynutit postupem podle § 66 odst. 3 tr. řádu. U obhájce je možné využít navíc vyloučení nebo zproštění z obhajoby. U opakovaného nedostavení se k veřejnému zasedání u osob, jejichž přítomnost je nutná, za předpokladu opakovaného zmaření tohoto zasedání, může dojít ke spáchání přečinu pohrdání soudem.¹⁵²

Při zahájení veřejného zasedání předseda senátu vyzve strany, aby vstoupily do jednací síně a následně sdělí, jaká věc se má projednat, a to uvedením formy jednání soudu, jména a příjmení obviněného, trestného činu, pro který je stíhán a toho, že jde o jednání o návrhu na schválení dohody o vině a trestu. Potom předseda senátu ověří přítomnost osob, které byly k veřejnému zasedání předvolány nebo byly o něm vyzvány a ověří totožnost těchto osob. Také zjistí, zda byla zachována lhůta k přípravě, případně zda osoby, u nichž je třeba zachovat lhůtu, souhlasí s jejím zkrácením. Jestliže se některá z osob nedostaví, rozhodne soud, zda je možné, aby bylo veřejné zasedání konáno i přes její nepřítomnost. Není-li možné konat veřejné zasedání, pak se odročí. Následuje přednesení návrhu na schválení dohody o vině a trestu státním zástupcem podle § 314q odst. 2 tr. řádu. Stejně tak státní zástupce přednese obsah sjednané dohody v rámci pokračování hlavního líčení, byla-li dohoda sjednávána po zahájení hlavního líčení (§ 206b odst. 3 tr. řádu). V rámci přednesu státní zástupce navrhne dohodu schválit. Při přednesu by mělo být zřejmé, jakého obviněného, jakého skutku a jakého trestného činu se návrh týká, dále by se mělo navrhnout vyslovit určitý trest, případně ochranné opatření či výrok o náhradě škody, nemajetkové újmy nebo o vydání bezdůvodného obohacení.¹⁵³ Po přednesu státního zástupce následuje vyjádření obviněného, a to u všech typů sjednaných dohod, tedy i u té, která byla sjednána po zahájení hlavního líčení podle § 206b tr. řádu. Podle § 206b odst. 3 tr. řádu se po přednesení návrhu na schválení dohody o vině a trestu v hlavním líčení postupuje přiměřeně podle § 314q odst. 3 až 5 a § 314r tr. řádu.

¹⁵² ŘÍHA, Jiří, In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. op. cit. sub 4, s. 3662-3675.

¹⁵³ ŘÍHA, Jiří, In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. op. cit. sub 4, s. 3662-3675.

Po vyjádření obviněného se ho předseda senátu dotáže na otázky týkající se porozumění sjednané dohodě, prohlášení o spáchání skutku a porozumění důsledkům sjednané dohody (§ 314q odst. 3 tr. řádu). Následuje vyjádření poškozeného, je-li přítomen. Poškozený se dále může domáhat toho, aby soud rozhodl o jeho včas a řádně uplatněném nároku, a to podle § 314r odst. 4 tr. řádu i tehdy, kdy v dohodě o vině a trestu není s jeho nároky počítáno. Ačkoliv se v řízení neprovádí žádné dokazování, soud může podle § 314q odst. 5 tr. řádu vyslechnout obviněného a opatřit potřebná vysvětlení, je-li to podle něj potřebné. Poté přichází závěrečná fáze veřejného zasedání, ve které předseda senátu dá stranám možnost učinit konečné návrhy ve smyslu § 235 odst. 3 tr. řádu. První přednáší návrh státní zástupce, poté poškozený, případně jeho zmocněnec, poté obhájce a jako poslední obviněný. Účastní-li se řízení orgán sociálně-právní ochrany dětí, pak konečný návrh přednese až po obviněném [§ 64 odst. 3 písm. b) zákona o soudnictví ve věcech mládeže]. Poté náleží obviněnému právo posledního slova (§ 217 tr. řádu). Následně se soud odebere k závěrečné poradě. Po této poradě soud veřejně vyhlásí rozhodnutí (§ 236 tr. řádu), není-li důvod pro jiný postup. Dále rozhodnutí stručně odůvodní a poučí strany o opravných prostředcích. Strany se poté vyjádří, zda se opravného prostředku vzdávají, ponechávají si lhůtu k jeho podání nebo ho podávají. Pokud má soud písemné vyhotovení rozhodnutí již v tomto okamžiku, pak jej doručí stranám. Následně předseda senátu veřejné zasedání skončí.¹⁵⁴

Vyjádření obviněného nelze zaměňovat s jeho výsledkem. Vyjádření má sloužit jako prostředek komunikace mezi soudem a obviněným, nikoliv jako důkaz v trestním řízení. Své vyjádření může obviněný směřovat ke skutku, který spáchal, k představě o druhu a výměře trestu, k procesu sjednávání dohody o vině a trestu a k výsledné sjednané dohodě. Dále se může obviněný vyjádřit k uplatněným nárokům poškozeného, a to i z toho důvodu, že soud může rozhodnout o náhradě škody, nemajetkové újmy nebo o vydání bezdůvodného obohacení podle § 314 odst. 4 a § 228 tr. řádu. Obviněný může vznášet námitky např. proti nesprávně určené výši nároku nebo proti jejímu nedostatečnému prokázání. Po takovémto vyjádření následuje část, kde soud obviněnému klade tři okruhy otázek podle § 314q odst. 3 písm. a) až c) tr. řádu. Prvně se soud zabývá otázkou, zda obviněný rozumí sjednané dohodě o vině a trestu, zejména zda rozumí tomu, co tvoří podstatu skutku, který je mu kladen za vinu, jaká je právní kvalifikace tohoto skutku a jaké trestní sazby jsou zákonem stanoveny za trestný čin, který je v daném skutku spatřován. Tímto soud ověřuje informovaný souhlas obviněného, tedy zda se rozhodnul sjednat dohodu při znalosti všech významných skutečností, relevantní právní úpravy a obsahu spisu.

¹⁵⁴ ŘÍHA, Jirí, In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. op. cit. sub 4, s. 3662-3675.

Následně se soud zabývá prohlášením o spáchání skutku, pro který je obviněný stíhán. Soud se obviněného zeptá, zda toto prohlášení učinil dobrovolně a bez nátlaku a zda byl poučen o svých právech na obhajobu.¹⁵⁵ Kromě svobodně učiněného prohlášení a souhlasu s dohodou se zkoumá i dodržení práva obviněného na spravedlivý proces v rámci sjednávání dohody, a to i v kontextu dosavadní judikatury ESLP. V souladu s rozhodnutím ve věci Babar Ahmad a ostatní pro Spojenému království¹⁵⁶ soud zjišťuje, zda rozdíl mezi nabízeným trestem za uzavření dohody a trestem reálně hrozícím ve standardním řízení nebyl natolik velký, že by to znamenalo vyvíjení nepatřičného nátlaku na obviněného, aby uznal svoji vinu, přičemž ten by byl ve skutečnosti nevinný. Dále v souladu se zmíněným rozhodnutím soud posuzuje, zda dohoda o vině a trestu nepředstavovala takový nátlak na obviněného, že by bylo porušeno jeho právo neobviňovat sebe sama. Také soud prověří, zda dohoda o vině a trestu nebyla jedinou možnou cestou, jak se vyhnout trestu natolik závažnému, že by byl v rozporu s čl. 3 EÚLP (zákaz mučení).¹⁵⁷ Posledním zjišťovaným okruhem okolností, na které je obviněný dotazován, jsou všechny důsledky sjednání dohody o vině a trestu, zejména vzdání se práva na projednání věci v hlavním líčení a omezená možnost podat odvolání proti rozsudku, kterým by soud dohodu schválil.

Vyjádřit se může i poškozený, je-li přítomen (§ 314q odst. 4 tr. řádu). Ten se může vyjádřit k návrhu na schválení dohody o vině a trestu nebo také k předchozímu vyjádření obviněného. Vyjádření poškozeného směřuje zejména k jeho uplatněnému nároku na náhradu škody, nemajetkové újmy nebo na vydání bezdůvodného obohacení. Sdělí, zda s výslednou podobou dohody, co se týče jeho nároku, souhlasí, případně proč nesouhlasí. Pokud se poškozený řádně a včas připojil se svým nárokem a tento nárok součástí sjednané dohody není, pak může poškozený po soudu požadovat, aby o tomto nároku rozhodl i nad rámec sjednané dohody podle § 314r odst. 4 a § 228 tr. řádu. Dále se poškozený může vyjádřit i k jiným otázkám, jako je průběh sjednávání dohody o vině a trestu, vina a adekvátnost trestu nebo důsledky, které byly na poškozeném trestným činem způsobeny.¹⁵⁸

Dokazování se ve veřejném zasedání o návrhu na schválení dohody o vině a trestu neprovádí, soud však může vyslechnout obviněného nebo opatřit potřebná vysvětlení (§ 314q odst. 5 tr. řádu). Dochází tak díky tomu k výraznému zjednodušení průběhu trestního řízení. Soud přistoupí

¹⁵⁵ KURSOVÁ, Jana, In: DRAŠTÍK, Antonín, FENYK, Jaroslav, a kol. op. cit. sub 61, díl II., s. 817-844.

¹⁵⁶ Rozhodnutí ESLP ze dne 6.7.2010, č. 24027/07, § 168, ve věci Babar Ahmad a ostatní proti Spojenému království.

¹⁵⁷ ŘÍHA, Jiří, In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. op. cit. sub 4, s. 3662-3675.

¹⁵⁸ KURSOVÁ, Jana, In: DRAŠTÍK, Antonín, FENYK, Jaroslav, a kol. op. cit. sub 61, díl II., s. 817-844.

k výsledku obviněného například tehdy, pokud jeho vyjádření zavdává důvod pochybovat o splnění podmínek pro sjednání dohody o vině a trestu. Dále přichází výslech obviněného v úvahu v případě, že chce soud rozhodnout o nároku poškozeného podle § 314r odst. 4 a § 228 tr. řádu.¹⁵⁹

4.3.5 Rozhodnutí o schválení či neschválení dohody o vině a trestu

Jestliže soud nerozhodne o návrhu na schválení dohody o vině a trestu při přezkoumávání nebo při předběžném projednání takového návrhu, rozhoduje soud ve veřejném zasedání, výjimečně i mimo veřejné zasedání. Ve veřejném zasedání může soud podle § 314r tr. řádu zvolit jedno z následujících rozhodnutí:

- a) Soud dohodu neschválí a věc vrátí do přípravného řízení.
- b) Soud sdělí stranám své výhrady ohledně dohody a umožní jim navrhnout dohodu novou, následně podle postupu stran rozhodne podle písm. a) nebo c).
- c) Soud může dohodu o vině a trestu schválit odsuzujícím rozsudkem.
- d) Soud učiní jiné rozhodnutí podle § 314r odst. 5 tr. řádu., tedy může rozhodnout o postoupení věci, zastavení trestního stíhání, přerušení trestního stíhání, podmíněném zastavení trestního stíhání nebo schválení narovnání.¹⁶⁰

Soud tak i u dohody o vině a trestu vždy zůstává tím, kdo rozhoduje o vině za spáchání trestného činu a o uložení trestu za takový čin (čl. 90 Ústavy a čl. 40 odst. 1 Listiny základních práv a svobod).¹⁶¹ Výše uvedenými způsoby soud rozhoduje i v případě dohody sjednané po zahájení hlavního líčení, jelikož se podle § 206b odst. 3 tr. řádu užije § 314r tr. řádu přiměřeně. Ustanovení § 314s tr. řádu, které rovněž spadá pod nadpis „*Rozhodnutí o návrhu na schválení dohody o vině a trestu*“, se však u dohody sjednané po zahájení hlavního líčení neuplatní. Místo něj se užije úpravy v § 206b odst. 4 tr. řádu, k tomuto více v kapitole 4.4.

Soud může rozhodnout o skutku, jeho právní kvalifikaci, trestu a ochranném opatření pouze v tom rozsahu, jaký je uveden v dohodě o vině a trestu (§ 314r odst. 1 tr. řádu). Právní kvalifikací skutku je soud vázán pouze relativně, neboť jestliže s ní nesouhlasí, může vznést výhrady ve smyslu odst. 3. V žádném případě však soud nemůže skutek překvalifikovat a v odsuzujícím rozsudku kvalifikovat skutek odlišně od sjednané dohody, jinak by zavdal důvod

¹⁵⁹ KURSOVÁ, Jana, In: DRAŠTÍK, Antonín, FENYK, Jaroslav, a kol. op. cit. sub 61, díl II., s. 817-844.

¹⁶⁰ ŘÍHA, Jiří, In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. op. cit. sub 4, s. 3675-3691.

¹⁶¹ ŠČERBA, Filip, In: FENYK, Jaroslav, CÍSAŘOVÁ, Dagmar, GRIVNA, Tomáš. a kol. op. cit. sub 71, s. 813-815.

pro podání odvolání. Soud však není vázán právní kvalifikací skutku obsaženou v dohodě o vině a trestu, pokud dospěje k závěru, že skutek obsažený v dohodě není trestným činem a rozhodne o postoupení věci.¹⁶²

Do jisté míry je soud vázán i dohodnutým nárokem poškozeného. Podle § 314r odst. 1 tr. řádu o nároku na náhradu škody či nemajetkové újmy nebo na vydání bezdůvodného obohacení soud rozhoduje v rozsahu stanoveném dohodou, pokud s ní poškozený souhlasí, nebo pokud dohodnutý rozsah a způsob odpovídá řádně uplatněnému nároku poškozeného. Dále však může soud podle odst. 4 a § 228 tr. řádu přiznat poškozenému jeho nárok i přesto, že v dohodě sjednán nebyl.¹⁶³

K písm. a) Jako první je v § 314r upravena v odst. 2 možnost neschválení dohody o vině a trestu soudem. Jestliže soud dohodu o vině a trestu nepovažuje za správnou, přiměřenou, zákonnou, či uzavřenou postupem v souladu s trestním řádem a zároveň v takové podobě či v řízení zatíženém procesními vadami nechce dohodu schválit, může postupovat dvěma způsoby. Jednak může dohodu neschválit a věc vrátit do přípravného řízení nebo může vznést výhrady a stranám stanovit lhůtu k předložení nové dohody, nelze-li dosáhnout nového znění dohody ihned. Pokud ve lhůtě strany novou dohodu nepředloží, soud vrátí věc do přípravného řízení.¹⁶⁴

Důvody pro neschválení dohody jsou upraveny v odst. 2 § 314r tr. řádu. Prvním z nich je nesprávnost nebo nepřiměřenost dohody z hlediska souladu se zjištěným skutkovým stavem. Půjde o případy, kdy nebyly splněny podmínky pro sjednání dohody, protože výsledky vyšetřování dostatečně neprokazovaly, že se stal skutek, že tento skutek je trestným činem a že jej spáchal obviněný nebo existují důvodné pochybnosti o pravdivosti prohlášení obviněného o spáchání skutku. Pochybnosti o správnosti skutkových zjištění by měly být důvodem pro neschválení dohody jen pokud jsou zásadního rázu, neboť samotný institut dohody o vině a trestu je založený na tom, že obviněný nežádá plnohodnotné prokazování všech skutečností, které je možné jen v plnohodnotném hlavním líčení. Neschválení dohody pro nesoulad se zjištěným skutkovým stavem je projevem zásady zjištění skutkového stavu bez důvodných pochybností, která v tomto typu řízení zůstává alespoň trochu zachována. Nesprávnost může být dána i chybou v právním posouzení skutku, například pokud má soud za to, že skutek má být posouzen podle jiného ustanovení zákona. Dalším důvodem pro neschválení dohody je její nesprávnost či nepřiměřenost z hlediska druhu a výše navrženého trestu, případně ochranného

¹⁶² ŘÍHA, Jiří, In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. op. cit. sub 4, s. 3675-3691.

¹⁶³ ŘÍHA, Jiří, In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. op. cit. sub 4, s. 3675-3691.

¹⁶⁴ ŘÍHA, Jiří, In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. op. cit. sub 4, s. 3675-3691.

opatření (§ 314r odst. 2 tr. řádu). Soud by se měl zde zabývat především účelem trestu. Vzhledem k tomu, že podstatou dohody o vině a trestu je zrychlení a zjednodušení řízení výměnou za poskytnutí výhody obviněnému při ukládání sankcí, soud by neměl o sankci uvažovat zcela stejným způsobem jako ve standardním způsobu řízení.¹⁶⁵ Soud tak především zjišťuje, zda dohoda zcela zjevně nevybočuje z rámce zákonných kritérií pro výběr druhu a výměry trestu, zda v celkovém vyznění nejde o trest nespravedlivý. Z hlediska ochranného opatření půjde o dohodu nesprávnou či nepřiměřenou, pokud nebyly splněny zákonné podmínky pro jeho uložení.¹⁶⁶

Dohodu o vině a trestu soud neschválí také tehdy, je-li nesprávná z hlediska rozsahu a způsobu náhrady škody nebo nemajetkové újmy nebo vydání bezdůvodného obohacení (§ 314r odst. 2 tr. řádu). To může nastat v případě, kdy dohoda vůbec neobsahuje povinnost obviněného vůči poškozenému, ačkoli je ze skutkových zjištění zřejmé, že ke škodě, nemajetkové újmě nebo k bezdůvodnému obohacení došlo. Taktéž však i opačně může být důvodem pro neschválení dohody věcná nesprávnost v části dohody, která se týká nároku poškozeného. Půjde například o situaci, kde povinnost nahradit poškozenému škodu byla sjednána ve výrazně větším rozsahu, než na kterou má poškozený nárok.¹⁶⁷

Posledním důvodem pro neschválení dohody o vině a trestu je zjištění soudu, že došlo k závažnému porušení práv obviněného při sjednávání dohody (§ 314r odst. 2 tr. řádu). Může jít například o závažné procesní pochybení spočívající v tom, že obviněný, který měl mít obhájce při sjednávání dohody, ho neměl nebo pokud na obviněného byl vyvíjen nepřipustný nátlak, aby učinil prohlášení o spáchání skutku, resp. uzavřel dohodu. Zmíněná porušení práv by měla být odhalena již předsedou senátu při přezkoumávání návrhu dohody, resp. samosoudcem, kdy by po tomto zjištění měl být návrh odmítnut. Odmítnout návrh dohody pro závažné procesní vady může i senát po předběžném projednání návrhu. Možnost neschválit dohodu ve veřejném zasedání konaném o návrhu na schválení dohody je stanovena pro případ, že závažné procesní pochybení soud zjistí až po podrobném dotazování obviněného.¹⁶⁸

Pokud soud rozhodne o neschválení dohody o vině a trestu, pak věc vrátí usnesením do přípravného řízení (§ 314r odst. 2 tr. řádu). Forma rozhodnutí je usnesení, které je ve veřejném zasedání nutné také veřejně vyhlásit. Odůvodnění rozhodnutí bude sděleno ve stručné podobě v jednacím síni. Proti usnesení o vrácení věci do přípravného řízení je přípustná stížnost, jež má

¹⁶⁵ KUČHTA, Josef, In: ŠÁMAL, Pavel, MUSIL, Jan, KUČHTA, Josef, a kol. op. cit. sub 63, s. 760-761.

¹⁶⁶ ŘÍHA, Jiří, In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. op. cit. sub 4, s. 3675-3691.

¹⁶⁷ ŘÍHA, Jiří, In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. op. cit. sub 4, s. 3675-3691.

¹⁶⁸ ŘÍHA, Jiří, In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. op. cit. sub 4, s. 3675-3691.

odkladný účinek (§ 314r odst. 2 tr. řádu). Zákon zde výslovně nestanoví okruh osob, které jsou oprávněny stížnost podat. Uplatní se zde obecná úprava v § 142 tr. řádu. Stížnost je tak oprávněn podat obviněný, státní zástupce a pokud vystupuje v řízení poškozený, může stížnost podat i on, jelikož se ho usnesení soudu významně dotýká. Za obviněného může podat stížnost jeho obhájce, stejně tak za poškozeného jeho zmocněnec.¹⁶⁹ V případě dohod sjednávaných po zahájení hlavního líčení se aplikuje speciální úprava v § 206b odst. 4 tr. řádu, tedy jestliže soud dohodu neschválí, pak se pokračuje v hlavním líčení na podkladě původní obžaloby. Speciální úprava se aplikuje i u dohod sjednávaných po předběžném projednání obžaloby, resp. po jejím přezkoumání samosoudcem, kdy podle § 187 odst. 4 tr. řádu v případě neschválení dohody soud jedná na podkladě původní obžaloby.

Jestliže soud navzdory jistým nedostatkům považuje schválení dohody o vině a trestu za vhodné a možné, namísto neschválení dohody a vrácení věci do přípravného řízení z výše uvedených důvodů může státnímu zástupci a obviněnému oznámit své výhrady a strany mohou následně navrhnout nové znění dohody o vině a trestu. Soud oznámí stranám výhrady dostatečně určitě, aby se to mohlo projevit v novém znění dohody, kterou soud již bude ochoten schválit.¹⁷⁰ Soud za účelem předložení nového návrhu dohody veřejné zasedání odročí, nelze-li dosáhnout nového znění dohody ihned (§ 314r odst. 3 tr. řádu). Ještě před účinností zákona č. 333/2020 Sb. předložení nového znění ihned nebylo možné a veřejné zasedání se mělo odročit vždy. Doplnění odst. 3 je praktickou změnou, která zohledňuje požadavek na rychlost a hospodárnost řízení a odstraňuje přílišnou formálnost zákona v případě pochybení při tvorbě dohody.¹⁷¹ Nové znění dohody musí splňovat všechny nezbytné náležitosti dohody o vině a trestu a je třeba ho předložit ve stanovené lhůtě.¹⁷² Pokud nové znění ve stanovené lhůtě předloženo není, pak soud postupuje dle § 314r odst. 2 tr. řádu, tedy dohodu neschválí a usnesením věc vrátí do přípravného řízení.

Souhlasí-li soud s dohodou o vině a trestu a považuje-li ji za správnou a přiměřenou, pak ji může schválit odsuzujícím rozsudkem (§ 314r odst. 4 tr. řádu). Tento rozsudek musí být vyhlášen veřejně a následně stručně odůvodněn. Soud strany poučí o možnosti podat proti rozsudku opravný prostředek. V odsuzujícím rozsudku soud podle § 314 odst. 4 tr. řádu uvede výrok o schválení dohody o vině a trestu a výrok o vině a trestu, případně ochranném opatření, v souladu se sjednanou dohodou. Výrok o schválení dohody je nutné obsáhnout v rozsudku proto, aby z rozhodnutí přímo vyplývalo, že bylo rozhodnuto v řízení o dohodě o vině a trestu.

¹⁶⁹ ŘÍHA, Jiří, In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. op. cit. sub 4, s. 3675-3691.

¹⁷⁰ KURSOVÁ, Jana, In: DRAŠTÍK, Antonín, FENYK, Jaroslav, a kol. op. cit. sub 61, díl II., s. 817-844.

¹⁷¹ KUČERA, Jakub, op. cit. sub 22, s. 71.

¹⁷² KURSOVÁ, Jana, In: DRAŠTÍK, Antonín, FENYK, Jaroslav, a kol. op. cit. sub 61, díl II., s. 817-844.

Dále bude rozsudek zpravidla obsahovat výrok o náhradě škody nebo nemajetkové újmy v penězích nebo o vydání bezdůvodného obohacení. Tento výrok bude korespondovat s dohodou o vině a trestu, jestliže s ní poškozený souhlasí, nebo pokud dohodnutý rozsah a způsob náhrady škody nebo nemajetkové újmy nebo vydání bezdůvodného obohacení odpovídá řádně uplatněnému nároku poškozeného (§ 314r odst. 4 tr. řádu). Avšak i v případě, že povinnost obviněného vůči poškozenému sjednána nebyla, může soud poškozenému nárok přiznat podle § 228 tr. řádu, je-li skutkový stav spolehlivě prokázán opatřenými důkazy. Této možnosti by mělo být využíváno tak, aby nedocházelo k překvapivým rozhodnutím soudu a nebyla porušena práva obviněného. Rozsudek přiznávající nárok poškozenému, ač takový nebyl v dohodě sjednán, nebude odpovídat sjednané dohodě a obviněný tak bude značně zkrácen na svých právech, kterých se v tomto směru dobrovolně nevzdal. Pokud by soud o nárocích poškozeného rozhodl pouze na základě důkazů založených ve spisu, aniž by měl obviněný možnost se k nim vyjádřit, mohlo by dojít k porušení práva na spravedlivý proces podle čl. 6 EÚLP. Soud by tak v případě rozhodování o nároku poškozeného podle § 228 tr. řádu měl obviněného vyslechnout, aby ten měl možnost se k uplatněnému nároku a souvisejícím důkazům vyjádřit. V opačném případě by byl postup soudu nejspíš v rozporu s právem na spravedlivý proces.¹⁷³

Vedle neschválení dohody o vině a trestu, sdělení výhrad či schválení dohody odsuzujícím rozsudkem může soud podle § 314r odst. 5 tr. řádu rozhodnout také o postoupení věci, zastavení trestního stíhání, přerušeni trestního stíhání, podmíněném zastavení trestního stíhání nebo o schválení narovnání. Soud přitom může učinit některé z těchto rozhodnutí již po předběžném projednání návrhu na schválení dohody. Pro přerušeni trestního stíhání je dán v § 314r odst. 5 tr. řádu jeden důvod navíc. Trestní stíhání se podle tohoto zvláštního důvodu přerušit také tehdy, nelze-li obviněnému doručit předvolání k veřejnému zasedání. Tento zvláštní důvod pro přerušeni je uzákoněn proto, že veřejné zasedání se nemůže konat bez přítomnosti obviněného.¹⁷⁴ Naopak důvodem pro přerušeni trestního stíhání nebude nemožnost věc náležitě objasnit pro nepřítomnost obviněného podle § 173 odst. 1 písm. a) tr. řádu, jelikož plnohodnotné dokazování se neprovádí.¹⁷⁵

Zákon neřeší situaci, kdy soud dospěje k závěru, že není věcně příslušný. Pokud soud není věcně příslušný, nemůže o návrhu na schválení dohody rozhodovat, a za užití analogie § 222 odst. 1 tr. řádu by měl rozhodnout o předloženi věci k rozhodnutí o příslušnosti soudu, který je

¹⁷³ ŘÍHA, Jiří, In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. op. cit. sub 4, s. 3675-3691.

¹⁷⁴ KURSOVÁ, Jana, In: DRAŠTÍK, Antonín, FENYK, Jaroslav, a kol. op. cit. sub 61, díl II., s. 817-844.

¹⁷⁵ ŘÍHA, Jiří, In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. op. cit. sub 4, s. 3675-3691.

nejblíže společně nadřízený jemu a soudu, jenž je podle něj příslušný. Podobně jako v hlavním líčení, nelze ve veřejném zasedání uvažovat o nepřislušnosti místní (analogicky § 222 odst. 1 tr. řádu).¹⁷⁶ Rozhodnutí soudu podle § 314r odst. 5 tr. řádu mají formu usnesení a opravným prostředkem proti nim je stížnost. Tato stížnost má, nejde-li o přerušení trestního stíhání, odkladný účinek (§314r odst. 6 tr. řádu). Zatímco státní zástupce může podat stížnost proti všem v odst. 5 zmíněným rozhodnutím, obviněný a poškozený mohou podat stížnost pouze proti rozhodnutím o podmíněném zastavení trestního stíhání a o schválení narovnání.¹⁷⁷ Stížností by za analogického použití § 222 odst. 1 a § 141 odst. 2 tr. řádu nemělo být možné napadnout usnesení o předložení věci k rozhodnutí o příslušnosti.

Poslední ustanovení spadající do oddílu, který upravuje řízení o schválení dohody o vině a trestu, totiž § 314s tr. řádu, stanoví důsledky vrácení věci do přípravného řízení. Ustanovení se neaplikuje u dohod sjednávaných po zahájení hlavního líčení. Věc se vrací do přípravného řízení, pokud bylo rozhodnuto o odmítnutí návrhu na schválení dohody o vině a trestu podle § 314o odst. 1 písm. b) tr. řádu nebo vzal-li státní zástupce návrh zpět podle § 314o odst. 5 nebo jestliže došlo k odmítnutí návrhu po jeho předběžném projednání podle § 314p odst. 3 písm. f) tr. řádu nebo pokud dohoda nebyla schválena a soud rozhodl o vrácení věci do přípravného řízení podle § 314r odst. 2 tr. řádu. Pokud věc byla vrácena do přípravného řízení, v dalším řízení se ke sjednané dohodě o vině a trestu, včetně prohlášení viny obviněným, nepřihlíží. Chrání se zde především svoboda rozhodování obviněného, který by neměl být v pozdějším řízení sankcionován za to, že v rámci sjednávání dohody prohlásil, že skutek spáchal, výměnou za mírnější trest. Ochrana obviněného je důležitá i z toho důvodu, že soud, jež věc vrátil do přípravného řízení, není vyloučen z pozdějšího trestního řízení. Soud by neměl být ovlivněn předchozí snahou obviněného o dosažení příznivého výsledku trestního řízení. Do jisté míry se zde poskytuje i ochrana principu zákazu sebeobviňování. Obviněný činí prohlášení o spáchání skutku pod jistým psychickým nátlakem, že by mohl dostat přísnější trest v řádném řízení. Je proto nezbytné obviněnému poskytnout záruku, že jeho prohlášení nebude v dalším řízení zneužito, pokud nebude schválena dohoda, na kterou byl ochoten přistoupit výměnou za mírnější trest.¹⁷⁸ Stejně jako v § 175a odst. 7 tr. řádu je i u § 314s tr. řádu užitá jiná formulace, než která je užitá jako podmínka sjednání dohody o vině a trestu v § 175a odst. 3 tr. řádu. Zatímco jako podmínka je uvedeno „*prohlášení, že spáchal skutek, pro který je stíhán*“, v ustanoveních upravujících nepřihlížení k tomuto prohlášení je užitá formulace „*prohlášení viny*“. Prohlášení

¹⁷⁶ ŘÍHA, Jiří, In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. op. cit. sub 4, s. 3675-3691.

¹⁷⁷ KURSOVÁ, Jana, In: DRAŠTÍK, Antonín, FENYK, Jaroslav, a kol. op. cit. sub 61, díl II., s. 817-844.

¹⁷⁸ ŘÍHA, Jiří, In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. op. cit. sub 4, s. 3675-3691.

vinu by přitom mohlo být považováno za úplné doznání k trestnému činu. V praxi však odlišná formulace nemusí mít velký význam, neboť spojení „*prohlášení viny*“ v sobě obsahuje i „*prohlášení, že spáchal skutek, pro který je stíhán*“.¹⁷⁹

Jestliže se věc vrací do přípravného řízení není vyloučeno sjednání nové dohody o vině a trestu (§ 314s tr. řádu). V takovém případě je státní zástupce vázán vysloveným právním názorem soudu a případný nový návrh dohody o vině a trestu musí tento názor odrážet. Dále § 314s tr. řádu stanoví, že pokud je obviněný ve vazbě a soud zároveň nerozhodl o propuštění obviněného na svobodu, pokračuje vazba dále v přípravném řízení. Spolu s vazbou již vykonanou nesmí vazba v navazujícím přípravném řízení přesáhnout lhůty stanovené v § 72a odst. 1 a 3 tr. řádu. Je nutné respektovat i pravidlo o tom, že na přípravné řízení připadá jedna třetina z celkové možné doby trvání vazby (§ 72a odst. 2 tr. řádu). Vazba může trvat jen po nezbytně nutnou dobu a orgány činné v trestním řízení mají povinnost průběžně zkoumat, zda důvody vazby trvají či se nezměnily.¹⁸⁰

V případě dohod o vině a trestu sjednávaných po předběžném projednání obžaloby, resp. po přezkoumání obžaloby nebo návrhu na potrestání samosoudcem v případech, ve kterých se podle § 314a až § 314r tr. řádu věc vrací do přípravného řízení, soud jedná na podkladě původní obžaloby (§ 187 odst. 4 tr. řádu). Odlišná právní úprava se též uplatní u dohod o vině a trestu sjednávaných po zahájení hlavního líčení podle § 206b tr. řádu. K tomuto více v následující kapitole.

4.4 Dohoda o vině a trestu sjednávaná po zahájení hlavního líčení

Od účinnosti zákona č. 333/2020 Sb. je možné sjednat dohodu o vině a trestu i po zahájení hlavního líčení. Došlo tím k prolomení možnosti uzavřít dohodu pouze v přípravném řízení či po předběžném projednání obžaloby soudem (případně po přezkoumání obžaloby či návrhu na potrestání samosoudcem). Před nabytím účinnosti zákona č. 333/2020 Sb. přitom nařízení hlavního líčení bylo považováno za důležitý mezník, kdy po tomto okamžiku již dohodu o vině a trestu nebylo možné sjednat.¹⁸¹

Pokud předseda senátu považuje za vhodné v projednávané věci uzavřít dohodu, poučí obžalovaného o možnosti sjednat dohodu o vině a trestu a o důsledcích s tímto postupem

¹⁷⁹ ŘÍHA, Jiří, In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. op. cit. sub 4, s. 2257-2292.

¹⁸⁰ KURSOVÁ, Jana, In: DRAŠTÍK, Antonín, FENYK, Jaroslav, a kol. op. cit. sub 61, díl II., s. 817-844.

¹⁸¹ ŘÍHA, Jiří, In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. op. cit. sub 4, s. 3662-3675.

spojených (§ 206b odst. 1 tr. řádu). Následně předseda zjistí stanovisko obžalovaného, státního zástupce a poškozeného, je-li přítomen, k takovému postupu. Pokud strany mají zájem sjednat dohodu, pak předseda senátu hlavní líčení na nezbytnou dobu přeruší za účelem sjednání dohody mimo hlavní líčení. Jestliže je to nutné hlavní líčení předseda senátu odročí. Návrh na sjednání dohodu po zahájení hlavního líčení může podat i obžalovaný nebo státní zástupce, avšak předseda senátu nemá povinnost těmto návrhům vyhovět. Zákon nijak neomezuje časový moment, kdy mohou strany podat návrh na uzavření dohody, což může v praxi způsobovat potíže. Lze si představit situaci, kdy po provedeném dokazování obviněný sezná, že důkazy svědčí v jeho neprospěch a podá tedy návrh na uzavření dohody. Pak by došlo k upozadění smyslu dohody o vině a trestu a z uzavřené dohody by těžil pouze obviněný. Je pravdou, že tento návrh nemusí soud ani státní zástupce akceptovat. Přesto by bylo vhodné v zákoně určit časový okamžik, dokdy je ještě možné podat návrh na uzavření dohody.¹⁸² Obžalovaný má taktéž možnost svůj zájem o uzavření dohody vyjádřit již ve svém vyjádření k obžalobě podle § 196b odst. 2 písm. b) tr. řádu.

Jednání o dohodě je pak přítomen státní zástupce, obžalovaný, případně obhájce a poškozený. Vzhledem k tomu, že při sjednávání dohody se postupuje přiměřeně podle právní úpravy v § 175a tr. řádu, odkazují zde na kapitoly 4.1 a 4.2. K náležitostem dohody o vině a trestu a návrhu na její schválení viz. kapitola 4.3.1. Pokud bylo hlavní líčení za účelem sjednání dohody odročeno, státní zástupce neprodleně po skončení jednání o dohodě o vině a trestu vyrozumí soud o výsledku tohoto jednání (§ 206b odst. 2 tr. řádu).

Jestliže dojde ke sjednání dohody o vině a trestu pokračuje se v hlavním líčení (§ 206b odst. 3 tr. řádu). Na rozdíl od dohod sjednávaných v přípravném řízení či po předběžném projednání obžaloby se tak o dohodě nerozhoduje ve veřejném zasedání. Státní zástupce nejprve přednese obsah uzavřené dohody a následně navrhne soudu její schválení (§ 206b odst. 3 tr. řádu). Pokud nedošlo k dohodě o náhradě škody nebo nemajetkové újmy anebo o vydání bezdůvodného obohacení, státní zástupce na to soud upozorní. Po přednesení návrhu státním zástupcem se v hlavním líčení postupuje přiměřeně podle § 314q odst. 3 až 5 a § 314r tr. řádu. Tedy podle § 314q odst. 3 až 5 tr. řádu bude následovat výzva předsedy senátu namířená k obviněnému, aby se k návrhu na schválení dohody o vině a trestu vyjádřil a dále mu budou kladeny otázky ohledně toho, zda rozumí sjednané dohodě, zda prohlášení o spáchání skutku učinil dobrovolně a bez nátlaku, a zda jsou mu známy důsledky sjednání dohody o vině a trestu. Poté se bude moct

¹⁸² TEXTL, David. Dohoda o vině a trestu uzavřená v hlavním líčení – Qui bono? Právní prostor, 26.5.2021.

vyjádřit i poškozený. Dále může soud obviněného vyslechnout a opatřit potřebná vysvětlení. Ustanovení § 314r tr. řádu poté upravuje rozhodnutí o návrhu na schválení dohody o vině a trestu. Zde je možné odkázat na kapitolu 4.3.5, kde jsou rozebírány jednotlivé možnosti, jak může soud rozhodnout o návrhu na schválení dohody o vině a trestu.

Na rozdíl od dohod sjednávaných v přípravném řízení či po předběžném projednání obžaloby nedochází k přezkumu návrhu na schválení dohody o vině a trestu podle § 314o tr. řádu ani k předběžnému projednání návrhu na schválení dohody o vině a trestu podle § 314p tr. řádu.

Pokud dohoda o vině a trestu sjednána či schválena není pokračuje se v hlavním líčení na podkladě původní obžaloby podle § 206b odst. 4 tr. řádu. Stejně jako v § 314s tr. řádu je i v tomto ustanovení dána záruka obviněnému, v jehož případě nebyla dohoda sjednána či schválena, že se v dalším řízení ke sjednané dohodě, včetně prohlášení viny, nepřihlíží. Výjimkou je však situace, kdy obžalovaný požádá, aby jeho prohlášení, učiněné za účelem sjednání dohody, bylo posouzeno jako prohlášení viny podle § 206c tr. řádu. Pokud nedojde ke sjednání dohody, může podle § 206c tr. řádu obžalovaný prohlásit, že je vinný spácháním skutku a že souhlasí s právní kvalifikací takového skutku uvedenou v obžalobě. Předseda senátu následně zjistí stanovisko státního zástupce, poškozeného a zúčastněné osoby. Poté soud rozhodne, zda prohlášení viny přijímá nebo ne.¹⁸³

4.5 Opravné prostředky

Opravným prostředkem proti odsuzujícímu rozsudku soudu o schválení dohody o vině a trestu je odvolání (§245 odst. 1 tr. řádu). Použitelnost takového odvolání je však velmi omezená. Podle § 245 odst. 1 tr. řádu je možné proti rozsudku o schválení dohody o vině a trestu podat odvolání jen v případě, že rozsudek není v souladu s dohodou, jejíž schválení státní zástupce navrhl. Dále může proti rozsudku o schválení dohody podat odvolání poškozený, který uplatnil nárok na náhradu škody nebo nemajetkové újmy v penězích nebo na vydání bezdůvodného obohacení, a to z důvodu nesprávnosti výroku o nároku poškozeného. Avšak poškozený podat odvolání nemůže, pokud v dohodě o vině a trestu souhlasil s rozsahem a způsobem náhrady škody nebo nemajetkové újmy nebo vydání bezdůvodného obohacení a tato dohoda byla soudem schválena v takové podobě, s jakou souhlasil.¹⁸⁴ V žádných jiných případech není odvolání

¹⁸³ VANTUCH, Pavel. op. cit. sub 28, s. 26.

¹⁸⁴ ZŮBEK, Jan. *Odklony v trestním řízení*. Praha: Wolters Kluwer, 2019, s. 87.

přípustné, a to ani kdyby rozsudek vykazoval jiné vady, například nesprávnou právní kvalifikaci skutku.¹⁸⁵

Opravný prostředek obviněnému nepřísluší ani v případě, že došlo k závažným procesním pochybením, které soud prvního stupně neodhalil. Závažná porušení práv obviněného při sjednávání dohody jsou důvodem pro její neschválení soudem, resp. pro odmítnutí návrhu dohody při jeho přezkoumávání nebo předběžném projednání. Takovým porušením může být nepřípustný nátlak na obviněného, aby učinil prohlášení o spáchání skutku nebo uzavřel dohodu. Dle mého názoru nelze spoléhat pouze na soud prvního stupně, že odhalí závažné procesní pochybení. Měla by se tak dát obviněnému možnost odvolat se i z toho důvodu, že došlo k závažným procesním pochybením, například k nepřípustnému nátlaku na uzavření dohody o vině a trestu.

¹⁸⁵ PÚRY, František, In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. op. cit. sub 4, s. 2960-2964.

5. Dohodovací řízení na Slovensku a v USA

5.1 Slovensko

Institut dohody o vině a trestu je ve slovenském právním řádu zakotven od 1. 1. 2006, tedy od účinnosti rekonstrukce trestního práva. Právní úpravu nalezneme především v zákoně č. 301/2005 Z. z., trestný poriadok. Pravidla týkající se postupu prokurátora v řízení o dohodě potom upravuje vyhláška Ministerstva spravedlnosti Slovenskej republiky č. 619/2005 Z.z., o podmienkach a postupe prokurátora pri konaní o dohode o uznaní viny a prijatí trestu (dále jen vyhláška č. 619/2005 Z. z.)¹⁸⁶

Jedná se o proces, kdy se obviněný a prokurátor dohodnou na přijatelném návrhu rozhodnutí. Následně dohodu přezkoumává a případně schvaluje soud.¹⁸⁷ Účelem tohoto institutu je stejně jako v České republice zjednodušení trestního řízení spočívající v jeho zkrácení. Tím, že se pachatel trestného činu dozná, dochází k podstatnému zjednodušení trestního řízení, protože není třeba konat finančně náročné a zdlouhavé dokazování v řízení před soudem.¹⁸⁸

Konkrétní úprava v zákoně je obsažena v § 232 a násl. tr. por. („Řízení o dohodě o vině a trestu“) a v § 331 a násl. tr. por. („Dohoda o vině a trestu“). Podle § 232 odst. 1 tr. por. může prokurátor zahájit řízení o dohodě o vině a trestu na základě podnětu obviněného či i bez tohoto podnětu, v případě, že výsledky vyšetřování nebo zkráceného vyšetřování dostatečně odůvodňují závěr, že skutek je trestným činem a spáchal jej obviněný, který se ke spáchanému skutku přiznal, uznal vinu a důkazy nasvědčují pravdivosti tohoto přiznání.¹⁸⁹ Jestliže má státní zástupce za to, že byly splněny zákonné podmínky pro konání řízení o dohodě o vině a trestu, vyzve písemně obviněného a ostatní oprávněné osoby k vyjádření ohledně zahájení takového řízení (§ 3 odst. 3 vyhlášky č. 619/2005 Z. z). Pokud tyto osoby dají souhlas, prokurátor zahájí řízení o dohodě o vině a trestu a předvolá k řízení obviněného a o čase a místě řízení uvedomí obhájce, poškozeného, případně další oprávněné osoby. O řízení se sepíše záznam. Jestliže obviněný přizná spáchání skutků, uzná vinu a souhlasí s navrženým trestem a jsou splněny další zákonné podmínky, prokurátor s obviněným uzavře dohodu o vině a trestu. Následně prokurátor podá

¹⁸⁶ BURDA, Eduard, ČENTÉŠ, Josef, In: ŠČERBA, Filip, a kol. op. cit. sub 5, s. 55.

¹⁸⁷ VESELÁ, Hana. *Dohoda o vině a trestu v USA, Německu a na Slovensku*. Parlament ČR. Kancelář Poslanecké sněmovny. Parlamentní institut. Srovnávací studie, 2009, č. 1, s. 7. Dostupné na: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=53057>.

¹⁸⁸ KLÁTIK, Jaroslav, In: JELÍNEK, Jiří, (ed.). *Alternativní řešení trestních věcí, Sborník z mezinárodní vědecké konference Olomoucké právnické dny 2015*. Praha: Leges, 2015, s. 95.

¹⁸⁹ ZŮBEK, Jan. op. cit. sub 184, s. 99-101.

soudu návrh na schválení uzavřené dohody.¹⁹⁰ Pokud nedošlo k dohodě o náhradě škody, prokurátor podle § 232 odst. 4 tr. por. navrhne, aby soud poškozeného odkázal s nárokem na náhradu škody či její části na občanské soudní řízení nebo jiné řízení.

Zajímavým a od českého práva odlišným je ustanovení § 232 odst. 5 a 6 tr. por. To stanoví, že pokud nedojde v dohodovacím řízení k dohodě o trestu, prokurátor podá obžalobu, ve které uvede obviněným přiznaný skutek, jeho právní kvalifikaci, uznání viny, a požádá soud, aby provedl hlavní líčení a rozhodl o trestu a dalších výrocích, které mají ve výroku o vině podklad. Podobně je tomu tak, pokud obviněný uzná vinu jen zčásti. Toto by mohlo v obviněných a obhájcích vyvolat obavy, že přizná-li se obviněný ke spáchání skutků a uzná-li svou vinu a následně nedojde k dohodě o trestu, bude se v následujícím hlavním líčení projednávat jen druh a výše ukládaného trestu. Tyto obavy však nejsou podle Kurilovské a Trylče důvodné. Podle nich může obviněný v přiznání o spáchání skutků a v uznání viny uvést, že tak činí pouze pro potřeby dohodovacího řízení. V následném hlavním líčení uvede, že je nevinný a k uznání viny byl přemluven. Soud by potom měl provést řádné dokazování bez prejudikované viny.¹⁹¹ Dle mého názoru by se k přiznání ke spáchání skutku a uznání viny nemělo přihlížet ze zákona. Lze připustit možnost, aby bylo možné použít doznání obviněného na jeho vlastní žádost. I přesto, že obviněný prohlásí, že doznání činí jen pro dohadovací řízení, může mít obavy, zda jeho doznání nebude použito proti němu. Zákonná úprava nedává obviněnému žádnou záruku, že by doznání činěné jen pro účely dohody nemohlo být následně použito ve smyslu § 232 odst. 5 tr. por. Proto si myslím, že slovenská právní úprava znemožňuje svobodné rozhodování obviněného, který by neměl být v následujícím soudním řízení postihován za to, že se doznal ke spáchání skutku výměnou za mírnější trest.

Slovenská právní úprava umožňuje sjednat dohodu o vině a trestu i v řízení proti mladistvému. Je zde nutný souhlas zákonných zástupců a obhájce mladistvého (§ 232 odst. 2 tr. por.). Řízení o dohodě o vině a trestu není na Slovensku samo o sobě důvodem nutné obhajoby.¹⁹² Uzavřená dohoda by měla podle § 232 odst. 8 tr. por. obsahovat označení účastníků, datum, místo a čas sepsání, popis skutku, druh, výměru a způsob výkonu trestu, rozsah a způsob náhrady škody, byla-li činem způsobena a ochranné opatření, přichází-li v úvahu jeho uložení. Podle § 232 odst. 9 tr. por. dohodu podepíší prokurátor, obviněný, obhájce a případně i

¹⁹⁰ BURDA, Eduard, ČENTÉŠ, Josef, In: ŠČERBA, Filip, a kol. op. cit. sub 5, s. 58.

¹⁹¹ KURILOVSKÁ, Lucia, TRYLČ, Milan, In: ŠČERBA, Filip, a kol. op. cit. sub 5, s. 71-72.

¹⁹² VICHEREK, Roman. *Proč máme tak málo dohod o vině a trestu*. Trestněprávní revue, 2018, č. 11-12, s. 247.

poškozený. Jestliže dohoda uzavřena nebyla, provede o tom prokurátor záznam do spisu (§ 232 odst. 10 tr. por.).

Poté, co je návrh dohody o vině a trestu doručen soudu, je návrh přezkoumán předsedou senátu. Předseda senátu podle obsahu návrhu a podle obsahu spisu buď návrh dohody o vině a trestu odmítne nebo určí termín veřejného zasedání k rozhodnutí o návrhu dohody o vině a trestu (§ 331 odst. 1 tr. por.). Návrh je možné odmítnout pro závažné porušení procesních předpisů, zejména pro porušení práva na obhajobu, nebo pokud je navržená dohoda zjevně nepřiměřená. V případě, že se jedná o zločinu, na který je zákonem stanoven trest odnětí svobody, jehož dolní hranice je nejméně dvanáct let, rozhodnutí o zjevné nepřiměřenosti dohody činí senát v neveřejném zasedání (§ 331 odst. 2 tr. por.). Proti usnesení o odmítnutí návrhu je podle § 331 odst. 3 tr. por. přípustná stížnost. Po nabytí právní moci usnesení o odmítnutí se věc podle § 331 odst. 4 tr. por. vrací do přípravného řízení.¹⁹³

Pokud soud neodmítl návrh dohody o vině a trestu, doručí jej obviněnému, jeho obhájci, poškozenému a jeho zmocněnci. Jestliže mladistvý v době konání veřejného zasedání nedovršil devatenáctý rok věku, doručí se návrh také jeho zákonnému zástupci a státnímu orgánu péče o mládež (§ 332 odst. 2 tr. por.). Je nutné zachovat lhůtu, kterou strany potřebují na přípravu na veřejné zasedání. Lhůtu je možné zkrátit jen se souhlasem stran (§ 332 odst. 3 tr. por.). O návrhu dohody o vině a trestu se koná veřejné zasedání, na jehož počátku prokurátor přečte návrh dohody a následně se předseda senátu dotazuje obviněného (§ 333 odst. 2 a 3 tr. por.). Předseda senátu kladením otázek zjistí, zda obviněný rozumí podanému návrhu, souhlasí se zkrácenou formou projednání věci, rozumí podstatě skutku, byl poučen o svých právech, rozumí podstatě řízení, rozumí právní kvalifikaci skutku, byl seznámen s trestními sazbami, dobrovolně přiznal a uznal vinu, souhlasí s navrženým trestem, trest přijímá a podřídí se výkonu trestu a ochrannému opatření a nahradí škodu v rozsahu dohody a zda si uvědomuje nemožnost podat odvolání proti rozsudku, kterým se dohoda schvaluje.¹⁹⁴

Jestliže obviněný odpoví na všechny otázky „ano“, může soud rozhodnout o skutku, jeho právní kvalifikaci, přiměřenosti trestu, ochranném opatření ve vztahu k obviněnému, jakož i o nároku na náhradu škody v rozsahu uvedeném v návrhu dohody o vině a trestu (§ 334 odst. 1 tr. por.). Pokud soud dohodu, která v navrženém znění není zjevně nepřiměřená, nepovažuje za spravedlivou, oznámí stranám své výhrady a strany mohou navrhnout nové znění dohody (§ 334

¹⁹³ ZŮBEK, Jan. op. cit. sub 184, s. 99-101.

¹⁹⁴ ZŮBEK, Jan. op. cit. sub 184, s. 99-101.

odst. 2 tr. por.). V případě, že soud dohodu o vině a trestu neschválí nebo obviněný odpověděl na některou z otázek „ne“, věc se usnesením vrací do přípravného řízení (§ 334 odst. 3 tr. por.). Pokud soud dohodu schválí, potvrdí to rozsudkem, který veřejně vyhlásí (§ 334 odst. 4 tr. por.). Proti rozsudku není přípustné odvolání ani dovolání s výjimkou dovolání z důvodu § 371 odst. 1 písm. c) (zásadní porušení práva na obhajobu).¹⁹⁵

Pokud soud dohodu o vině a trestu odmítne a po podání obžaloby se koná hlavní líčení, není možné přiznání ke spáchání skutku použít v hlavním líčení jako důkaz (§ 333 odst. 4 tr. por.). Zvláštní je, že toto ustanovení se týká pouze odmítnutí po přezkoumání návrhu dohody o vině a trestu předsedou senátu. Přitom by podobné ustanovení dávalo smysl i u neschválení dohody soudem ve veřejném zasedání.

V době zavádění dohody o vině a trestu do slovenské právní úpravy bylo cílem dosáhnout toho, aby bylo pomocí dohody a dalších odklonů vyřešeno až 80 % trestných věcí.¹⁹⁶ Z údajů, které jsou mi známy do roku 2017 je zřejmé, že tohoto cíle se dosáhnout nepodařilo. I přesto je možné říct, že se konkrétně dohodě o vině a trestu na Slovensku velmi daří. V roce 2010 byl institut dohody na Slovensku aplikován v 14,2 % trestních věcí, v roce 2013 v 15 % věcí a v roce 2017 v 11 % věcí. Stále se tak pohybujeme nad 10 %.¹⁹⁷ Ve srovnání s Českou republikou, kde byla do října 2020 dohoda aplikována jen zřídka, je institut dohody na Slovensku využíván velmi efektivně.

Se slovenskou právní úpravou dohody o vině a trestu lze dobře srovnávat tu českou především proto, že oba státy mají dlouholetou společnou minulost a jejich právní úprava vychází z právní úpravy společné. Na Slovensku se přitom dohoda o vině a trestu využívá mnohem častěji než u nás.¹⁹⁸ Je však možné, že se rozdíl aplikovaných dohod na Slovensku a v Česku časem zmenší, a to i díky zákonu č. 333/2020 Sb., který zavedl podstatné změny do institutu dohody v České republice.

Prvním ze zásadních rozdílů, který může ovlivnit počet uzavíraných dohod, je existence zkráceného přípravného řízení spolu s velmi častým způsobem ukončení trestního řízení formou trestního příkazu v České republice. Zkrácené přípravné řízení v ČR se zahajuje sdělením podezření (§ 179b odst. 3 tr. řádu). Policii je dána krátká dvoutýdenní lhůta k vyřízení věci, která

¹⁹⁵ ZŮBEK, Jan. op. cit. sub 184, s. 99-101.

¹⁹⁶ VESELÁ, Hana. op. cit. sub 187, s. 9.

¹⁹⁷ VICHEREK, Roman. op. cit. sub 192, s. 247.

¹⁹⁸ VICHEREK, Roman. op. cit. sub 192, s. 247.

se počítá ode dne, kdy policejní orgán sdělil podezřelému, že spáchání jakého skutku je podezřelý a který trestný čin je v takovém skutku spatřován (§ 179b odst. 4 tr. řádu). Tuto lhůtu může státní zástupce dle § 179f odst. 2 písm. a) tr. řádu prodloužit. Následně státní zástupce vydává návrh na potrestání, který zašle soudu. Soud pak může vydat trestní příkaz. Celý proces je velmi rychlý a pro státního zástupce i soud málo pracný. Oproti tomu u dohody o vině a trestu musí státní zástupce obeslat případné poškozené, sepsat dohodu se všemi náležitostmi, doručit obviněnému návrh dohody do vlastních rukou, případně splnit i další administrativně náročnější činnosti. I pro soud je vyřízení věci trestním příkazem daleko rychlejší než dohodou o vině a trestu. Pokud se státní zástupce rozhodne řešit věc dohodou v rámci zkráceného přípravného řízení může ho to stát daleko více času, než pokud by podal návrh na potrestání.¹⁹⁹ Zkrácené přípravné řízení se však může uplatnit jen u části trestných činů (§ 179a tr. řádu). Jestliže se zkrácené přípravné řízení aplikuje, bude pro státního zástupce zpravidla výhodnější podat návrh na potrestání. Tam, kde se zkrácené přípravné řízení užít nemůže (třeba u zvláště závažných zločinů), může být pro státního zástupce stále výhodné užít institut dohody o vině a trestu.

Slovenská právní úprava nezná ekvivalent zkráceného přípravného řízení, tak jak je upraveno v ČR. Slovenský trestný poriadok obsahuje úpravu zkráceného vyšetřování, u kterého se však následně podává obžaloba nikoliv návrh na potrestání nebo něco jiného. Na Slovensku tak použití zkráceného vyšetřování neznamena menší práci pro státního zástupce ani pro soud, jelikož se stále jedná na podkladě obžaloby. Nelze tedy srovnávat české zkrácené přípravné řízení a slovenské zkrácené vyšetřování.²⁰⁰ Vzhledem k tomu, že na Slovensku nemají obdobnou úpravu zkráceného přípravného řízení a na něj navazující návrh na potrestání, je zde velmi výhodné využívat dohodu o vině a trestu, která zkracuje trestní řízení mnohem více než klasická obžaloba. V Česku může zkrácené přípravné řízení a v jeho rámci podaný návrh na potrestání pro státního zástupce znamenat menší práci, a proto mu může dát i přednost před dohodou o vině a trestu.

Dalším rozdílem české a slovenské úpravy je možnost sjednat dohodu i v řízení proti mladistvému. Slovenská úprava nestanoví výjimky z možnosti sjednat dohodu a umožňuje tak sjednat dohodu prakticky ve všech případech. Z podstaty věci je možné vyloučit řízení proti uprchlému, jelikož není možné, aby ten, kdo pobývá v cizině či se skrývá, se mohl zúčastnit jednání o dohodě a prohlásil, že spáchal skutek. Jiná je situace v řízení proti mladistvému. Na Slovensku je možné uzavřít dohodu i s mladistvým, a to bez ohledu na to, zda v době řízení

¹⁹⁹ VICHEREK, Roman. op. cit. sub 192, s. 247.

²⁰⁰ VICHEREK, Roman. op. cit. sub 192, s. 247.

dovršil osmnáct let věku. Je zde nutný souhlas zákonných zástupců a obhájce.²⁰¹ Jsem toho názoru, že nemožnost sjednat dohodu v řízení proti mladistvým, kterým je méně než osmnáct let v době řízení, tak jak je tomu v ČR, je správné řešení. Vzhledem k tomu, že na věk osmnácti let se váže i plná svéprávnost mladistvého, nemělo by být možné, aby ne zcela svéprávný člověk uzavíral dohodu, která má tak podstatný význam pro jeho život.

Již bylo zmiňováno, že rozdílnou úpravou je i obžaloba, která je podávána po nesjednání dohody o vině a trestu, a to spolu s přiznaným skutkem. Soud následně rozhoduje pouze o trestu (§ 232 odst. 5 a 6 tr. por). K tomuto jsem se již vyjadřovala výše.

Vhodné je také zmínit odměňování obhájců na Slovensku za činnost, která souvisí s dohodou o vině a trestu. Podle § 14 odst. 1, 2 a 7 vyhlášky Ministerstva spravdnosti SR č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytnutie právnych služieb, ve znění pozdějších předpisů, patří obhájci odměna ve výši čtyřnásobku základní sazby tarifní odměny za jeden úkon, jestliže dohoda byla soudem schválena před podáním obžaloby. Takto se odměna určuje pouze v případech nutné obhajoby a v případě, že se tak obhájce s obviněným dohodne.²⁰² V českém právu naproti tomu není žádná taková zvláštní odměna stanovena.

Ještě donedávna byla úprava na Slovensku a v Česku jiná i v tom, že ta slovenská umožňovala uzavírat dohodu i u zvlášt' závažných zločinů, zatímco ta česká ne. Také se v ČR vyžadovala při sjednávání dohody vždy nutná obhajoba, na Slovensku tomu tak nebylo. Tyto rozdíly byly překonány změnami, které zavedl do české právní úpravy zákon č. 333/2020 Sb. V ČR již samotné sjednávání dohody již také není důvodem nutné obhajoby a je možné uzavírat dohodu i u zvlášt' závažných zločinů. Úprava dohody o vině a trestu v Česku se tak stále více podobá úpravě slovenské.

5.2 USA

Právo Spojených států hovoří o institutu tzv. plea of guilty neboli „uznání viny“. Tomuto uznání viny někdy předchází fáze dohadování mezi žalobcem a obhájcem o tom, za jakých podmínek by byl obžalovaný ochoten přiznat svou vinu. Jde tedy o neformální postup, na jehož základě může obžalovaný přiznat svou vinu výměnou za mírnější trest či jinou výhodu.

²⁰¹ VICHEREK, Roman. op. cit. sub 192, s. 247.

²⁰² KURILOVSKÁ, Lucia, TRYLČ, Milan, In: ŠČERBA, Filip, a kol. op. cit. sub 5, s. 71-72.

Obviněný se vzdává práva na projednání věci soudem a obžaloba slibuje, že zeslabí své obvinění či navrhne nižší trest.²⁰³

Dále zná právní úprava USA pojem *nolo contendere*, který lze přeložit jako „nechci se přít“. Pokud obviněný využije práva *nolo contendere*, je mu uložen trest, jako kdyby se doznal, avšak oproti *plea of guilty* nemůže být přiznání dle *nolo contendere* použito jako důkaz v soukromoprávním řízení. Obviněný se také může vyjádřit, že se cítí být nevinný a nechce vyjednávat. Instituty *plea of guilty*, *nolo contendere* a vyjádření obviněného, že se cítí být nevinný, jsou upraveny pravidlem 11 federálního trestního řádu (Rule 11 of the Federal Rules of Criminal Procedure).²⁰⁴

Institut *plea of guilty* má ve Spojených státech mnohem delší minulost než dohoda o vině a trestu v Česku a Slovensku. Důvodem pro vznik *plea of guilty* byla přetíženost soudů, vzestup profesionality policie, veřejných žalobců i obhájců, větší složitost a finanční zatíženost porotního soudního procesu a změny v trestní legislativě. Počátky lze hledat v polovině 19. století. Na konci 19. století byl institut *plea bargaining* standardně využíván americkými, zejména městskými soudy.²⁰⁵ Na počátku 20. století se institutu *plea of guilty* využívalo čím dál častěji. Jedna studie zjistila, že mezi lety 1900 a 1907 uznalo svou vinu okolo 80 % obviněných. V roce 1967 se k uznávání viny pozitivně vyjádřila zpráva prezidentské komise pro vymáhání práva a správu spravedlnosti. Zpráva posvětila uznávání viny v praxi a doporučila jej využívat i nadále. Vyjednávání o vině se v 20. století stalo součástí běžné praxe.²⁰⁶

K dohodě o vině a trestu se několikrát vyjadřoval i Nejvyšší soud USA. Ten například v roce 1970 rozhodl, že je přijatelné odměňovat obžalované sníženými tresty výměnou za jejich přiznání (*Brady v. Spojené státy*). V tom samém roce Nejvyšší soud judikoval, že obžalovaní mohou uzavřít dohodu i přesto, že se cítí být fakticky nevinní (*Carolina v. Alford*). V dalším případě v roce 1971 Nejvyšší soud rozhodl, že obžalovaní mají právo na opravný prostředek, jestliže státní zástupce porušil podmínky stanovené v dohodě (*Santobello v. New York*). V roce 1978 Nejvyšší soud připustil, že státní zástupci mohou obviněnému hrozit vznesením dalších

²⁰³ VESELÁ, Hana. op. cit. sub 187, s. 2.

²⁰⁴ ZŮBEK, Jan. op. cit. sub 184, s. 89.

²⁰⁵ VESELÁ, Hana. op. cit. sub 187, s. 2.

²⁰⁶ Meyer, Jon'a F. *Plea bargaining*. Encyclopedia Britannica, 26. února 2020, dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/plea-bargaining>

obvinění, pokud obviněný odmítá smlouvat a obvinění, kterými se hrozí, jsou platná (Bordenkircher v. Hayes).²⁰⁷

Jak bylo zmíněno právní úpravu nalezneme v pravidlu 11 FTŘ. Podle pravidla 11(a) FTŘ se může obviněný doznat (plea of guilty), prohlásit nevinnu nebo vyjádřit vinu formou nolo contendere. Jestliže se obviněný nijak nevyjádří ke své vině, soud prohlásí, že se obžalovaný cítí být nevinný. Pro využití plea of guilty je dále nutné splnit požadavky, které jsou obsažené v pravidle 11(b) FTŘ. Soud musí obviněného poučit o následujících skutečnostech a zjistit, zda jim rozumí. Těmito skutečnostmi například jsou: obviněný má právo tvrdit svoji nevinnu; obviněný má právo na řízení před porotou; obviněný má právo být zastoupen zástupcem; obviněný se těchto práv vzdá, pokud soud přijme plea of guilty nebo nolo contendere; obviněný zná minimální výměru trestu. Poučovací povinnost byla předmětem sporu v případě McCarthy v. United States²⁰⁸, kdy se navrhovatel pokoušel zrušit své doznání na základě toho, že podle něj nebylo učiněno v souladu s pravidlem 11(b) FTŘ. Navrhovatel se sice doznal a prohlásil, že rozumí důsledkům uznání viny, avšak na počátku jednání o vyhlášení rozsudku prohlásil, že jeho skutek byl pouze nedbalostní. Jednalo se však o čin, který vyžadoval úmysl. Soud vynesl rozsudek, který navrhovatel napadl. Podle odvolacího soudu je poučení podle pravidla 11(b) FTŘ velmi důležité, jelikož se obviněný uznáním viny vzdává některých ústavních práv. Navrhovatel u soudu trval na tom, že jeho jednání bylo nedbalostní, ačkoliv trestný čin, pro který byl nakonec uznán vinným, vyžadoval úmysl. To nasvědčuje tomu, že obviněný nerozuměl plně povaze trestného činu, a proto bylo navrhovateli umožněno, aby se ke své vině vyjádřil znovu.²⁰⁹

Podle pravidla 11(b) FTŘ se musí soud dále ujistit, že vyjádření o vině nebo využití práva nolo contendere obviněný učinil dobrovolně. Také se soud přesvědčí, že přiznání není výsledkem násilí či strachu. Toto bylo podpořeno i rozhodnutím ve věci Godinez v. Moran²¹⁰, kdy šlo o případ mentálně postiženého muže, který se přiznal k vraždě a byl odsouzen k trestu smrti. Tento muž podal opravný prostředek, kde se hájil tím, že neměl způsobilost se doznat. Nejvyšší soud USA rozhodl, že soud musí zkoumat způsobilost obviněného a také to, zda se obviněný doznal vědomě a svobodně.²¹¹

²⁰⁷ Meyer, Jon'a F. op. cit. sub 206.

²⁰⁸ McCarthy v. United States, 384 U. S. 459, 89 S. Ct 1166, 22 L. Ed. 2d 418 (1969).

²⁰⁹ ZŮBEK, Jan. op. cit. sub 184, s. 90-92.

²¹⁰ Godinez v. Moran, 509 U.S. 389 (1993).

²¹¹ ZŮBEK, Jan. op. cit. sub 184, s. 90-92.

Pravidlo 11(b) FTR také stanoví, že před vynesením rozhodnutí o vyjádření o vině musí soud určit, že je dán faktický základ pro takové vyjádření. Je nutné zjistit, zda skutek, na který se vztahuje doznání obviněného, odpovídá danému trestnému činu. Ustanovení má chránit obviněné, kteří si neuvědomují, že jejich jednání nenaplnuje znaky toho kterého trestného činu.²¹²

Postup pro dohadovací řízení je stanoven v pravidlu 11(c) FTR. Dohodu může sjednat veřejný žalobce s obviněným či jeho zmocněncem. Soud se těchto jednání účastnit nesmí. Jestliže se obviněný dozná nebo využije institutu *nolo contendere*, je možné uzavřít dohodu a v ní například určit, že žalobce nebude podávat obžalobu za ostatní skutky, které jsou obviněnému kladeny za vinu.²¹³ Právo Spojených států umožňuje veřejnému žalobci slíbit obviněnému mnohem větší výhody než právo v České republice. Nabízí se otázka, zda doznání motivované obrovskými výhodami je skutečně dobrovolné. V případě *Brady v. United States*²¹⁴ bylo rozhodnuto, že dobrovolným doznáním je i takové, které je motivováno snahou vyhnout se trestu smrti.²¹⁵ Je zde možné pozorovat velký rozdíl oproti požadavkům kladeným na dohodu o vině a trestu Evropským soudem pro lidská práva. Podle judikatury ESLP²¹⁶ nesmí být dohoda jedinou možností, jak se vyhnout trestu natolik závažnému, že by byl v rozporu s čl. 3 EÚLP čili zákazem mučení. Trest smrti je přitom bezpochyby větší hrozbou než mučení.

Pravidlo 11(c) FTR upravuje dále postup soudu. Strany musejí uzavřenou dohodu zveřejnit v rámci veřejného zasedání u soudu, pokud není shledán důvod, aby došlo k odhalení dohody bez účasti veřejnosti. Soud zhodnotí dohodu a následně jí může schválit, zamítnout nebo rozhodnutí o ní odložit.²¹⁷ To, jestli soud dohodu schválí či zamítne, záleží pouze na jeho uvážení. Jakmile soud prohlášení viny přijme a vysloví souhlas s dohodou, má toto prohlášení povahu pravomocného odsouzení. V řízení se dále pokračuje rozhodováním o trestu.²¹⁸

V pravidle 11(d) FTR je upraveno zpětvzetí doznání nebo *nolo contendere*. Obviněný může vzít doznání nebo *nolo contendere* zpět předtím, než soud přijme prohlášení viny, a to z jakéhokoliv důvodu nebo i bez udání důvodu. Dále je možné učinit zpětvzetí poté, co soud

²¹² ZÚBEK, Jan. op. cit. sub 184, s. 93.

²¹³ ZÚBEK, Jan. op. cit. sub 184, s. 93.

²¹⁴ *Brady v. Spojené státy*, 397 U. S. 742, 90 S. Ct. 1463, 25 L. Ed. 2d 747 (1970).

²¹⁵ ZÚBEK, Jan. op. cit. sub 184, s. 94.

²¹⁶ Rozhodnutí ESLP ze dne 6.7.2010, č. 24027/07, § 168, ve věci *Babar Ahmad a ostatní proti Spojenému království*.

²¹⁷ ZÚBEK, Jan. op. cit. sub 184, s. 96.

²¹⁸ VESELÁ, Hana. op. cit. sub 187, s. 4.

prohlášení viny přijme, ale zároveň před vynesením rozsudku o trestu, jestliže soud zamítne dohodu nebo obžalovaný prokáže spravedlivý a řádný důvod pro žádost o zpětvzetí.²¹⁹

V právu Spojených států není uznání viny nijak striktně omezeno a je tak možné uznat svou vinu v podstatě u jakéhokoliv trestného činu. Obviněný uznává svou vinu pod přísahou v hlavním líčení. Přiznání a soudem schválená dohoda se pak stávají součástí protokolu.²²⁰

Dohoda o uznání viny výrazně zkracuje soudní řízení. Ve Spojených státech je dohodou o uznání viny vyřízeno zhruba 90 % případů. Nejčastěji je institut využíván u jednání, které by podle našeho práva naplňovaly znaky přestupků. K doznání se obvinění uchylují zejména, pokud jde o od začátku jasný případ. O zachování dohod v právním řádu Spojených států se vedou diskuse. Pro zachování dohod svědčí skutečnost, že se díky nim řízení podstatně zrychlí a tím se i ušetří na nákladech, které by v případě klasických soudních řízení společnost nedokázala hradit. Odpůrci dohod jsou toho názoru, že doznání vede k nesprávným a nepřesným závěrům, jelikož je případ vyřizován na základě irelevantních skutečností, které nemají nic společného s nápravným působením na obviněného. Může se pak stát, že důsledkem dohody bude pachateli závažné trestné činnosti uložen velmi mírný trest, nebo že dojde k odsouzení nevinného. K posledně zmíněnému případu může dojít, pokud by obviněný, přestože skutek nespáchal, učinil doznání ze strachu, že by v hlavním líčení mohl být odsouzen k mnohem horšímu trestu.²²¹ Myslím, že je těžké posuzovat kvalitu institutu dohod o uznání viny v právním systému, který je od toho našeho kontinentálního velmi odlišný. Přesto jsem toho názoru, že podoba dohody o vině a trestu, tak jak ji vykresluje evropská judikatura s požadavky na zachování práva na spravedlivý proces, dává obviněným mnohem větší záruky. Přikláním se k názoru, že doznání (ve smyslu právní úpravy USA) může vést k nesprávným závěrům, když i nevinný obviněný může učinit doznání ze strachu, že v hlavním líčení obdrží mnohem horší trest. Přitom si myslím, že odsouzením nevinného by se mělo předcházet ještě více než zdlouhavým soudním procesům.

Z výše zmíněné analýzy právní úpravy Spojených států vyplývá, že ve srovnání s Českou republikou je jejich pojetí dohody o vině a trestu značně odlišné. Tak například ve Spojených státech soud nejprve přijme doznání obviněného a až potom rozhoduje o trestu. V České republice soud rozhoduje o celé dohodě jako celku. Dále zatímco obviněný ve Spojených státech činí úplné doznání, obviněný v České republice pouze prohlašuje, že spáchal skutek, pro který je stíhán. V doznání a prohlášení o spáchání skutku je přitom značný rozdíl. Doznání zahrnuje

²¹⁹ ZŮBEK, Jan. op. cit. sub 184, s. 96.

²²⁰ VESELÁ, Hana. op. cit. sub 187, s. 3.

²²¹ VESELÁ, Hana. op. cit. sub 187, s. 3.

všechny okolnosti naplňující všechny znaky skutkové podstaty (včetně zavinění) a právní kvalifikaci skutku.²²² Naopak prohlášení o spáchání skutku v žádném případě nemůže prejudikovat otázku viny.²²³

Další odlišností je, že ve Spojených státech je možné uzavírat dohodu i u jednání, která by v České republice naplňovala znaky přestupků. Je to tím, že americké právo nezná speciální úpravu přestupků, tak jak je tomu běžně v kontinentálním právním systému. Ve Spojených státech jsou všechny činy, které by u nás spadaly do kategorie přestupků, vyřizovány formou soudního řízení.²²⁴

Také je možné poukázat na odlišné možnosti státních zástupců v obou zemích, co se týče vyjednávací fáze. Americký trestní proces je ovládán principem *opportunity*, který vytváří státnímu zástupci poměrně široké pole působnosti při vyjednávání s obviněným o vině a trestu. Státní zástupce ve Spojených státech může obviněnému výměnou za rychlé doznání nabídnout například slib nestíhání jiného skutku, a to třeba i závažnějšího, než ke kterému se obviněný doznává. Naproti tomu český trestní proces je ovládán zásadou *legality*, byť je tato zásada čím dál více prolamována změnami trestního řádu ve prospěch zásady *opportunity*. Státní zástupce je stále povinen stíhat všechny trestné činy, o kterých se dozví. V rámci české právní úpravy by se dalo uvažovat jedině o neformálním slibu státního zástupce, že stíhání ohledně zbývajících skutků zastaví pro neúčelnost podle § 172 odst. 2 písm. a) tr. řádu.²²⁵

Je možné uzavřít, že dohoda o uznání viny ve Spojených státech se tolik liší od dohody o vině a trestu v České republice především kvůli odlišnosti obou právních systémů, kdy na jedné straně stojí angloamerický a na té druhé kontinentální. Z toho vycházejí i rozdílné pohledy Evropského soudu pro lidská práva a Nejvyššího soudu USA.

²²² ŘÍHA, Jiří, In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. op. cit. sub 4, s. 2257-2292.

²²³ ŠÁMAL, Pavel, ZEZULOVÁ, Jana, RŮŽIČKA, Miroslav, In: GRIVNA, Tomáš, ŠÁMAL, Pavel, VÁLKOVÁ, Helena. a kol. op. cit. sub 73, s. 577.

²²⁴ VESELÁ, Hana. op. cit. sub 187, s. 5.

²²⁵ ŘÍHA, Jiří, In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. op. cit. sub 4, s. 2257-2292.

6. Uplatňování dohody o vině a trestu v praxi a doporučení de lege ferenda

6.1 Používání dohody o vině a trestu v praxi

Při zavádění institutu dohody o vině a trestu zákonodárce očekával zrychlení trestního řízení a současně také jeho zjednodušení a zefektivnění. Urychlením vyřizování trestních věcí měly mít soudy větší prostor pro projednávání závažných trestných činů.²²⁶ Z těchto očekávaných přínosů lze vyvodit, že zákonodárce předpokládal hojné využívání dohody o vině a trestu v praxi. Ačkoliv nebyl z počátku stanoven cíl z kolika procent by se měla dohoda o vině a trestu v praxi využívat, rozhodně se předpokládalo alespoň takové využití, které bude mít odraz v rychlosti trestních řízeních jako celku. Jelikož se postupem času ukázalo, že se dohoda o vině a trestu v praxi nevyužívá skoro vůbec, bylo nutné přijmout určité změny. Tyto změny přinesl zákon č. 333/2020 Sb. Tento zákon zavedl například to, že dohoda o vině a trestu už není jako taková důvodem nutné obhajoby a dohodu je možné sjednat i u zvláště závažných zločinů. Tyto a jiné změny měly vést k tomu, že se výrazně zvýší užívání dohody o vině a trestu v praxi.

Na následující tabulce²²⁷ jsou zobrazeny údaje o využívání dohody o vině a trestu v období od roku 2012 do 31.8. 2020.²²⁸ V druhém sloupci je uveden počet podaných návrhů na schválení dohody o vině a trestu státními zástupci, přičemž číslo v závorce uvádí počet návrhů na schválení dohody o vině a trestu podaných u krajského soudu, coby soudu I. stupně. V třetím sloupci je zobrazen počet návrhů, kterým soud vyhověl.

Rok	Počet podaných návrhů na schválení dohod o vině a trestu	Počet soudem schválených dohod o vině a trestu
2012	29 (0)	3
2013	118 (2)	42
2014	86 (0)	36
2015	113 (1)	42
2016	95 (0)	38
2017	116 (2)	35

226 Sněmovní tisk 510/0. In psp.cz [online]. [cit. 2021-08-30]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=6&CT=510&CT1=0>.

227 Vzor tabulky použit z: MÁGROVÁ, Zuzana. *Dohoda o vině a trestu, diplomová práce*. Západočeská univerzita v Plzni, fakulta právnická, Plzeň, 2020.

228 Tabulka získána na základě žádosti o informace podané Ministerstvu spravedlnosti.

2018	139 (5)	34
2019	160 (1)	34
2020	269 (15)	80
2021 (do 31.8) ²²⁹	320 (48)	220

Z tabulky vyplývá, že do přijetí změn v roce 2020 se dohoda o vině a trestu téměř nevyužívala. Oproti tomu v roce 2021 je možné pozorovat značný nárůst uzavíraných dohod o vině a trestu, kdy jen za osm měsíců tohoto roku bylo uzavřeno dvakrát více dohod než za celý rok 2019. Dále z tabulky vyčteme, že oproti rokům předešlým se v roce 2021 podalo mnohem více návrhů na schválení dohody u krajského soudu, coby soudu I. stupně. To je zřejmě kvůli tomu, že se umožnilo dohodu o vině a trestu sjednávat i u zvlášť závažných zločinů, u kterých je často dána příslušnost krajského soudu podle § 17 odst. 1 tr. řádu.

Návrhy dohod mají po změnách v roce 2020 mnohem větší úspěch u soudu. Zatímco v roce 2012 byly návrhy dohod schváleny soudem v zhruba 10,3 %, v roce 2019 v 21,25 %, v roce 2021 tomu bylo zatím v 68,75 %. Dohody jsou tak nejenom častěji uzavírány, ale i častěji schvalovány soudem.

Je možné uzavřít, že se v praxi dohoda o vině a trestu využívá stále častěji, a to především díky legislativním změnám v roce 2020. Stále se však využívání dohody v České republice nevyrovná Slovensku nebo Spojeným státům. Jak bylo však popsáno výše, Slovensko postupně Česká republika dohání a v budoucnu se počet uzavíraných dohod nejspíš vyrovná. Co se týče Spojených států, kde se uzavírají dohody zhruba v 80 % případů, je těžké se jim vyrovnat, jelikož náš kontinentální systém práva je založen na principech, které tak značné využívání dohody o vině a trestu neumožňují.

6.2 Doporučení de lege ferenda

Dohoda o vině a trestu je zakotvena v českém právním řádu poměrně krátkou dobu. Ze začátku se tento institut neuchytil téměř vůbec, jak vyplývá z výše uvedené tabulky. Zákonodárce na to reagoval změnami v roce 2020, po kterých volala i velká část praxe. Ačkoliv tyto změny zvýšily využívání dohody o vině a trestu v praxi, stále lze v právní úpravě nalézt určité nedostatky. Tyto nedostatky bych ráda níže zmínila a doporučila jejich napravení.

²²⁹ Statistické období se vždy uzavírá počátkem následujícího roku, data za rok 2021 jsou předběžná, přičemž i v datech za leden až srpen 2021 ještě může dojít ke změnám.

1. Dohodu o vině a trestu může nyní sjednat i osoba omezená ve svéprávnosti. Podle mého názoru by se mělo stanovit omezení, které by znemožnilo dohodu o vině a trestu sjednat s osobami s omezenou svéprávností. Důvodem je to, že podle judikatury ESLP musí platné vzdání se procesních práv, ke kterému v řízení o dohodě o vině a trestu dochází, naplňovat znaky srozumitelného rozhodnutí. Jestliže rozhodnutí o vzdání se procesních práv bude činit osoba omezená ve svéprávnosti nemusí se jednat o rozhodnutí srozumitelné, a tedy nemusí dojít k platnému vzdání se procesních práv v řízení o dohodě o vině a trestu. Trestní příkaz přitom proti osobě, jejíž svéprávnost je omezena, také vydat nelze.

Dále je možné poukázat na paralelu s omezením sjednat dohodu o vině a trestu u mladistvých, kteří nedosáhli věku 18 let. Omezení sjednat dohodu u mladistvých se aplikuje do nabytí 18 let mladistvého. Na tento věk je přitom navázáno i nabytí plné svéprávnosti, a tedy účelem této normy nejspíš je chránit mladistvé, kteří zatím nedosáhli plné svéprávnosti, před uzavřením dohody, které nemusí zcela rozumět. Z těchto důvodů mám za to, že by bylo vhodné stanovit omezení, které zakáže sjednávat dohodu s osobami, které jsou omezeny ve svéprávnosti na základě rozhodnutí soudu.

2. Zákonodárce by měl jasně v zákoně vymezit termíny *prohlášení viny*, *doznání* a *prohlášení, že spáchal skutek, pro který je stíhán*. Podmínkou pro sjednání dohody o vině a trestu je podle § 175a odst. 3 tr. řádu *prohlášení obviněného, že spáchal skutek, pro který je stíhán*. Avšak jako důsledek nesjednání dohody je stanoveno v § 175a odst. 7 tr. řádu, že se v dalším řízení nepřihlíží k *prohlášení viny* obviněného. Stejný důsledek stanoví i § 314s tr. řádu, podle kterého se po vrácení věci do přípravného řízení k *prohlášení viny* obviněného nepřihlíží. Podobně stanoví i § 206b odst. 4 tr. řádu pro dohody sjednávané po zahájení hlavního líčení. Ze zákona nevyplývá, proč zákonodárce používá termín *prohlášení, že spáchal skutek* v případě stanovení podmínky pro sjednání dohody a termín *prohlášení viny* jako důsledek nesjednání dohody či vrácení věci do přípravného řízení.

Prohlášení viny přitom dle mého má stejnou povahu jako *doznání* čili zahrnuje všechny znaky skutkové podstaty včetně zavinění a právní kvalifikaci skutku. Tím, že v prohlášení viny neboli doznání obviněný souhlasí i s právní kvalifikací může to mít pro něj závažnější důsledky, než kdyby jen prohlásil, že spáchal skutek.²³⁰ To jsou však pouze mé úvahy a praxe v užívání těchto termínů není jednotná. Tak například Gondeková je toho názoru, že *doznání* je totožné s *prohlášením obviněného, že spáchal skutek* a *prohlášení viny* je obsahově širší než oba dříve

²³⁰ ŘÍHA, Jirí, In: ŠÁMAL, Pavel, a kol. op. cit. sub 4, s. 2257-2292.

zmíněné pojmy.²³¹ Myslím, že by se terminologie měla sjednotit, aby bylo přesně stanoveno, co dané termíny zahrnují (zda například i zavinění a právní kvalifikaci). Obvinění by měli mít jistotu, jakou jejich přiznání bude mít hodnotu.

3. Možnost vzít návrh na schválení dohody o vině a trestu zpět je v zákoně zakotvena pouze ve prospěch státního zástupce (§ 314o odst. 5 tr. řádu). Myslím si, že by bylo vhodné v zákoně výslovně stanovit možnost odstoupit od sjednané dohody o vině a trestu i u obviněného. Právo obviněného odstoupit od sjednané dohody o vině a trestu bylo potvrzeno i rozhodnutím Ústavního soudu²³², ve kterém soud souhlasil s názorem Nejvyššího soudu, že jestliže má být institut dohody o vině a trestu projevem rovného postavení stran, musejí tyto strany mít také v zásadě stejnou možnost dispozice s dohodou. Přestože praxe uznává právo obviněného odstoupit od uzavřené dohody, bylo by vhodné dát obviněnému záruku tohoto práva jeho výslovným zakotvením v zákoně.

4. Do úpravy advokátního tarifu by bylo vhodné doplnit zvláštní odměňování obhájců za činnost související s dohodou o vině a trestu. Je možné inspirovat se slovenskou právní úpravou, která obhájcům přiznává odměnu ve výši čtyřnásobku základní sazby tarifní odměny za jeden úkon, pokud je dohoda schválena soudem před podáním obžaloby. Myslím, že je potřeba motivovat obhájce k uzavírání dohod o vině a trestu a zvýšení jejich odměn je pro to vhodnou cestou. Pro některé obhájce může být stále institut dohody o vině a trestu nový a nemusejí znát všechny jeho výhody a nevýhody. Pokud by však věděli, že mohou získat zvláštní odměnu, mohlo by je to vést k důkladnému nastudování institutu. Celkově by se pak dohoda o vině a trestu ještě více užívala v praxi.

5. Zákon č. 333/2020 Sb. sice zrušil jako důvod nutné obhajoby to, že se sjednává dohoda o vině a trestu, stále se však v řízení o dohodě může uplatnit jiný z důvodů nutné obhajoby. Může jít například o nutnou obhajobu u osoby omezené ve svéprávnosti. Pokud je tedy dán důvod nutné obhajoby musí se obhájce účastnit celé fáze sjednávání dohody o vině a trestu (§ 175a odst. 3 tr. řádu). Avšak účast obhájce na veřejném zasedání, ve kterém se rozhoduje o schválení či neschválení dohody, povinná není, resp. zákon ji nevyžaduje (§ 314q odst. 1 tr. řádu). Domnívám se, že jestliže je dán důvod nutné obhajoby, měl by být obhájce přítomen nejen sjednávání dohody o vině a trestu, ale také rozhodování o této dohodě. Fáze, ve které soud

²³¹ GONDEKOVÁ, Šárka. Prohlášení viny jako kvalifikované doznání nekvalifikovaného. Advokátní deník, 28.5.2021, dostupné na: https://advokatnidenik.cz/2021/05/28/prohlaseni-viny-jako-kvalifikovane-doznani-nekvalifikovaneho/#_ftn9.

²³² Nalez Ústavního soudu ze dne 4. února 2020, sp. zn. I. ÚS 1860/19.

rozhoduje o návrhu na schválení dohody o vině a trestu není podle mého názoru o nic méně důležitá než fáze sjednávání dohody. Proto navrhuji do zákona doplnit povinnou účast obhájce na veřejném zasedání, ve kterém se rozhoduje o návrhu na schválení dohody, jestliže jde o případ nutné obhajoby.

6. V nynější právní úpravě může obviněný podat odvolání proti rozsudku, kterým byla dohoda schválena, pouze pokud je rozsudek v rozporu s navrženou dohodou. Myslím, že by bylo vhodné, aby měl obviněný možnost zpochybnit rozsudek i pro závažné procesní vady v rámci sjednávání dohody (například pro nepřípustný nátlak na obviněného, aby uzavřel dohodu o vině a trestu). Ačkoliv by taková závažná porušení měla být odhalena již soudem prvního stupně, nelze na to spoléhat. Navrhuji tak do § 245 odst. 1 tr. řádu doplnit možnost odvolání obviněného pro závažná procesní pochybení při sjednávání dohody o vině a trestu.

Závěr

Ve své diplomové práci se zabývám institutem dohody o vině a trestu. Cílem této diplomové práce bylo především zanalyzovat a zhodnotit současnou právní úpravu dohody o vině a trestu v České republice, porovnat české dohadovací řízení s tím na Slovensku a v USA, učinit výzkum využívání dohody o vině a trestu v praxi a na základě získaných informací navrhnout úpravu de lege ferenda.

První kapitola se zabývá otázkou, zda je možné dohodu o vině a trestu zařadit mezi odklony v trestním řízení. K zodpovězení této otázky bylo nutné nejprve vymezit samotný pojem odklonu. Vzhledem k tomu, že odklon není nikde v zákoně definován, jsou možná různá pojetí. Já jsem se nakonec přiklonila k širšímu pojetí odklonů a zahrнула do nich i dohodu o vině a trestu. Následně jsem nastínila vývoj odklonů v českém právním řádu.

Institut dohody o vině a trestu byl do českého trestního řádu zaveden relativně nedávno, a to v roce 2012. Již před tímto rokem tu však byly značné snahy o zavedení dohadovacího řízení do české právní úpravy. Těmto snahám a následnému vývoji dohody o vině a trestu po jejím zavedení se věnuje kapitola druhá. Významné změny do institutu dohody byly zavedeny zákonem č. 333/2020 Sb., který reagoval na nedostatečné užívání dohody o vině a trestu v praxi.

Dohoda o vině a trestu nepochybně narušuje některé základní zásady trestního řízení. Domnívám se však, že tyto zásahy jsou do určité míry přijatelné, pokud vezmeme do úvahy pozitiva, které může dohadovací řízení nabídnout, tedy výrazné zrychlení a zefektivnění trestního řízení. Institut dohody o vině a trestu by při bezpodmínečném lpění na základních zásadách nemohl být v praxi vůbec využíván. Při používání dohody o vině a trestu a také při možných budoucích změnách v její úpravě je však vhodné pamatovat na judikaturu Evropského soudu pro lidská práva ohledně práva na spravedlivý proces.

Součástí mé práce je i analýza současné právní úpravy dohody o vině a trestu. Poznatky z provedeného rozboru právní úpravy jsem následně využila při formulaci návrhů de lege ferenda. Mimo jiné navrhuji zavést určité další pojistky pro obviněné v rámci dohadovacího řízení, jako je třeba nemožnost sjednat dohodu o vině a trestu s osobou omezenou ve svéprávnosti nebo zavedení možnosti odvolat se proti rozsudku o schválení dohody i z důvodu závažných procesních pochybení.

V rámci mé práce jsem se zaměřila i na srovnání právních úprav dohadovacího řízení v České republice, na Slovensku a ve Spojených státech. Ukázalo se, že česká úprava se velmi podobá úpravě slovenské. Domnívám se však, že slovenské pojetí dává obviněným menší záruky než to české (například je na Slovensku možné použít uznání viny, které bylo získáno v rámci sjednávání dohody, v následném řízení o obžalobě). Po rozboru právní úpravy dohadovacího řízení ve Spojených státech jsem dospěla k závěru, že je velmi těžké ji porovnávat s českou úpravou. Je tomu tak především z důvodu rozdílných právních systémů (kontinentálního a angloamerického).

V rámci výzkumu zaměřeného na využití dohody o vině a trestu v praxi jsem vyzorovala velký nárůst uzavíraných i schvalovaných dohod po zavedení změn v roce 2020. Došlo také k nárůstu podaných návrhů na schválení dohody o vině a trestu u krajského soudu, coby soudu I. stupně. Změny, které zavedl zákon č. 333/2020 Sb., tak jistě měly pozitivní efekt na využívání dohod o vině a trestu v praxi.

Seznam zkratek

Tr. řád (trestní řád)	Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním
Tr. zákoník (trestní zákoník)	Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník
Zákon o soudnictví ve věcech mládeže	Zákon č. 218/2013 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů
Zákon o odpovědnosti právnických osob	Zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim
Tr. por.	Zákon č. 301/2005 Z.z., trestný poriadok
Zákon č. 333/2020 Sb.	Zákon č. 333/2020 Sb., Zákon, kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony
FTŘ	federální trestní řád

Seznam použitých zdrojů

1. Seznam použité literatury

1. BERANOVÁ, Andrea. *Dohoda o vině a trestu z pohledu práva na spravedlivý proces*. In: JELÍNEK, Jiří, a kol. *Ochrana základních práv a svobod v trestním řízení*, Praha: Leges, 2020, ISBN 978-80-7502-444-2.
2. BRŇÁKOVÁ, Simona, KORBEL, František. *Dohoda o vině a trestu*. *Trestněprávní revue*, 2008, č. 9.
3. DRAŠTÍK, Antonín, FENYK, Jaroslav, a kol. *Trestní řád (č. 141/1961 Sb.) – Komentář*. Vyd. 7., Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017, ISBN 978-80-7552-600-7.
4. FENYK, Jaroslav, CÍSAŘOVÁ, Dagmar, GŘIVNA, Tomáš, a kol. *Trestní právo procesní*. Vyd. 7., Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, ISBN 978-80-7598-306-0.
5. GONDEKOVÁ, Šárka. *Prohlášení viny jako kvalifikované doznání nekvalifikovaného*. *Advokátní deník*, 28.5.2021, dostupné na: https://advokatnidenik.cz/2021/05/28/prohlaseni-viny-jako-kvalifikovane-doznani-nekvalifikovaneho/#_ftn9.
6. GŘIVNA, Tomáš, ŠÁMAL, Pavel, VÁLKOVÁ, Helena, a kol. *Oběti trestných činů*. Vyd. 2., Praha: C.H.Beck, 2020, ISBN 978-80-7400-793-4.
7. JELÍNEK, Jiří. *Dohadovací řízení v trestním procesu a otázky související*. *Bulletin advokacie*, 2012, č. 10.
8. JELÍNEK, Jiří, a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. Praha: Leges, 2013, ISBN 978-80-8757-669-4.
9. JELÍNEK, Jiří, (ed.). *Alternativní řešení trestních věcí, Sborník z mezinárodní vědecké konference Olomoucké právnické dny 2015*. Praha: Leges, 2015, ISBN 978-80-7502-109-0.
10. JELÍNEK, Jiří, a kol. *Trestní právo procesní – minulost a budoucnost*. Praha: Leges, 2017, ISBN 978-80-7502-185-4.
11. JELÍNEK, Jiří, a kol. *Trestní právo procesní*. Vyd. 5., Praha: Leges, 2018, ISBN 978-80-7502-278-3.
12. JELÍNEK, Jiří, a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část*. Vyd. 7., Praha: Leges, 2019, ISBN 978-80-7502-380-3.
13. KMEC, Jiří, KOSAŘ, David, KRATOCHVÍL, Jan, BOBEK, Michal. *Evropská úmluva o lidských právech. Komentář*. Vyd. 1., Praha: C.H.Beck, 2012, ISBN: 978-80-7400-365-3.
14. KOCINA, Jan. *Velká novela trestních předpisů: Aktuální otázky dohody o vině a trestu*. *Bulletin advokacie*, 2020, č. 11.
15. KRÁL, Vladimír. *Dohoda o vině a trestu v návrhu novelizace trestního řádu*. *Právní rozhledy*, 2008, č. 20.
16. KUČERA, Jakub. *Novelizace dohody o vině a trestu a její možné dopady*. *Trestněprávní revue*, 2021, č. 2.
17. LOBOTKA, Andrej. *Dohoda o vině a trestu a její vztah k účelu trestu*. *Právní rozhledy*, 2012, č. 19.

18. MEYER, Jon'a F. *Plea bargaining*. Encyclopedia Britannica, 26. února 2020, dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/plea-bargaining>
19. MUSIL, Jan. *Dohoda o vině a trestu jako forma konsenzuálního trestního řízení*. Kriminallistika, 2008, č. 1.
20. ŠÁMAL, Pavel. *Nad poslaneckým návrhem novely trestního řádu směřujícím k zavedení dohavadovacího řízení do českého trestního procesu*. Právní rozhledy, 2005, č. 1.
21. ŠÁMAL, Pavel, a kol. *Trestní řád*. Vyd. 7., Praha: C.H.Beck, 2013, ISBN: 978-80-7400-465-0.
22. ŠÁMAL, Pavel, MUSIL, Jan, KUČTA, Josef, a kol. *Trestní právo procesní*. Vyd. 4., Praha: C.H.Beck, 2013, ISBN 978-80-7400-496-4.
23. ŠÁMAL, Pavel, DĚDIČ, Jan, GRIVNA, Tomáš, PÚRY, František, ŘÍHA, Jiří. *Trestní odpovědnost právnických osob. Komentář*. Vyd. 2., Praha: C.H.Beck, 2018, ISBN 978-80-7400-592-3.
24. ŠÁMAL, Pavel, ŘÍHA, Jiří, STRYA, Jan. *Odklony v justiční praxi – 1. část*. Trestněprávní revue, 2019, č. 9.
25. ŠČERBA, Filip, a kol. *Dohoda o vině a trestu a další prostředky racionalizace trestní justice*. Praha: Leges, 2012, ISBN 978-80-8757-630-4.
26. ŠČERBA, Filip. *Změny trestního zákoníku provedené novelou č. 333/2020 Sb. a jejich důsledky*. Trestněprávní revue, 2020, č. 4.
27. TEXL, David. *Dohoda o vině a trestu uzavřená v hlavním líčení – Qui bono?* Právní prostor, 26.5.2021.
28. VANTUCH, Pavel. *Trestní řízení z pohledu obhajoby*. Vyd. 2., Praha: C.H.Beck, 2019, ISBN 978-80-7400-750-7.
29. VANTUCH, Pavel. *K dohodě o vině a trestu mezi obžalovaným a státním zástupcem po přednesení obžaloby*. Bulletin advokacie, 2021, č. 4.
30. VESELÁ, Hana. *Dohoda o vině a trestu v USA, Německu a na Slovensku*. Parlament ČR. Kancelář Poslanecké sněmovny. Parlamentní institut. Srovnávací studie, 2009, č. 1. Dostupné na: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=53057>.
31. VICHEREK, Roman. *Proč máme tak málo dohod o vině a trestu*. Trestněprávní revue, 2018, č. 11-12.
32. ZŮBEK, Jan. *Odklony v trestním řízení*. Praha: Wolters Kluwer, 2019, ISBN 978-80-7598-245-2.

2. Seznam použitých internetových zdrojů

1. Sněmovní tisk 453/0. In psp.cz [online]. [cit. 2021-08-30]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=453&CT1=0>.
2. Sněmovní tisk 466/0. In psp.cz [online]. [cit. 2021-08-30]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=466&CT1=0>.

3. Sněmovní tisk 510/0. In psp.cz [online]. [cit. 2021-08-30]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=6&CT=510&CT1=0>.
4. Sněmovní tisk 574/0. In psp.cz [online]. [cit. 2021-08-30]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=5&CT=574&CT1=0>.
5. Sněmovní tisk 746/1. In psp.cz [online]. [cit. 2021-08-30]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=4&CT=746&CT1=1>.
6. Sněmovní tisk 836/0. In psp.cz [online]. [cit. 2021-08-30]. Dostupné z: <https://public.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=4&CT=836&CT1=0>.
7. Sněmovní tisk 466/0. In psp.cz [online]. [cit. 2021-11-03]. Dostupné z: <https://public.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=466&CT1=0>.

3. Seznam použitých právních předpisů

1. Zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky.
2. Usnesení předsednictva České národní rady o vyhlášení Listiny základních práv a svobod, Ústavní zákon č. 2/1993 Sb.
3. Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod.
4. Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů.
5. Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže), ve znění pozdějších předpisů.
6. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
7. Zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů.
8. Zákon č. 193/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.
9. Zákon č. 333/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.
10. Zákon č. 301/2005 Z. z., trestný poriadok.
11. Vyhláška Ministerstva spravdnosti Slovenskej republiky č. 619/2005 Z.z., o podmienkach a postupe prokurátora pri konaní o dohode o uznaní viny a prijatí trestu.
12. Pravidlo 11 federálního trestního řádu (Rule 11 of Federal Rules od Criminal Procedure).

4. Seznam použité judikatury

1. Bordenkircher v. Hayes, 434 U.S. 357 (1978).
2. Brady v. Spojené státy, 397 U.S. 742 (1970).
3. Carolina v. Alford, 400 U.S. 25 (1970).
4. Godinez v. Moran, 509 U.S. 389 (1993).
5. McCarthy v. United States, 384 U. S. 459 (1969).

6. Nález Ústavního soudu ze dne 4. února 2020, sp. zn. I. ÚS 1860/19.
7. Rozhodnutí ESLP ze dne 25.8.1987, č. 9912/82, ve věci Lutz proti Německu.
8. Rozhodnutí ESLP ze dne 6.7.2010, č. 24027/07, § 168, ve věci Babar Ahmad a ostatní proti Spojenému království.
9. Rozhodnutí ESLP ze dne 17.9.2009, č. 10249/03, § 135, ve věci Scoppola proti Itálii.
10. Rozhodnutí ESLP ze dne 29.4.2014, č. 9043/05, § 65, 89, ve věci Natsvlshvili and Togonidze vs. Georgia.
11. Rozhodnutí ESLP ze dne 5.10.2006, č. 58733/00, § 29-31, ve věci Sodadjiev vs. Bulharsko.
12. Rozhodnutí ESLP ze dne 27.2.1980, č. 6903/75, § 56, ve věci Deweer vs. Belgie.
13. Rozhodnutí ESLP ze dne 22.2.1996, č. 17358/90, § 48, ve věci Bulut proti Rakousku.
14. Rozhodnutí ESLP ze dne 23.11.1993, č. 14032/88, § 31, ve věci Poitrimol proti Francii.
15. Rozhodnutí ESLP ze dne 16.2.2021, č. 77587/12, § 31, ve věci V. C. L. a A. N. proti Spojenému království.
16. Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 7. 5. 1984 sp. zn. 3 Tz 6/84 [R 8/1985 tr.].
17. Santobello v. New York, 404 U.S. 257 (1971).

5. Seznam ostatních zdrojů

1. Pokyn obecné povahy Nejvyššího státního zastupitelství ze dne 3. září 2019, č. 9/2019.
2. Memorandum o součinnosti mezi Nejvyšším státním zastupitelstvím a Českou advokátní komorou ze dne 7. 12. 2018. Dostupné na: <https://www.cak.cz/assets/memorandum-o-soucinnosti.pdf>
3. Přípis nejvyššího státního zástupce JUDr. Pavla Zemana adresovaný předsedovi České advokátní komory JUDr. Vladimíru Jirouskovi ze dne 12. 2. 2020, č. j. 109/2020-14.
4. Informace o počtu podaných návrhů na schválení dohody o vině a trestu a o počtu schválených návrhů poskytnuté Ministerstvem spravedlnosti.
5. Porada nejvyššího státního zástupce s vrchními a krajskými státními zástupci konaná dne 26.1.2021, formou videokonference.

Dohoda o vině a trestu

Abstrakt

Předmětem práce je institut dohody o vině a trestu jakožto zvláštní způsob vyřizování trestních věcí. Podstatou dohody o vině a trestu je dohoda státního zástupce a obviněného, ve které se obviněný přiznává ke spáchání skutku, pro který je stíhán, výměnou za uložení mírnějšího trestu, než který by mu hrozil ve standartním trestním řízení. Jde o formu odklonu v trestním řízení, která má trestní řízení zrychlit a zjednodušit.

V českém právním řádu je dohoda o vině a trestu zakotvena poměrně krátkou dobu. K jejímu zavedení došlo v roce 2012. Vzhledem k tomu, že se v následujících letech dohoda o vině a trestu v praxi příliš neuchytila, bylo nutné přijmout určité změny. K těmto došlo v roce 2020 když se například umožnilo dohodu o vině a trestu sjednat i u zvláště závažných zločinů.

Práce je strukturovaná do šesti kapitol. V první kapitole se práce zabývá otázkou, zda je možné dohodu o vině a trestu zařadit mezi odklony v trestním řízení. K zodpovězení této otázky bylo nutné objasnit samotný pojem odklonu. Stručně se práce věnuje i historickému vývoji odklonů v českém právním řádu. Druhá kapitola nastiňuje historický kontext dohody o vině a trestu, včetně snah zákonodárce zavést dohadovací řízení již před rokem 2012. Zároveň kapitola pojednává o změnách, které byly zavedeny zákonem č. 333/2020 Sb.

Ve třetí kapitole práce zkoumá soulad dohody o vině a trestu se základními zásadami trestního procesu, jako jsou zásady dokazování, zasedá materiální pravdy a zásada veřejnosti. Dále se v této části práce rozebírá možný rozpor dohadovací řízení s právem na spravedlivý proces. Důraz je kladen i na judikaturu Evropského soudu pro lidská práva.

Následuje rozbor současné právní úpravy dohody o vině a trestu v kapitole čtvrté. Ta nejprve popisuje proces sjednávání dohody o vině a trestu a následně se věnuje řízení o jejím schválení. Do samostatné podkapitoly je vyčleněna dohoda o vině a trestu sjednávaná po zahájení hlavního líčení. V páté kapitole práce srovnává právní úpravu dohody o vině a trestu v České republice, na Slovensku a ve Spojených státech. Ve Spojených státech je brán zřetel i na judikaturu Nejvyššího soudu USA, která institut dohody o vině a trestu značně dotváří. Poslední kapitola zkoumá, jak moc je dohoda o vině a trestu využívána v praxi. Z dat získaných od ministerstva spravedlnosti je vytvořena tabulka, která zobrazuje počet uzavřených a počet schválených dohod

o vině a trestu. Na základě poznatků, získaných při psaní práce, jsou formulovány návrhy de lege ferenda, které by mohly současnou právní úpravu zlepšit.

Klíčová slova: dohoda o vině a trestu, odklony, trestní řízení

Agreement on guilt and punishment

Abstract

The subject of the work is the institute of an agreement on guilt and punishment as a special way of handling criminal cases. The essence of an agreement on guilt and punishment is an agreement between the public prosecutor and the accused, in which the accused confesses to committing the act for which he is being prosecuted, in exchange for imposing a lesser punishment than that which would threaten him in standard criminal proceedings. It is a form of diversion in criminal proceedings, which is intended to speed up and simplify criminal proceedings.

The agreement on guilt and punishment is enshrined in the Czech legal system for a relatively short period of time. It was introduced in 2012. As the guilt and punishment agreement did not materialize in practice in the following years, certain changes had to be made. These occurred in 2020 when, for example, an agreement on guilt and punishment was made possible for particularly serious crimes.

The work is structured into six chapters. The first chapter deals with the question of whether it is possible to classify the agreement on guilt and punishment among the diversions in criminal proceedings. To answer this question, it was necessary to clarify the very concept of diversion. The work also briefly deals with the historical development of diversions in the Czech legal system. The second chapter outlines the historical context of the agreement on guilt and punishment, including the efforts of the legislator to introduce conciliation proceedings before 2012. At the same time, the chapter discusses the changes that were introduced by Act No. 333/2020 Coll.

The third chapter examines the compliance of the agreement on guilt and punishment with the basic principles of the criminal process, such as the principles of evidence, material truths and the principle of publicity. Furthermore, this part of the thesis discusses the possible conflict between the conciliation procedure and the right to a fair trial. Emphasis is also placed on the case law of the European Court of Human Rights.

The following is an analysis of the current legislation on guilt and punishment in Chapter Four. It first describes the process of negotiating an agreement on guilt and punishment and then deals with the procedure for its approval. An agreement on guilt and punishment negotiated after

the commencement of the main trial is set aside in a separate subchapter. The fifth chapter compares the legal regulation of the agreement on guilt and punishment in the Czech Republic, Slovakia and the United States. In the United States, the case law of the US Supreme Court is also taken into account, which considerably completes the institute of an agreement on guilt and punishment. The last chapter examines how much the guilt and punishment agreement is used in practice. From the data obtained from the Ministry of Justice, a table is created that shows the number of concluded and the number of approved agreements on guilt and punishment. Based on the knowledge gained during the writing of the thesis, *de lege ferenda* proposals are formulated that could improve the current legislation.

Key words: agreement on guilt and punishment, diversions, criminal procedure